

Opiskelijoiden näkemyksiä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta Jyväskylän ammattikorkeakoulussa

Maria Karola

Opinnäytetyö, AMK

Joulukuu 2024

Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma, Agrologi (AMK)

Maria Karola

Opiskelijoiden näkemyksiä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta Jyväskylän ammattikorkeakoulussa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Joulukuu 2024, 70 sivua.

Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Suomen ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet edistämään kestävyys- ja vastuullisuustavoitteita sekä saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä Arenen Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden -ohjelman mukaisesti (2020). Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun Kestävän kehityksen työryhmä. Tavoitteena oli saada tietoa ammattikorkeakouluopiskelijoilta siitä, miten Jamkissa voitaisiin edistää kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita. Tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään Jamkin kestävä kehityksen tiekartan kehitystyössä.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena teemahaastattelun keinoin. Vastaajia saatiin yhteensä seitsemän, joita olivat kolme insinööriopiskelijaa, kolme matkailu- ja ravitsemusalan opiskelijaa sekä yksi tradenomiopiskelija. Tavoitteena oli saada näkökulmia niiltä opiskelijoilta, joiden tutkimukset eivät suuntautuneet käsiteltäviin teemoihin. Haastattelujen tuloksia peilattiin tutkimustietoon.

Tutkimuksessa havaittiin, että ympäristöasiat olivat opiskelijoille vähintään melko tärkeitä. Vastaajien mielestä heidän hyvinvointiaan edistävät esimerkiksi fyysisesti hyvä oppimisympäristö, kontaktiopetus luokassa sekä kulkeminen kampukselle autolla. Itsenäisen opiskelun työskentelytiloja kaivattiin lisää. Kehitettävää nähtiin opiskelijoiden vihreän liikkumisen lisäämisessä. Opiskelumateriaalien koettiin olevan hyvin saatavilla, erityisesti lukivaikkeudesta kärsivät opiskelijat on vastaajien mielestä huomioitu hyvin.

Kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmien nähtiin sisältyvän opintokokonaisuuksiin melko hyvin. Tärkeäksi nähtiin opiskelijoiden tietoisuuden lisääminen siitä, että kestävä kehityksen osaaminen on tärkeä tulevaisuuden työelämätaito. Myös kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmien sisällyttäminen olemassa oleviin opintoihin nähtiin tärkeänä.

Opiskelijat olivat kiinnostuneita olemaan mukana Jamkin järjestämissä tilaisuuksissa ja kampanjoissa sekä toteuttamaan opinnäytetyön tai harjoittelun kestävään kehitykseen tai vastuullisuuteen liittyen. Opiskelijat toivat esille ajatuksiaan ja ideoitaan luontopositiivisuuden lisäämiseksi kampusympäristössä, esimerkiksi puun taimien istuttamisprojektin. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Jamkissa sekä muissa ammattikorkeakouluissa kestävä kehityksen ja vastuullisuuden toteuttamisessa opetuksen ja muun kampuustoiminnan kautta.

Avainsanat (asiasanat)

ammattikorkeakoulu, kestävä kehitys, sosiaalinen kestävä kehitys, ekologinen kestävä kehitys, taloudellinen kestävä kehitys, vastuullisuus, hiilineutraalius, syrjimättömyys, esteettömyys, yhdenvertaisuus, teemahaastattelu, haastattelututkimus

Maria Karola

Students' perspectives on sustainability and responsibility work performed at Jamk University of Applied Sciences

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, December 2024, 70 pages.

Natural Resources and Environment. Degree Programme in Agricultural and Rural Industries. Bachelor's Thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Arene's Programme for the sustainable development and responsibility (2020) has set guidelines for The Finnish Universities of Applied Sciences to promote sustainability and responsibility and to achieve carbon neutrality by year 2030. The thesis was commissioned by the Jamk University of Applied Sciences Sustainable Development (KeKe) working group. The aim of the study was to obtain information from the students of Jamk on how Jamk could promote the goals of sustainable development and responsibility. The results will be applied to the development of the Jamk's Roadmap for a Sustainable Future. The study method was a qualitative study using thematic interview. Seven students were interviewed, including three engineering students, three tourism and nutrition students, and one Bachelor of Business Administration student. The goal was to also interview students whose degrees were not oriented towards the themes of sustainability and responsibility. The results of the interviews were compared to previous research.

The students thought that Environmental issues were at least quite important to them. According to the respondents, their well-being is promoted for example by a good Physical Learning Environment, contact teaching in classroom, and driving to the campus by car. More workspaces for independent studies were expected. The students saw a need for encouraging students' green travelling to campus. According to the students they have good access to study materials. Especially students with dyslexia have been taken into consideration. The perspectives of sustainable development and responsibility were seen to be included well in the study units. Increasing students' awareness that competence in sustainable development is an important working life skill in the future was seen to be important. The respondents also thought that the themes of sustainability and responsibility should be included in existing study contents.

The students wanted to participate in study content related to sustainability and responsibility. Taking part in organizing Jamk's events and campaigns, writing a thesis or doing an internship were found to be interesting. The students also came up with ideas on how to increase nature positivity in the campus environment. One idea was a tree seedling planting project. The results of the research can be utilized in Jamk and other Universities of Applied Sciences to implement sustainable development and responsibility through teaching and other campus activities.

Keywords/tags (subjects)

polytechnic, sustainability, social sustainability, ecological sustainability, economic sustainability, responsibility, carbon neutrality, non-discrimination, accessibility, equality, thematic interview, interview research

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Kestävä kehitys.....	5
2.1	Ekologinen ja sosiaalinen kestävä kehitys.....	6
2.2	Taloudellinen kestävä kehitys	7
2.3	Kestävän kehityksen mittarit.....	8
3	Kestävä kehitys ja vastuullisuus ammattikorkeakouluissa	8
3.1	Kestävän kehityksen toteuttaminen	11
3.2	Vastuullisuus	12
3.3	Tapahtumat.....	13
3.4	Hankinnat	14
3.5	Opiskelijoiden kestävä kehityksen ja vastuullisuusosaamisen kehittäminen.....	14
3.6	Hiilineutraalius	15
3.7	Hiilijalanjäljen laskenta.....	17
3.8	Päästöjen luokittelu	18
4	Kestävä ja vastuullinen toiminta Jamkissa	18
4.1	Kestävä tulevaisuus -tiekartta	20
4.2	Luontopositiivisuus	20
4.3	Jamkin toteuttama opiskelijoiden kestävä kehityksen osaamisen edistäminen	21
4.4	Jamkin vuoden 2020 vuosikertomus.....	21
4.5	Jamkin tekemät kestävä valinnat.....	22
5	Aineisto ja menetelmät.....	23
5.1	Aiheen rajausta.....	23
5.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	23
5.3	Tiedonhaun menetelmät.....	24
5.4	Tutkimussuunnitelma.....	25
5.5	Tutkimusmenetelmät	28
5.6	Teemahaastattelu	30
5.7	Teemahaastattelun kysymykset.....	31
5.8	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	33
6	Aineiston analysointimenetelmät	35
7	Tutkimuksen tulokset	36
7.1	Ympäristöasioiden tärkeys	36
7.2	Sosiaalinen kestävyys	38

7.3	Opetuksen toteuttamismuodot	40
7.4	Kulkeminen kampukselle	44
7.5	Esteettömyys ja yhdenvertaisuus	49
7.5.1	Opiskelumateriaalit.....	49
7.5.2	Tilat ja työskentelyvälineet.....	50
7.6	Kestävän kehityksen opinnot ja osaamisen kehittäminen	53
7.7	Luontopositiivisuus	57
8	Johtopäätökset.....	58
9	Pohdinta.....	61
9.1	Huomioita tuloksista	61
9.2	Tulosten eettisyys ja luotettavuus	65
9.3	Analyysi opinnäytetyön toteutuksesta	67
9.4	Lisätutkimuskohteet.....	68
9.5	Tutkimuksen merkitys ja jatkotoimenpiteet.....	68
	Lähteet	71
	Liitteet	78
	Liite 1. Teemahaastattelun kysymysrunko.....	78
	Liite 2. Teemahaastattelun saatekirje suomeksi.....	84
	Liite 3. Teemahaastattelun saatekirje englanniksi.....	86
	Liite 4. Teemahaastattelun Forms-kyselypohja suomeksi	88
	Liite 5. Teemahaastattelun Forms-kyselypohja englanniksi	100
Kuviot		
	Kuvio 1 Kestävän kehityksen 17 tavoitetta (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d).....	6
	Kuvio 2 Ympäristöasioiden tärkeys, vastaajien määrä on n=7	36
	Kuvio 3 Ympäristöasioiden merkitys opiskelijoille (Alppisara & Knuuttila 2020, 19, muokattu), n=168 vastaajaa	38
	Kuvio 4 Opiskelijoiden hyvinvointia edistävä toiminta, vastaajien määrä on n=7	39
	Kuvio 5 Opetusmenetelmien suosituimmuusjärjestys, vastaajien määrä n=7.....	44
	Kuvio 6 Vastaajien kodin ja kampuksen välinen etäisyys, vastaajien määrä n=7.....	45
	Kuvio 7 Hyvinvoinnin edistämisen kannalta mielekkäimmiksi koetut 1-3 kulkutapaa, vastaajien määrä n=7, vastausten määrä 12.....	46

Kuvio 8 Kulkemistavat kampukselle edellisillä 2-3 kulkemiskerroilla, vastausten määrä 9, vastaajien määrä n=7	47
Kuvio 9 Esteettömyys ja yhdenvertaisuus opiskelumateriaaleissa, vastaajien määrä n=7	49
Kuvio 10 Tilojen ja työskentelyvälineiden ergonomisuus ja turvallisuus, vastaajien määrä n=753	
Kuvio 11 Keskimääräinen arvio kestävän kehityksen ja vastuullisuusteemojen toteutumisesta opetuksessa, vastaajien määrä n=7	54
Kuvio 12 Kestävän kehityksen ja vastuullisuusosaamisen valmiuksen vahvistaminen, vastaajien määrä n=7	56
Kuvio 13 Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämistoiminnassa mukana oleminen, vastaajien määrä n=7	57

Taulukot

Taulukko 1 Opetuksen toteuttamismuodot suosituimmuusjärjestyksessä	43
--	----

1 Johdanto

Kestävä kehitys ja vastuullisuus ovat olleet jo pitkään ajankohtainen aihe yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kestävyys ja vastuullisuus ovat yritysten ja organisaatioiden toimintatapoja ohjaavia tavoitteita. Ympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen on laajasti omaksuttu arvo, joka määrittelee päätöksiä ja arvovalintoja sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Kestävän kehityksen edistämistyötä ohjaa maailmanlaajuisella tasolla YK:n Agenda2030 -ohjelma, johon kuuluu 17 tavoitetta. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden alueet voidaan jakaa sosiaaliin, taloudelliseen, kulttuuriseen, historialliseen sekä ekologiseen kestävyteen. Vuoteen 2030 mennessä näiden tavoitteiden tulisi olla saavutettuna globaalilla tasolla. Suomalaiset ammattikorkeakoulut, joiden määrä on tällä hetkellä 24, ovat sitoutuneet edistämään kestävyys- ja vastuullisuustavoitteita sekä saavuttamaan hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2030 mennessä. Nämä tavoitteet pohjautuvat YK:n Agenda2030:een sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tekemiin linjauksiin kestävä kehityksen edistämiseksi. (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020, 3, 11; Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (Jamk) toimii Jyväskylässä ja Saarijärvellä tarjoten opetusta ammattikorkeakoulun sekä ylemmän ammattikorkeakoulun tasoilla. Lisäksi järjestetään opettajan koulutusta ja koulutuksia, jotka eivät johda tutkintoon tai tarjoavat mahdollisuuksia erikoistumiselle. (Rissanen, Koski, Lähteenmäki-Smith, Niemi, & Saarilampi 2019.) Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Jamkin kestävä kehityksen työryhmä, joka tehtävänä on edistää Jyväskylän ammattikorkeakoulussa työtä kestävä kehityksen ja vastuullisuuden alueilla (Hyvinvoiva Jamk n.d).

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta siitä, miten Jyväskylän ammattikorkeakoulu (Jamk) voisi edistää toiminnassaan kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita. Jamkin opiskelijoilta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää Jamkin kestävä kehityksen tiekartan sisältöjen kehitystyöhön. Kestävän kehityksen edistämistyössä on jo aikaisemmin otettu huomioon opiskelijoiden näkökulmia esimerkiksi erilaisten kyselyiden kautta (Knuutila & Mäkelä 2021).

Jamkissa on toteutettu aikaisemmin opiskelijoille ja henkilöstölle Arenen (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020, 6) tavoitteiden mukaisesti kyselyjä, joiden avulla on pyritty selvittämään sitä, miten opiskelijat ja henkilöstö näkisivät tarpeelliseksi kehittää Jamkin kestävyys- ja vastuullisuus-toimintaa. Opiskelijoille suunnattu kysely toteutettiin vuonna 2020 (Alppisara 2021) ja opetushenkilöstölle vuonna 2021 (Knuuttila 2021a).

Jamkin kestävän kehityksen tiekartan päivittämiseksi vuosille 2025–2026 on tarpeen selvittää, millaisia toimenpiteitä Jamkin opiskelijat näkisivät tarpeelliseksi toteuttaa, jotta Jamk voisi toimia yhä vastuullisemmin ja kestävämmiin sekä Arenen (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020, 5) asettamien tavoitteisiin, että Jamkin strategiaan (Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030 n.d) peilaten. Aikaisemmissa kyselyissä ei ole kuitenkaan nostettu esille sosiaalisen kestävyden ja hyvinvoinnin teemoja, joten niiden nykytilan ja kehitystarpeiden selvittäminen on opinnäytetyön tärkeä tavoite.

Tässä opinnäytetyössä tuodaan esille opiskelijoiden näkemyksiä siitä, miten Jamk voisi kehittää vastuullisuus- ja kestävyystoimintaansa. Opiskelijoiden näkemyksiä kartoitetaan teemahaastattelun keinoin, jolloin opiskelijat otetaan konkreettisesti mukaan kehittämistyöhön. Jamkin kestävän kehityksen työryhmälle on tarkoitus tuoda näiden opiskelijoiden kehitysehdotusten myötä työkaluja ja ideoita kehittää Jamkin toimintaa. Opiskelijoiden mielipiteet ja kehittämissuositukset halutaan huomioida kestävän kehityksen tiekartan päivittämisprosessissa.

2 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys voidaan jaotella sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävän kehityksen kategorioihin, jotka kaikki ovat sidoksissa toisiinsa. Kestävän kehityksen päämääränä on taata ihmis-kunnalle nyt ja tulevaisuudessa sellaiset olosuhteet, joissa heidän perustarpeensa ovat turvattuina tavalla, joka ei laiminlyö ympäristön hyvinvointia esimerkiksi siitä saatavien resurssien liiallisella käytöllä. Yksi esimerkki kestävästä toiminnasta on työskentelymahdollisuuksien turvaaminen siten, että niitä ei luoda ympäristön kustannuksella. (Mitä on kestävä kehitys? N.d.)

Kuvio 1 Kestävän kehityksen 17 tavoitetta (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d)

2.1 Ekologinen ja sosiaalinen kestävä kehitys

Ekologinen kestävä kehitys tarkoittaa ympäristöön kohdistuvaa kestävää kehitystä, joka koskettaa ympäristöllisiä osa-alueita merien, maaperän ja ilmaston osalta. Muutokset ilmastossa, luonnon monimuotoisuuden aleneminen, ympäristön saastuminen ja ravinnekuormitus ovat asioita, joihin kestävällä kehityksellä voidaan vaikuttaa estämällä näitä negatiivisten etenemisprosesseja. (Mitä on kestävä kehitys? N.d.)

Sosiaalinen kestävä kehitys perustuu ihmisen hyvinvoinnin perusehtoihin, kuten ravintoon, energiaan ja hyvään terveydentilaan. Koulutus-, työskentely- ja toimeentulomahdollisuudet ovat tärkeä osa sosiaalista kestävää kehitystä. Sosiaalinen kestävä kehitys jakautuu myös ihmisten välisten verkostojen osa-alueisiin, kuten tasa-arvoisuuteen sukupuolten välillä, oikeudenmukaiseen toimintaan ja vaikuttamismahdollisuuksiin. (Mitä on kestävä kehitys? N.d.)

Agenda2030 tavoitteisiin kuuluu yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutuminen kestävä kehityksen tavoitteiden edistämisessä, jotta ketään ei jätettäisi kestävä kehityksen ulkopuolelle. Kestävän kehityksen tavoitteet sisältävät tasa-arvon periaatteita sukupuolten ja kaikkien ihmisten

välillä sekä valtioiden sisällä että maailmanlaajuisesti. (YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja syrjinnän seuranta 2020.)

Robaina, Rodrigues ja Madaleno (2024) toteavat, että ekologinen kestävyys ja sosiaalinen kehitys kulkevat käsi kädessä. Myös Shavrovskayan, Peshan ja Nikolaevan (2021) mukaan ekologisista periaatteista tärkeimpiä on tunnistaa ympäristöllisten ja sosiaalisten osa-alueiden välinen yhteys Coden (2006) määritelmän mukaan. Jotta sosiaalinen kestävä kehitys voitaisiin toteuttaa vastuullisesti, tulisi huomioida tavat, joilla sosiaalista kehitystä ja ympäristöllistä hyvinvointia voidaan toteuttaa tasapainoisesti. (Shavrovskaya ym. 2021; Code 2006.) Voidaan siis todeta, että sekä sosiaalisen että ympäristöllisen kestävyuden ja vastuullisuuden yhteyttä ei tule sivuuttaa ja kumpaankin osatekijään perehtyminen on tärkeää niiden molempien kehittymiseksi tasapainoisesti.

Robainan ja muiden (2024) mukaan sosiaalista kehitystä edistetään kestävällä tavalla siten, että ei ajatella pelkästään tämänhetkisiä ihmisten tarpeita, vaan myös tulevien sukupolvien tarpeita. He toteavat, että Wackernagel ja muut (1999) määrittelevät kestävä elämäntavan periaatteen siten, että luonnonvaroja tulee käyttää säästävaisesti. Robainan ja muiden (2024) mukaan Yue, Shen ja Yuan (2018) sekä Zhou, Li ja Liu (2020) toteavat, että ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle on suoria vaikutuksia sillä, millaisessa tilassa ekologiset tekijät, kuten luonnonvarojen riittävyys ja saasteiden määrä ympäristössä ovat.

2.2 Taloudellinen kestävä kehitys

Talous on kestävä kehityksen taustalla vaikuttava voimavara, joka mahdollistaa kestävä kehityksen. Kuitenkin talous myös kuluttaa ympäristöresursseja, jos taloudellisissa valinnoissa ja toimenpiteissä ei niitä huomioida. Myös kuluttajien kulutustottumuksiin tulisi vaikuttaa niin, että talous voisi olla kestävä. (Mitä on kestävä kehitys? N.d.)

Vaikka ihmisten tarpeet tulevat lisääntymään tulevaisuudessa, kestävä kehityksen tavoitteiden mukaan ihmisten tarpeisiin vastaaminen tulee toteuttaa luonnonvaroja säästämällä. Ekologisen jalanjäljen pienenemistä voidaan saavuttaa esimerkiksi vähentämällä uusiutumattoman energian kuluusta, toteuttamalla kestävä ympäristönhoitoa ja tuottamalla tuotteita, joilla on korkea kierrätysaste. Ekologisen taloudellisuuden periaatteiden mukaisesti talouden kasvun periaatteiden ei tulisi

syryttää sosiaalista hyvinvointia. EU:n tasolla tavoitteena on edistää taloudellista hyvinvointia mahdollisimman vähäisillä negatiivisilla ympäristövaikutuksilla. (Robaina ym. 2024.)

2.3 Kestävän kehityksen mittarit

Eri mittareilla kartoitetaan sitä, miten kestävä kehitys on onnistuttu edistämään kussakin valtiossa. Mittarit jaotellaan maailmanlaajuisiin YK:n indikaattoreihin, EU:n sisäisiin sekä valtion sisällä käytettyihin indikaattorimittareihin. Suomen mittareita kutsutaan Kestävän kehityksen tilaksi. Erittäin haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisryhmien kohdalla tapahtuvaan kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen kiinnitetään huomiota seurannassa. (YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja syrjinnän seuranta 2020.)

Kestävä kehityksen työkalun avulla voidaan arvioida numeerisesti ammattikorkeakoulujen eri toimintojen vaikutusta sosiaalisella, ympäristövaikutusten ja taloudellisella tasolla. Työkaluna toimii taulukko, johon arvioidaan -3 ja +3 välillä, onko kategorioiden sisällä tapahtuva toiminto vaikutukseltaan positiivinen eli ympäristövaikutuksia vähentävä vai negatiivinen eli ympäristövaikutuksia vähentävä tarkasteltuna eri näkökohtien kannalta. Kategorioita ovat ammattikorkeakoulujen toimintaan liittyvät eri osa-alueet eli liikkuminen, ruoka, jätteet ja jätteiden kierrättäminen, vesi sekä energia. (Kestävä kehityksen työkalu 2021, 77.)

3 Kestävä kehitys ja vastuullisuus ammattikorkeakouluissa

Kestävyys- ja vastuullisuustavoitteiden voidaan nähdä olevan tärkeä ja ajankohtainen osa-alue ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Kestävä kehitys ja vastuullisuuden toteuttaminen ja edistäminen ovat osa myös Jamkin eettisten periaatteiden ohjeistuksia (Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet 2018). Jamkin kestävä kehityksen tiekartta ohjaa Jamkin toimintaa kestävä kehityksen ja vastuullisuuden toteuttamisessa (Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d), joka on rakennettu kaikkia ammattikorkeakouluja ohjaavan Arenen Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu mukaisesti (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020). Kestävä kehityksen tavoitteet ovat osa ammattikorkeakoulujen sisältöä niiden muodostamien strategioiden kautta, jotka pysyvät voimassa kausittain vaihtuvien strategioiden yli (Knuutila & Mäkelä 2021, 15).

2000-luvulta alkaen ammattikorkeakoulut ottivat kestävän kehityksen tavoitteet omaa toimintaansa ohjaavaksi tekijäksi, jolloin kestävän kehityksen teemat alkoivat nousta yleiseen tietoisuuteen (Friman & Salminen 2023, 40). Agenda30 tavoitteena on, että opiskelijat voisivat saavuttaa 2030-vuoteen mennessä riittävää osaamista kestävän kehityksen tavoitteista. Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat muodostaneet vuoden 2020 kestävyden ja vastuullisuuden tavoitteita sisältävän sitoumuksensa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden sisältöihin perustuen. (Puurula, Konst, Friman, & Koivunen 2022, 34.) Jyväskylän ammattikorkeakoulu on myös sisällyttänyt vuoden 2024 ammattikorkeakoulututkintoihin pakollisen Kestävän kehityksen perusteet -opintojakson (Kestävän kehityksen perusteet - Basics of Sustainable Development n.d). Aikaisemmin kestävän kehityksen osaamisalue oli osa Future Factory -projektiointoja, mutta uudessa opetussuunnitelmassa se on erotettu omaksi kokonaisuudekseen. Aikaisemmin opiskelijoille tarjottiin mahdollisuus suorittaa osaamismerkki vapaavalintaisen kestävän kehityksen opintojakson kautta. Osaamismerkki keskittyi joko kestävän kehityksen, vähähiilisuuden tai kiertotalouden painopistealueeseen. (Knuuttila & Mäkelä 2021, 21.)

Ammattikorkeakoulujen on tärkeää tunnistaa tärkeä roolinsa kestävän kehityksen edistäjinä. Suomalaisia ammattikorkeakouluja sitoo Ammattikorkeakoululaki (Ammattikorkeakoululaki2003/351 § 9), jonka perusteella ammattikorkeakoulujen tulee tarkastella ja selvittää tasoaan koulutuksen eri osa-alueilla sekä julkistaa tuloksia näistä selvityksistä. Vaikka kestävän kehityksen teeman sisällyttäminen ammattikorkeakoulun toimintaan ei ole lain velvoittamaa, kestävän kehityksen teemojen sisällyttäminen opintoihin ja korkeakoulun toimintaan ovat tärkeä osa ammattikorkeakoulujen tavoitteellista toimintaa. Tämä on erityisen tärkeää ilmastopoliittisista näkökulmista tarkasteltuna sekä opiskelijoiden työelämävalmiuksien lisäämiseksi kestävän kehityksen ja vastuullisuuden osamisessa. Kestävää kehitystä voidaan toteuttaa ammattikorkeakouluissa kahdella tasolla karkeasti jaoteltuna; pedagogisesti sekä muilla ammattikorkeakoulutoiminnan tasoilla. (Virtanen 2022, 31–33.)

Kestävän kehityksen ohjelman tavoitteet koostuvat 17:sta eri osa-alueesta; köyhyyden ehkäiseminen, nälän ehkäiseminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, hyvätasoisen koulutuksen turvaaminen, sukupuolten välinen tasa-arvo, puhtaan veden ja sanitaation turvaaminen, edullisen ja puhtaan sähkön tuottaminen, työn ja talouden toteuttaminen ihmisarvoa säilyttävällä tavalla, kes-

tävyys teollisuudessa, innovaatioissa ja infrastruktuurissa, eriarvoisuuden vähentäminen, kestävyys kaupungeissa ja yhteisöissä, kuluttamisen vastuullisuus, ilmastomyönteiset teot, vedenalainen ja maanpäällinen elämä, rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto sekä yhteistyö ja kumppanuus. Kaikki valtiot ovat maailmanlaajuisesti sitoutuneet toimimaan siten, että nämä 17 kestävän kehityksen tavoitetta olisi mahdollista saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

Niemelä (2024) tuo esille, että opetus- ja kulttuuriministeriön kestävän kasvun ohjelman (2021) mukaan yksi ammattikorkeakoulujen tavoitteista on kehittää opiskelijoiden eli tulevien asiantuntijoiden ammatillista osaamista kestävän kehityksen ja vastuullisuuden osa-alueilla, joita he voivat toteuttaa työelämässä toimiessaan. Tämä tavoite on YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen. Esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketoiminnan opiskelijat ovat käsitelleet YK:n kestävän kehityksen tavoitteita myös omissa opinnäytetöissään, erityisesti tavoitteiden kohtia kolme, kahdeksan ja kaksitoista. (Niemelä 2024.) Nämä kestävän kehityksen tavoitteet ovat ”terveys ja hyvinvointi, ihmisarvoinen työ ja talouskasvu sekä vastuullinen kuluttaminen” (Kestävän kehityksen tavoitteet n.d). Suomen tämänhetkisen hallituksen keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi julkistetaan syksyllä 2024. Aikaisemmat toimintasuunnitelmat on laadittu vuosina 2017 ja 2020. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

Niemelän (2024) mukaan Suomen ammattikorkeakoulut ovat merkittävässä roolissa sen osalta, miten kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita voidaan edistää. Friman ja Salminen (2023) kuitenkin näkevät, että ammattikorkeakoulusta valmistuvien ammattilaisten kestävän kehityksen osaamistasossa on havaittu puutteita, joka herättää huolta sen osalta, miten tulevaisuuden asiantuntijat kykenevät edistämään kestävän kehityksen tavoitteita työelämässä. Friman ja Salminen (2023, 40) saivat tutkimuksessaan selville, että ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen sisällöt ovat useimmiten toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaikka YK:n Agenda30:n periaatteiden mukaisesti kestävän kehityksen teemojen tulisi sisältyä kaikkeen ammattikorkeakouluopinnoissa toteutettavaan sisältöön. Tutkimuksessa nähtiin mahdollisena myös se, että kestävän kehityksen periaatteet olisivat niin kiinteä osa ammattikorkeakoulujen toimintaa, että niitä ei enää eroteta erilliseksi kokonaisuudeksi, vaan ne nähtäisiin osana kaikkea korkeakouluissa toteutettavaa toi-

mintaa. Kuitenkaan tämä ei ole tutkijoiden mukaan kovin todennäköinen selitys ilmiölle ja tutkimuksessa todetaankin, että kestävä kehitys ei ole osoittautunut ammattikorkeakoulujen toimintaa ohjaavaksi ja määrittäväksi vaikuttimeksi. (Friman & Salminen 2023, 40.)

Suomalaisittain Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM (2021) on ottanut tavoitteekseen toteuttaa kestävä kehityksen tavoitteita, jotta voitaisiin saavuttaa taloudellista hyvinvointia ja kasvua kestäväällä tavalla. Sen tavoitteena on edistää näitä kestävyystavoitteita korkeakoulutuksessa (Finland's Sustainable Growth Programme for Higher Education). (Niemelä 2024.) Kestävä kehityksen tematiikka on erittäin laaja, joka ilmenee myös Arenen arviointiportaista, joita ammattikorkeakoulut voivat käyttää arvioidakseen omaa rooliaan kestävä kehityksen edistäjinä. Arvioinnin portaat jakautuvat osa-alueisiin henkilöstön osaamisen, johtamisen, koulutuksen, TKI-toiminnan ja hiilineutraaliuden osalta. (Kestävä kehityksen osaamisen tasot: Johtaminen ja osaava henkilöstö 2023.)

Kestävä kehityksen toteuttamisen tasoa voidaan mitata erilaisia mittausmetodeja hyödyntämällä. Green office -järjestelmällä kartoitetaan toimistotyöskentelyyn liittyviä päästöjä, ISO14001 -standardi määrittää ympäristöjärjestelmän vaatimuksia. Lisäksi mittaustapana voidaan käyttää EMAS (the Eco-Management and Audit Scheme) ympäristöjärjestelmää. Korkeakoulukontekstissa kestävä kehityksen seuranta voidaan toteuttaa eri verkostojen tuella, kuten pohjoismaisen Nordic Sustainable Campus Networkin sekä International Sustainable Campus Networkin avulla. (Knuutila & Mäkelä 2021, 17.)

3.1 Kestävä kehityksen toteuttaminen

Filhon, Trevisanin, Dinisin, Ulmerin, Paçon, Borsarin ja Salvian (2024) mukaan Shin, Han, Yangja Gao (2019) toteavat, että kestävä kehityksen periaatteiden sisältö on monipuolistunut huomattavasti 1980-luvulta lähtien. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kestävä kehityksen tavoitteita ohjataan toteutettaviksi eri toimielimille, kuten oppilaitoksille. Korkeakoulujen tavoitteena on edesauttaa sitä, että korkeakoulututkinnon suorittaneet opiskelijat omaksuisivat kestävä kehityksen taitoja, joita tarvitaan tulevaisuuden johtamisessa kestävä kehityksen saralla. (Filho ym. 2024.) Tämän perusteella voidaan todeta, että korkeakoulujen rooli tulevaisuuden kehityssuuntien kannalta on hyvin merkittävä.

Filho ja muut (2024) tuovat esille, että Borsarin ja Moran (2020) mukaan korkeakoulujen opetus sisältöjä tulisi uudistaa siten, että kestävä kehityksen oppikokonaisuuksia sisällytetään opetussuunnitelmiin. Filho ja muut (2024) tuovat myös esille espanjalaistutkimuksen (Albareda-Tiana, Vidal-Raméntol & Fernández-Morilla 2017) tulokset, joissa todetaan, että palveluoppimisella (service learning) on todettu olevan opiskelijoita kannustava vaikutus kestävyys- ja vastuullisuusosaamisessa. (Filho ym. 2024.) Service learningilla tarkoitetaan käytännönläheisen toiminnan yhdistämistä omaksuttuun teorian osaamiseen. Teoreettista tietopohjaa sovelletaan käytännön toiminnaksi esimerkiksi voittoa tavoittelemattomissa yrityksissä. (What Is Service Learning? N.d.)

Filhon ja muiden (2024) näkemykset ovat samassa linjassa Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelman (2020) kanssa siinä, että kestävyys- ja vastuullisuusopinnot tulee ottaa osaksi korkeakouluopintojen sisältöä. Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet sisällyttämään kaikkeen tutkintokoulutukseen sellaisia opintosisältöjä, jotka edistävät opiskelijoiden kestävä kehityksen ja vastuullisuuden työelämäosaamista. Osaamisen tason tulee sisältää vähintään perustietämys kestävyden ja vastuullisuuden teemoista. Tähän tavoitteeseen pyritään pääsemään myös lisäämällä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, joka lisää opiskelijoiden kestävä kehityksen ja vastuullisuuden osaamista. TKI-toiminnan tavoitteena on edistää kestävä kehityksen ja vastuullisuuden kaikkia osa-alueita. Myös opetushenkilöstön kestävyys- ja vastuullisuusosaamista halutaan edistää esimerkiksi perehdytyksen keinoin. Henkilöstön osaamisen edistystä seurataan ja arvioidaan. Tarvittaessa toteutetaan toimenpiteitä, joiden avulla henkilöstön osaamista voidaan kehittää vielä paremmin. (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu 2020 – Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma, 6–8.) Mokskin, Filhon, Sehnemin ja Andrade Guerran (2023, 107) mukaan Lozano (2010) jaottelee eri mahdollisuuksia kestävyys- ja vastuullisuustavoitteiden liittämiseksi osaksi korkeakouluopintoja, joita ovat niiden sisällyttäminen jo olemassa oleviin opintokokonaisuuksiin, aihetta käsittelevät erilliset kurssit, niiden linkittäminen tarkasti kurssikokonaisuuden sisältöihin tai muodostamalla erillinen tiedekunta, joka erikoistuu kestävyys- ja vastuullisuusteemoihin (Mokski ym. 2023, 107).

3.2 Vastuullisuus

Hellströmin ja Parkkosen (2022) mukaan vastuullisuusteemaa on alun perin käytetty yritysten toiminnan tarkastelussa. Erilaisten arviointi- ja mittausmenetelmien, kuten standardien ja raporttien

kautta saadaan dataa siitä, millaista yrityksen vastuullisuustoiminta on. Saadulla tiedolla on merkitystä esimerkiksi yrityksen yhteistyökumppaneiden ja rahoittajien kannalta. Julkisten toimijoiden ja laitosten toiminta on säädetty laissa, joten niiden toimintaa ohjaa vahvasti vastuullisuus. (Hellström & Parkkonen 2022.)

Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet toimimaan siten, että niiden toiminnalla on positiivisia ja kehittäviä vaikutuksia koko yhteiskuntaan vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen saralla. Vaikutavuuden halutaan ulottuvan myös valtiorajojen ulkopuolelle maailmanlaajuisella spektrillä. Ammattikorkeakoulut tunnistavat vastuunsa ja mahdollisuutensa toimia edelläkävijöinä ja esimerkkeinä siinä, miten niiden toiminnalla voidaan kasvattaa positiivista kädenjälkeä ympäristölle ja minimoida ympäristöön negatiivisesti vaikuttavan hiilijalanjäljen osuutta. Ammattikorkeakoulut näkevät vastuukseen edistää kestävyysosaamista koulutuksen ja kehitystoiminnan kautta. Myös henkilöstön kestävyys- ja vastuullisuusosaamisen kehittäminen lisää ammattikorkeakoulujen valmiuksia edistää toimintansa positiivista kädenjälkeä. Hiilijalanjälkeä pyritään minimoimaan esimerkiksi vähentämällä toiminnasta aiheutuvia päästöjä ja kartoittamalla toiminnan hiilijalanjäljen suuruutta. (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020, 5.)

3.3 Tapahtumat

Ammattikorkeakoulujen tapahtumien järjestäminen voi olla keino lisätä tietoisuutta ympäristöä ja päästöjä koskevien resurssikulujen säästäväisestä käytöstä. Tapahtumien ja kokousten suunnitteluvaiheessa onkin tärkeää pohtia, miten voitaisiin toimia säästäväisesti työtuntien ja ympäristöä kuormittavien resurssien, kuten jätteiden synnyn, osalta. On ympäristön kuormittamisen vähentämisen kannalta aiheellista pohtia, voidaanko tapahtumia ja kokouksia järjestää etäyhteyksillä, jolloin liikenteeseen liittyvät päästöt voitaisiin mahdollisuuksien mukaan minimoida. Toisaalta on tärkeää huomioida, että etäkokouksistakin syntyy päästöjä verkkoyhteyksien ja sähkön käytön osuuksista. Lähiosallistumista edellyttävien tapahtumien ja kokousten organisoinnissa tulisi huomioida kestävien valintojen hyödyntämisen mahdollisuus esimerkiksi kimpakyytejä ja joukkoliikennettä hyödyntämällä. (Kuorikoski 2021, 63–65.)

Tapahtumien järjestämisestä koituvia päästöjä voidaan kompensoida eri keinoin ja ottaa myös tapahtumien osallistujat mukaan vapaaehtoiseen kompensointiin. Hiilijalanjäljen laskentaan on olemassa erilaisia mittareita, joiden avulla voidaan arvioida tapahtumien päästöjä ja sen kautta suunnitella toteutettavan kompensaation mittakaavaa. Tapahtumien hiilijalanjäljen suuruutta voidaan vähentää myös ennakoivilla toimilla esimerkiksi jätteen syntyä minimoimalla. Esimerkiksi erilaisten paperitulosteiden ja puhujavieraille osoitettujen lahjojen tarpeellisuus on hyvä arvioida jo tapahtumaa suunniteltaessa ja tarkastella näiden jätettä synnyttävien materiaalien elinkaarta ja hyödynnettävyyttä tapahtumien jälkeenkin. Sähköisiä materiaaleja hyödyntämällä voidaan hillitä jätteen syntyä. Mikäli hankintoja tarvitsee tehdä, voidaan ammattikorkeakoulujen hankinnoissa hyödyntää esimerkiksi ympäristömerkittyjä tuotteita. (Kuorikoski 2021, 65–66.)

3.4 Hankinnat

Laatikaisen ja Lindellin (2021, 69–70) mukaan julkisten toimijoiden tekemiä hankintoja ohjaavat merkittäväällä tasolla hankintojen edullisuus, mutta hankintasuunnittelussa tulisi huomioida taloudellisten tekijöiden lisäksi niiden ekologisia vaikutuksia. Hankintojen kestävyttä voidaan tarkastella sosiaalisesta näkökulmasta, jolla tarkoitetaan hankintojen vaikutusta sosiaaliseen hyvinvointiin, ympäristöllisestä näkökulmasta, jolla tarkoitetaan hankintojen kestävyttä ympäristön kannalta sekä hankintojen kannattavuutta taloudellisesta näkökulmasta pidemmällä aikavälillä tuotteen koko käyttöiän aikana. (Laatikainen & Lindell 2021, 69–70.)

Markkinoinnissa hiilineutraaliuden ja kestävyden teemat ovat nousseet merkittäviksi korostettaessa myytävien tuotteiden vastuullisuutta. Laatikainen ja Lindell (2021, 70) toteavat, että myös ammattikorkeakoulujen markkinointiviestinnässä tullaan todennäköisesti näkemään ympäristönäkökulmien korostumista. Ammattikorkeakoulujen hankintavalinnoissa näkyikin jo nyt kokonaisstrategian ja hankintoihin liittyvän suunnittelun yhteen nivoutuminen. (Laatikainen & Lindell 2021, 70.)

3.5 Opiskelijoiden kestävä kehityksen ja vastuullisuusosaamisen kehittäminen

Shavrovskaya, Pasha ja Nikolaeva (2021) toteavat, että korkeakoulujen tulisi edistää opiskelijoiden ympäristötietoisuutta. Esimerkiksi teknologisilla opetuskeinoilla ja työpajatoiminnalla voitaisiin lisätä ympäristöteemoja korkeakouluopintoihin. Ympäristötietoisuus ja ympäristönsuojelu ovat

merkityksellisiä taitoja, jotta vihreiden arvojen mukaista taloutta voitaisiin ylläpitää. (Shavrovskaya ym. 2021.) Filhon ja muiden (2024) tutkimuksessa todetaan, että korkeakoulujen sitoutuminen kestävän kehityksen tavoitteisiin, etenemisvaihe opinnoissa sekä opiskelijoiden osallistuminen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemoja sisältäneille kursseille vaikuttaa suoraan siihen, miten opiskelijat osallistuvat toimintaan, jonka tarkoituksena on edistää näitä tavoitteita. Opiskelijoiden lisäkoulutuksella on merkitystä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemojen omaksumisen kannalta. (Filho ym. 2024; Shavrovskaya ym. 2021.)

Tutkimusten perusteella voidaan siis todeta, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden on tärkeää oppia korkeakouluopinnoissa kestävyys- ja vastuullisuustaitoja, joille on tarvetta tulevaisuudessa kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Korkeakouluopintojen uudistamisella ja monipuolistamisella on merkitystä sen osalta, miten hyvin ammattikorkeakouluopiskelijat oppivat kestävyys- ja vastuullisuusperiaatteita. (Shavrovskayan ym. 2021; Filho ym. 2024.) Koska sosiaalisen ja ekologisen vastuullisuuden tasapainolla on merkitystä ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin kannalta (Robaina ym. 2024), tämän tasapainon syvällisestä opettamisesta on varmasti hyötyä korkeakouluopiskelijoille työelämässä nyt ja tulevaisuudessa.

3.6 Hiilineutraalius

Hiilineutraaliudella tarkoitetaan ammattikorkeakoulujen, kuten muidenkin organisaatioiden kohdalla sitä, että vaikka hiilidioksidipäästöjä syntyy, tulee toimijan sitoa kaikki tuottamansa päästöt (Hiilineutraali n.d). Vuonna 2024 suomalaisten ammattikorkeakoulujen määrä oli 24, joista kaikkien päämääränä on saavuttaa hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030 mennessä. Jotta voitaisiin arvioida päästöjen vähenemistä organisaatioissa, tulee hiilipäästöjen määrä olla mitattuna. Haasteena päästöjen mittaamisessa on standardien ja menetelmien vakioimattomuus. Ahosen, Woszczekin, Baumeisterin, Helimon, Jacksonin, Kopsakangas-Savolaisen sekä El Geneidyn (2024) mukaan 38 suomalaiselle korkeakoululle eli ammattikorkeakouluille ja yliopistoille toteuttamassa tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, millaisia haasteita ammattikorkeakouluilla voi olla hiilijalanjäljen osalta. Maailmanlaajuisesti muutamat yliopistot ovat ilmoittaneet saavuttaneensa hiilineutraaliustavoitteen. (Ahonen ym. 2024, 293–294.)

Ahosen ja muiden (2024, 293–294) mukaan haasteita voi liittyä hiilijalanjäljen hyvittämiseen ja sen kokoluokan määrittelyyn. Suomalaisten ammattikorkeakoulujen päästöjen minimoimista

haastavat esimerkiksi sääolosuhteet, jotka tuottavat päästöjä tilojen lämmityksen osalta. Pitkien kulkuyhteyksien päässä sijaitsevien ammattikorkeakoulujen päästöjä lisäävät kuljetuksesta johtuvat ympäristövaikutukset. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että hiilijalanjälkilaskentaa toteutetaan suurimmassa osassa ammattikorkeakouluja (97 prosentissa), joista vuositasolla laskentaa toteuttaa 87 prosenttia korkeakouluista. Näistä ammattikorkeakouluista ainoastaan 39 prosenttia oli tehnyt selkeät tavoitteet hiilijalanjäljen vähentämisen osalta. Haasteena on 23 prosentilla korkeakouluista se, että hiilijalanjäljen laskentaan ei ole yleisellä tasolla vakioitua menetelmää eikä riittäviä taloudellista ja työvoimallista sitoutumista, joka näkyisi lisättynä resurssina teeman äärellä. (Ahonen ym. 2024, 293–294.)

Ahonen ja muut (2024, 294) nostavat esille Sterlingin, Maxeyn ja Lunan (2013) näkökulman siitä, että korkeakouluissa toteutettavan kestäväyytyön luonne on enimmäkseen rajoittunut yksittäisiin tekoihin kokonaisvaltaisemman ja laajemman näkemyksen sijaan, vaikka lisäksi myös todetaan, että joissakin korkeakouluissa on kuitenkin saavutettu merkittäviä tuloksia kestäväyytyön saralla. Motivaation lisäksi tarvitaan konkreettisia resursseja, jotta voitaisiin päästä tavoitteisiin. Käytännön saavutukset jäävät usein puheiden ja ideoiden tasolle, mikäli korkeakoulut eivät saa valjastettua kestäväyytyön toteuttamiseksi taloudellisia ja ajankäytöllisiä voimavaroja. (Filho 2015, Ahosen ym. 2024, 294, mukaan.) Ahosen ja muiden (2024, 294) mukaan tarvittaisiin poikkitieteellistä yhteistyötä, jonka kautta voitaisiin saavuttaa syvempää ymmärrystä kaikilla kestävyiden osa-alueilla, mukaan lukien taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyiden osa-alueet. Näin tavoitteista voidaan tehdä ymmärrettävämpiä ja helpommin toteutettavissa olevia. (Ahonen ym. 2024, 294.)

Green deal -sopimuksen mukaisesti Euroopan tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä, joka merkitsisi sitä, että myötä Euroopasta tulisi tuolloin ensimmäinen maanosa, joka saavuttaisi hiilineutraaliustavoitteen (Euroopan komissio 2019, Ahosen ym. 2024, 294, mukaan). Suomen oma hiilineutraaliustavoite sijoittuu jo vuoteen 2035, mikä on maailman mittakaavassa korkein tavoite (Valtioneuvosto 2021, Ahosen ym. 2024, 294, mukaan). OKM:n korkeakoulujen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030 mennessä on vielä korkeampi tavoite, kuin Suomen itselleen asettama hiilineutraaliustavoite (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, Ahosen ym. 2024, 294, mukaan). Voidaankin siis todeta, että Suomen korkeakoulujen tavoite on maailmanlaajuisesti hyvin uniikki.

Suomen ammattikorkeakoulut toimivat Arenen (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n) asettamien ohjeistusten mukaan, jotka määrittellään Arenen hiilineutraaliustiekartassa. Ammattikorkeakouluille on määritelty oma laskentatapa hiilijalanjäljen kartoittamiseksi Arenen toimista. Jotkut korkeakoulut ovat asettaneet omia yksilöllisiä tavoitteitaan hiilineutraaliuden saavuttamiselle, joista kuitenkin vuosi 2030 oli Ahosen ja muiden (2024, 298) tutkimuksen mukaan yleisin. Tämän lisäksi jotkut korkeakoulut olivat asettaneet tavoitteensa vuodelle 2023, 2024 tai 2028. Jotkut korkeakoulut ovat noudattaneet Suomen hallituksen mukaista tavoitetta olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. (Ahonen ym. 2024 298.)

3.7 Hiilijalanjäljen laskenta

Hiilijalanjälkilaskurilla lasketaan epäsuoria ja suoria vaikutuksia, jotka lisäävät ilmastoon syntyviä CO₂-päästöjä, joita voidaan mitata yksilö- ja organisaatiotasolla (Wiedmann ja Minx 2007, Ahosen ym. 2024, 294, mukaan). Ahosen ja muiden (2024, 294) mukaan Wright, Kemp ja Williams (2011) sekä Heinonen, Ottelin, Ala-Mantila, Wiedmann, Clarke ja Junnila (2020) toteavat, että hiilijalanjäljen laskentaa voidaan kritisoida sen vuoksi, että se koetaan liian suppeana mittausmenetelmänä, koska se huomioi ainoastaan CO₂ -päästöt niistä kokonaispäästöistä, jotka vaikuttavat negatiivisesti ilmastoon. Ilmastoalanjälkilaskurin käyttö ei ole kuitenkaan yleistynyt, koska siihen huomioitavista päästölähteistä ei olla tultu yleiseen samanmielisyyteen (Matušík ja Kocí 2021, Ahosen ym. 2024, 295, mukaan). Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaneet yliopistot Isossa-Britanniassa, Kolumbiassa ja Australiassa ovat käyttäneet päästöjen määrittämiseen laskentatapaa, joka perustuu Scope 1–3 määritelmiin (LSE 2021, Osorio, Úsuga, Vásquez, Nieto-Londoño, Rinaudo, Martínez ja Filho, 2022, Sen, Chau, Tariq, Muttil ja Ng 2021, Ahosen ym. 2024, 295, mukaan).

Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet käyttämään yhtenäistä laskentatapaa hiilijalanjäljen kartoittamiseen. Hiilijalanjälki tulee laskea, tehdä suunnitelmia päästöjen vähentämiseksi ja toteuttaa päästöjen minimointia eri keinoin. Tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuonna 2030, jonka jälkeen ammattikorkeakoulujen toiminnan tulisi aikaansaada positiivisia vaikutuksia ilmastolle ja ympäristölle. Eniten hiilijalanjälkeä kasvattavat liikenteestä, ruokapalveluista, rakennuksista ja hankintoja koskevista valinnoista syntyvät päästöt. Päästöjä on sitouduttu vähentämään eri keinoin, joista yksi esimerkki on hiilinielujen lisääminen. (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden

ohjelma 2020, 9.) Hiilinieluna voi toimia esimerkiksi metsä, joka voi sitoa erilaisia päästöjä, kuten hiilidioksidia, itseensä (Hiilinieluista huolehtiminen n.d).

3.8 Päästöjen luokittelu

GHG:n mukaan päästöt luokitellaan eri luokkiin niiden ominaisuuksien ja syntyvän perusteella. Scope 1 -päästöt ovat suoria päästöjä, jotka syntyvät organisaation toiminnasta ja esimerkiksi organisaation omistamista laitteista. Scope 2 -päästöt syntyvät epäsuorasti esimerkiksi organisaation käytössä olevien rakennusten ylläpitoon liittyvissä toiminnoissa. Ahosen ja muiden (2024, 295) mukaan WRI ja WBCSD (2004, 2011) eli World Resources Institute ja World Business Council for Sustainable Development (About WRI & WBCSD n.d) ovat todenneet, että Scope 3 -päästöt ovat varsinaisen organisaation ulkopuolella syntyviä, kuten organisaation henkilöstön työmatkaliikuttamisesta johtuvia päästöjä, joten niiden kartoittamiseen liittyy erityisiä haasteita. (Ahonen ym. 2024, 295.)

Päästöjen kompensointi on menetelmä, jota hiilineutraaliustavoitteen saavuttaneet yliopistot ovat hyödyntäneet esimerkiksi tukemalla erilaisia päästöjen kompensointia toteuttavia projekteja. Ahonen ja muut (2024, 295) nostavat esille, että Finnwatchin (2021) mukaan haastavaa päästöjen kompensoinnista tekee projekteissa toteutettavien tekojen läpinäkyvyys ja niitä koskeva arviointimenetelmä, joka voisi olla vakioitunut laajemmin. Päästöjen kompensoinnissa voidaan joko estää tai minimoida päästöjä. Päästöjen torjumisella pyritään konkreettisesti taklaamaan päästöt keräämällä ne talteen bioenergiaksi tai sitomalla ne istutettaviin kasveihin ja puihin. Päästöjen minimoimisessa pyritään hyödyntämään esimerkiksi uusiutuvaa energiaa. (Ahonen ym. 2024, 295.)

4 Kestävä ja vastuullinen toiminta Jamkissa

Jamkin 2016–2020 strategia koostui tavoitteista, jotka nivoutuvat yhteen näkyyn siitä, että Jamk voisi olla kansainvälisesti tunnustettu toimija. Tavoitteena oli toimia kilpailukyvyyn edistämiseksi sekä asiakas- että opiskelijatasolla. Tärkeä tavoite oli myös kehittää oppimista uudistamalla sitä, (Rissanen, Koski, Lähteenmäki-Smith, Niemi, & Saarilampi 2019), joka puoltaa Filhon ja muiden (2024) esille tuomia Borsarin ja Moran (2020) näkemyksiä korkeakouluopintojen uudistamisen tarpeesta. OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö) ja Jamkin välinen sopimus vuosille 2020–2024 sisältää edelleen ydinajatuksen siitä, että Jamk pyrkii olemaan vaikuttajana uudistamalla opetusta ja

kehittäen sen kilpailukyvyllistä asemaa (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun välinen sopimus kaudelle 2021–2024 2020).

OKM:n ja Jamkin välisessä sopimuksessa 2021–2024 mainitut Jamkin strategiset tavoitteet pohjautuvat Opetus- ja kulttuuriministeriön asettamiin tavoitteisiin, jotka perustuvat hallitusohjelmaan ja kaikkia korkeakouluja koskeviin strategia-, koulutus- ja tutkimustoimintatavoitteisiin. Kestävä kehitys on yksi ammattikorkeakoulujen toiminnan peruspilareista. Jamkin strategisten tavoitteiden päämääränä on sisällyttää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden osa-alueet kaikkiin ammattikorkeakoulun toimintoihin sekä saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun välinen sopimus kaudelle 2021–2024 2020.)

Jamkin strategiassa (Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030) kuvataan Jamkin tulevaisuuden näyksi olla Uuden sukupolven ammattikorkeakoulu. Tämä visio perustuu toimintaa ohjaaviin tavoitteisiin, jotka noudattavat luottamuksellisuuden, luovuuden ja vastuullisuuden mukaisia periaatteita. Uuden sukupolven ammattikorkeakoulu pyrkii vastaamaan haasteisiin, jotka koskevat talouden lisäksi työ- ja opiskelijaympäristöjä. Tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteena on tukea elinikäistä oppimista, kansainvälisyyttä, yhteyttä työelämään ja tarjota joustavuutta opintojen järjestämisessä. (Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030 lyhyesti n.d.)

Jamkin strategiassa kuvataan sitä, miten opiskelijoiden hyvinvointi pyritään huomioimaan Jamkin toiminnassa. Jamk haluaa toimia opiskelijahyvinvoinnin edistäjänä eri osa-alueilla, kuten opiskelija-terveydenhuollossa, yhteisöllisen toiminnan järjestämisessä, korkeakoululiikunnassa, opintojen saavutettavuudessa sekä opiskelijoiden yksilöllisten oppimistarpeiden huomioimisessa. Lisäksi Jamk haluaa toimia henkisen hyvinvoinnin edistäjänä. (Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030 n.d.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on selvittänyt myös aikaisemmin omaa kestävä kehityksen mu-
kaista toimintaansa opiskelijoiden näkökulmasta. Vuonna 2020 toteutettiin opiskelijakysely osana
kiertotaloushanketta. Opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen tuloksista saatiin arvokasta tietoa siitä,

mitä Jamk voisi tehdä toteuttaakseen ekologista kestävyttä vielä paremmin. Tutkimuksen tuloksena saatiin näkemyksiä, joiden perusteella Jamk edisti kestävä kehityksen mukaista toimintaansa tehostamalla jätteiden lajittelua ja kilpailuttamalla ruokapalveluja. (Alppisara & Knuuttila 2020.) Hankkeen aikana toteutetusta selvityksestä toteutettiin myös opinnäytetyö (Alppisara 2021). Jamkin henkilöstökyselyllä selvitettiin vuonna 2019 myös opetushenkilöstön näkökulmia Jamkin toteuttamasta kestävä kehityksen edistämisestä (Knuuttila 2021a).

4.1 Kestävä tulevaisuus -tiekartta

Kestävä ja vastuullinen Jamk -tiekartta on rakennettu Jamkin henkilöstön, opiskelijoiden ja opiskelijakunnan välisellä yhteistyöllä Arenen Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu (2020) -ohjelmaan perustuen. Tiekartan tavoitteena on vaikuttaa koko Jamkin toimintaan, kuten TKI-toimintaan. Lisäksi tiekartta ohjaa kestävyys- ja vastuullisuusvaikutuksia johtamisen, henkilöstöosaamisen ja koulutuksen sarjoilla. Sen tavoitteita ovat hiilineutraalius ja luontoposiitivisuus sekä Jamkin tutkintokoulutuksissa, että kaikessa muussa koulutustoiminnassa. Hiilineutraaliutta edistetään kartoittamalla Jamkin hiilijalanjälkeä joka vuosi ja pyrkimällä vähentämään sitä. Lisäksi pyritään kasvattamaan hiilikädenjälkeä eli positiivisia vaikutuksia ympäristölle. (Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d.)

4.2 Luontoposiitivisuus

Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan ympäristöön myönteisesti vaikuttavaa ihmistoimintaa (Luontoposiitivinen vaikutus n.d). Luontoposiitivisuus on yksi Jamkin kestävä kehityksen tiekartan osa-alueista (Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d). Luontoposiitivisuuden yksi tärkeä päämäärä on estää luontokadon etenemistä. Konkreettisia keinoja ovat esimerkiksi pölyttäjien elinolojen turvaaminen esimerkiksi muuntamalla nurmialueita keto- ja niittyalueiksi. Myös rakennusinfraa koskien voidaan toteuttaa luontoposiitivisuutta säilyttämällä vanhoja rakennuksia niiden purkamisen sijaan. Luontoposiitivisuus -termin käytön haasteena on se, etteivät sen määritelmät ole kovin tarkkarajaisia. (Savolainen 2024.)

4.3 Jamkin toteuttama opiskelijoiden kestävän kehityksen osaamisen edistäminen

Jamk on sisällyttänyt pakollisiin opintoihinsa vuonna 2021 toteutetun kokeilun jälkeen vuodesta 2022 alkaen projekti- ja yrittäjyysopinnoista koostuvan Future Factory 15 opintopisteen opintokokonaisuuden. Future Factoryyn sisällytetyn 1 opintopisteen laajuisen kestävään kehitykseen keskittyvän opinto-osuuden tavoitteena on se, että opiskelijat pystyvät toteuttamaan kestävän kehityksen tavoitteita tutustumalla YK:n kestävän kehityksen 17 tavoitteiseen ensin yleisellä tasolla ja soveltamalla niitä sen jälkeen opintokokonaisuuden eri osa-alueilla. Samankaltaisuutta Future Factoryn kestävän kehityksen osaamiskokonaisuuden sekä eri tutkintojen erillisiin opintoihin sisältyvien kestävän kehityksen opintojen välillä esiintyy jossakin määrin. Vuoden 2024 opintosuunnitelmasta lähtien kestävän kehityksen opinnot toimivat erillisenä opinto-osuutena. Yleisellä tasolla ammattikorkeakouluopintoihin kuuluu vähintään yhden opintopisteen laajuisesti kestävän kehityksen opintoja. (Hakkarainen, Knuuttila, Liimatainen, & Tuomi 2023, 64–66.)

4.4 Jamkin vuoden 2020 vuosikertomus

Arenen ammattikorkeakouluja koskevien tavoitteiden mukaisesti myös Jamkin toiminnan tavoitteena on toimia kestävästi ja vastuullisesti. Tätä toimintaa vie eteenpäin Jamkin kestävän kehityksen työryhmä. Jamkin tavoitteena on vaikuttaa ympäristölle positiivisesti eli kasvattaa sen kädenjälkeä. Kädenjälkeä kasvattavia menetelmiä ovat opiskelijoiden kestävyys- ja vastuullisuusosaamisen edistäminen opinnoissa sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Jamkissa on kartoitettu sen toiminnan tuottamaa hiilijalanjälkeä Arenen määrittämien hiilijalanjäljen kartoitusmenetelmien mukaisesti. Laskentaa tehtiin vuonna 2019, jolloin hiilijalanjäljen laskennassa huomioitiin matkustamisesta ja kiinteistöistä syntyvät päästöt. Kartoitusta tehdään joka vuosi. Hiilijalanjäljen vähentämiseksi ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2030 on tehty toimenpiteitä, kuten mahdollisimman vähäpäästöisten hankintojen tekeminen, vähähiilinen työmatkaliikkuminen, etätyöskentelyn ja -opiskelun lisääminen, ruokapalvelujen vähähiilisyys ja hävikin syntyvän vähentäminen sekä kierrättämisen edistäminen syntyvän jätteen osalta. Vuonna 2020 Jamkin opiskelijat otettiin mukaan kehittämistyöhön opiskelijakyselyn myötä Jamkin ympäristövaikutusten arvioinnissa sekä jätteiden kierrättämisen ja ruokapalveluiden kehittämisen osalta. (Jamk luo kestävää tulevaisuutta vuonna 2020 2020.)

4.5 Jamkin tekemät kestävät valinnat

Jamk on toteuttanut toiminnassaan kestävien ja vastuullisten valintojen tekemistä hankintojen osalta. Hankintavalinnat on toteutettu ekologisesti, talouden ja ihmisten kannalta vastuullisesti. Niiden tavoitteena on olla ilmastonmuutosta torjuvia ja edistää hyvinvointia. Hankintojen lainmukaisuutta turvataan edellyttämällä tavaratoimittajilta selvityksiä, jotka ovat tilaajavastuulaissa määritellyjä sekä tekemällä hankintoja tasapuolisuuden, syrjimättömyyden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteiden mukaisesti. Kilpailutuksessa huomioidaan mahdollisimman hyvin tasapuolisuus eri tarjoajien välillä. Solmittavissa sopimuksissa huomioidaan työllistämisehtoa mahdollisuuksien mukaan. Elinkaariajattelu huomioidaan mahdollisimman hyvin, jolloin jo hankintoja tehtäessä mietitään tuotteen koko elinkaari kierrätysvaiheeseen saakka. (Toimimme itse kuten opetamme n.d.)

Tavaroita ja tuotteita tarjoavien yhteistyötoimijoiden kanssa käydään pohdintaa siitä, miten voitaisiin toimia ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Jamk on myös panostanut siihen, että solmittavia sopimuksia seurataan aktiivisesti nimetyn vastuuhenkilön toimesta, jolloin voidaan varmistua esimerkiksi siitä, että panostuksille saadaan vastinetta. Jamkin tulevia tavoitteita kestävien ja vastuullisten hankintojen osalta on kiertotalousnäkökulman mukaisesti tehdä enenevässä määrin myös laitevalintoja siten, että hankitaan myös käytettyjä laitteita. (Toimimme itse kuten opetamme n.d.)

Vuonna 2022 Jamk päätti toimijana alkaa tavoitella Reilun kaupan ammattikorkeakoulun arvonimeä. Reilun kaupan ammattikorkeakoulujen ruokapalvelut käyttävät valikoimassaan reilun kaupan tuotteita, joka osoittaa valintojen eettisyyttä ja vastuullisuutta. Lisäksi reilun kaupan ammattikorkeakoulujen tavoitteena on edistää eettisyyttä muussa kuluttamisessa, korostaa sen merkitystä ja osallistua reilun kaupan tapahtumiin. Toiminnasta tulee myös tiedottaa reilun kaupan toimijoita. (Jamkin korkeakouluyhteisö lähtee tavoittelemaan Reilun kaupan korkeakoulu -arvonimeä 2022; Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d; Reilun kaupan korkeakoulut n.d).

5 Aineisto ja menetelmät

5.1 Aiheen rajaus

Vastuullisuuden periaatteisiin kuuluvat kulttuurin, sosiaalisuuden, taloudellisuuden ja ekologisuuden osa-alueet, johon kuuluu myös tavoite hiilineutraaliudesta. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemat taloudellisesta ja ekologisesta näkökulmasta olisivat voineet olla tutkimuksen kannalta tärkeitä näkökohtia, koska ympäristö- ja ilmastoasiat ovat korostuneet aikaisemmissa hankkeissa kestävään kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyen (Knuuttila 2021b, 9). Ne kuitenkin rajattiin tutkimuksen osa-alueista pois, koska tutkimuksen sisällöt muodostuivat muutenkin laajoiksi.

Toimeksiantajan fokus tätä opinnäytetyötä ajatellen liittyi sosiaaliseen kestävyYTEEN. Aiheeseen sisällytettiin myös ympäristönäkökulmat, kuten vähähiilisyden ja -päästöisyyden edistäminen opiskelijoiden näkökulmia hyödyntämällä. Tutkimuksesta voidaan saada luotettavampi, mikäli aihetta rajataan riittävästi, jolloin tutkimukseen osallistuvilta vastaajilta on mahdollista paras foku-soituminen nimenomaisesti ilmasto- ja ympäristökysymyksiä ajatellen. Tämän vuoksi myös historiallinen kestävyys rajattiin pois opinnäytetyön tematiikasta, joka oli myös toimeksiantajan intressien mukaista.

Lisäksi opinnäytetyössä käsiteltävistä teemoista rajattiin pois jätteiden ja ruokahävikin teemat, koska niitä on käsitelty aikaisemmissa Jamkin kyselytutkimuksissa. Kehitystarpeet on huomioitu kilpailuttamalla ruokapalvelut ja edistämällä jätteiden kierrätystä Jamkissa (Alppisara & Knuuttila 2020). Taloudellisen ja historiallisen kestäväen kehityksen osa-alueet rajattiin pois teemahaastattelun teemoista, koska haastattelun sisältö nähtiin jo nyt riittävän laajaksi. Painotusta lisättiin sosiaalisen kestävyden ja opiskelijahyvinvoinnin kartoittamiseen, koska aikaisempien tutkimusten pääpaino ei ole kohdistunut niihin.

5.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Jamk on jo aloittanut toimintansa kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämiseksi. Yksi työmenetelmiä ja kehittämistyötä ohjaava työväline on kestäväen kehityksen tiekartta. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa Jamkin opiskelijoilta siitä, miten

Jamk voisi edistää kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita vieläkin paremmin omassa toiminnassaan.

Tutkimusongelma onkin seuraava:

Miten Jamkin tulisi edistää kestävän kehityksen sekä sosiaalisen ja ekologisen kestävyden tavoitteita opiskelijoiden mielestä?

Tutkimuskysymykset pohjautuvat Jamkin kestävän kehityksen tiekartan teemoihin (Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d).

Miten Jamk vastaa strategiansa (kaikilla tavoin kestävästi ja vastuullisesti toimiminen v. 2030) tavoitteeseen kestävyden ja vastuullisuuden osalta?

Alakategoriat: Miten opetushenkilöstön opetusmenetelmät ja opintojaksojen sisällöt vastaavat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämistä ja opiskelijoiden osaamisresurssien lisäämistä tulevaisuuden työelämässä?

Miten kestävä on Jamkin infrastruktuuri ja materiaalien käyttö? Mitä kehitettävää?

Miten luontopositiivisuutta voitaisiin edistää Jamkin toiminnassa?

Miten Jamkin toiminta opiskelijoiden tukee sosiaalista hyvinvointia? Miten Jamkia voitaisiin vahvistaa hyvänä oppimisyhteisönä ja opintojen puolesta opiskelijoille?

Esiolettamuksina työn lopputuloksista olivat opiskelijakyselyn tai teemahaastattelujen tulokset ja niiden pohjalta tehty analyysi tärkeimmistä esille nousseista asioista kehitysehdotusten osalta.

5.3 Tiedonhaun menetelmät

Tämän opinnäytetyön tiedonhaussa hyödynnettiin Janet Finna -kirjaston tietokantoja. Hakusanoina käytettiin englanniksi "Sustainable development goals" AND thesis eli kestävän kehityksen tavoitteet ja opinnäytetyö sekä "Carbon Neutral" AND "University of Applied Sciences". Suomeksi

Janet Finnan tietokannasta etsittiin tietoa opinnäytetyön teemoihin liittyen hakusanoilla ”Kestävä kehitys AND ammattikorkeakoulu”, ”kestävä kehitys ammattikorkeakoulu” AND tutkimus” sekä kiertotalous AND ”kestävä kehitys” AND vastuullisuus AND ammattikorkeakoulu”. Janet Finnan tietokannasta löydettiin lähdeaineistoa kansainvälisten artikkeleiden haulla ”Nature positivity” AND ”higher education”. Finna -tietokannasta löydettiin aineistoa hakusanoilla ”Net positive impact” AND University.

Lähteinä hyödynnettiin myös Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelmaa (Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma 2020), YK:n kestävän kehityksen ohjelmaa (n.d) sekä Jamkin verkkosivuilta löytyvää tietoa ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen tavoitteista (Kestävä ja vastuullinen Jamk n.d). Kyselytutkimuksen ja teemahaastattelun kysymysten luomisessa hyödynnettiin Jamkin kestävän kehityksen työryhmältä saatuja neuvoja ja vinkkejä. Tiedonhaku toteutettiin toukokuussa 2024.

Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen edistämistä käsittelevässä tutkimuksessa (Friman & Salminen 2023, 39–49) oli käytetty sanapareina ”kestävä kehitys”, ”sustainable development”, joita hyödynnettiin tiedonhaussa. Näiden lisäksi tiedonhaku tehtiin käsitteillä ”kiertotalous” ja ”circular economy”, joiden periaatteilla ammattikorkeakoulut usein toteuttavat kestävän kehityksen tavoitteita. (Friman & Salminen 2023, 39–49.)

Opinnäytetyön tiedonhaussa hyödynnettiin paljon kansainvälisiä tutkimusartikkeleita. Useista Jamkin Janet Finna -hakupalveluun tehdyistä hauista eivät tuottaneet tuloksia suomenkielisillä hakusanoilla, joten lähdeaineistoina hyödynnettiin paljon vertaisarvioituja kansainvälisiä tietolähteitä.

5.4 Tutkimussuunnitelma

Tutkimusmenetelmien toteuttamiseksi tarkasteltiin erilaisia vaihtoehtoja, jotka olisivat mahdollisimman toimivia. Tutkimuskyselyn toteuttaminen verkkokyselynä olisi ollut haastava menetelmän vuoksi, että sen kohdentaminen mahdollisimman laajalle kohderyhmälle voi olla haastava. Esimerkiksi sähköpostitse levitettävä kysely olisi saattanut ajautua vain tietyille kanaville, joissa vastaajiksi olisivat voineet päätyä teemasta erityisesti kiinnostuneet. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta olikin tärkeää ulottaa tutkimuskyselyä laajemmalle kohderyhmälle, jolloin harkittiin myös

käytäväkyselyn toteuttamista Jamkin kampuksilla tutkintoalojen mukaisesti. Tämä menetelmä ei kuitenkaan lopulta valikoitunut aineiston keruumenetelmäksi, koska opinnäytetyön tekijän ei ollut mahdollista päästä haastattelemaan opiskelijoita kampuksille töissä käynnin vuoksi.

Aineiston keruumenetelmäksi valikoitui toimeksiantajan kannalta toissijainen vaihtoehto eli ainejärjestöjen opiskelijaedustajien haastatteleminen teemahaastattelun keinoin. Teemahaastattelussa voitiin esittää avoimia kysymyksiä, jolloin vastaajien oli mahdollista tuoda esille uusia ideoita, luovia ajatuksia ja innovaatioita.

Teemahaastattelut oli tarkoitus toteuttaa kuuden ainejärjestön opiskelija-aktiiveille sekä opiskelijajärjestö Jamkon hallituksen jäsenille. Tavoitteena oli saada kaksi haastateltavaa kustakin ainejärjestöstä, jotta tulokset olisivat voineet olla mahdollisimman luotettavia. Suuremmista ainejärjestöistä oli tavoitteena saada haastateltaviksi neljä henkilöä. Teemahaastattelukysymyksiä ei pitänyt olla liikaa, jotta haastateltavien fokus saatiin ylläpidettyä mahdollisimman tehokkaasti. Tarkoituksena oli sisällyttää haastatteluun kvalitatiivista tutkimusta avoimilla kysymyksillä sekä suljettuja kysymyksiä vastausvaihtoehtoineen, jolloin tulokseksi saatiin myös numeerista eli kvantitatiivista dataa.

Ennen teemahaastattelujen toteuttamista oli hyvä avata teemahaastattelussa käsiteltäviä aiheita haastateltaville, jotta haastateltavia pääsivät orientoitumaan teemaan. Teemahaastattelun kysymykset lähetettiin haastateltaville ennen haastattelujen toteuttamista, jotta haastateltavat pystyivät pohtimaan kysymysten sisältöjä jo etukäteen. Vastaajilla oli mahdollisuus vastata kysymyksiin omakohtaisten kokemustensa tai esimerkiksi muiden ainejärjestöön kuuluvien tai alan opiskelijoiden osalta. Oli tärkeää suunnitella kysymykset siten, että ne koskettaisivat lähitulevaisuudessa tehtäviä kehitystoimia, jotta opiskelijat halusivat olla mukana vaikuttamassa asioihin.

Tutkimussuunnitelmaa päivitettiin tutkimuksen edetessä. Haastateltavia pyrittiin saamaan opiskelija- ja ainejärjestöistä, mutta haastateltavia ei saatu tarpeeksi pelkästään ainejärjestöjen hallitusten tai edustajiston joukosta. Suunnitelmaa muutettiin siten, että toimeksiantaja otti suoraan kontaktia opiskelijoihin Jamkin pääkampuksella. Kansainvälisiä opiskelijoita pyrittiin tavoittamaan sähköpostitse sekä suoraan kampuksella. Tutkimuslupahakemuksen kautta saatiin Jamkin ICT-palveluista kansainvälisten opiskelijoiden sähköpostiosoitelista. Listalta valittiin satunnaisotannalla

useampi henkilö, jolle lähetettiin kutsu teemahaastatteluun. Satunnaisotanta toteutettiin valitsemalla listasta järjestyksessä joka 20. sähköpostiosoite. Valitsemalla joka 20. osoitteen voitiin varmistua siitä, että kontaktoitavat opiskelijat oli valittu puolueettomasti ja satunnaisotannalla.

Haastattelut toteutettiin Microsoft Teams -yhteydellä. Haastattelusta luotiin haastattelupohja Microsoft Formsiin, johon haastattelun vastaukset kirjattiin. Haastattelun aikana haastattelukysymykset jaettiin näytönjako-ominaisuudella. Menetelmänä haastatteludatan litteroimisessa hyödynnettiin kirjaamista haastattelun aikana. Toinen tarkasteltu dokumentointitapa oli tallenteen tekeminen haastattelusta, jolloin vastaukset olisi kirjattu videomateriaaliin palaamalla, mutta tätä menetelmää ei lopulta käytetty. Vastaukset toimitettiin sähköpostitse haastateltaville tarkastettavaksi, jolloin haastateltava pystyi vielä vaikuttamaan antamiensa vastausten sisältöön. Tämän jälkeen vastaukset kirjattiin Forms-haastattelupohjaan. Haastattelujen vastaukset voitiin koota Formsista Exceliin, jolloin saadusta datasta voitiin muodostaa esimerkiksi kaavioita ja taulukoita.

Ajankohtaisten kestävän kehityksen ja vastuullisuuden termien sisällyttäminen haastatteluun toi esille tärkeitä näkökulmia aiheista, joita ei välttämättä ollut kysytty aikaisemmin. Tämä mahdollisti myös sen, että kestävän kehityksen tiekarttaa voitaisiin suunnata jo edeltä käsin suuntaan, joka huomioi nykyiset ja lähitulevaisuuden trendit. Trendien löytämisessä on hyödynnetty kestävyys- ja vastuullisuusteemoihin liittyviä lähdemateriaaleja sekä käyty keskustelua toimeksiantajan kanssa niistä asioista, jotka ovat tällä hetkellä tärkeimpiä selvitettäviä tutkimuksen kannalta.

Teemahaastattelun kysymysten luomisessa hyödynnettiin Knuutilan toimittamaa julkaisua (Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyttä 2021), joka opastaa ammattikorkeakouluja toteuttamaan kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta. Lisäksi haastattelukysymysten luomisessa hyödynnettiin Jamkin henkilöstölle (Knuutila 2021a) toteuttaman kyselyn kysymyksiä. Lisäksi opinnäytetyön toimeksiantaja kestävän kehityksen työryhmä antoi omat näkökulmansa teemahaastattelun kysymysten ja vastausvaihtoehtojen luomisessa.

Tutkimussuunnitelman muodostamisessa huomioitiin myös tutkimuksen eri osa-alueiden aikatauluttaminen eli teoratiedon hankkiminen, teemahaastattelun rungon muodostaminen, teemahaastattelun testaaminen, teemahaastattelujen toteuttaminen, tulosten analysoiminen sekä esittäminen (Hirsjärvi & Hurme 2011, 54). Teoratiedon hankkimisen suunniteltiin tapahtuvan kesällä 2024,

teemahaastattelun testaaminen ja ideoiminen toteutettiin Jamkin kestävän kehityksen työryhmän kanssa alkusyksystä. Haastatteluiden toteuttamisen ajankohdaksi suunniteltiin syksyä ja analysointiajankohdaksi loppusyksyä. Tulosten raportoiminen tehtiin tämän jälkeen ja lopullisten tulosten esittäminen toteutettiin opinnäytetyön loppuseminaarissa.

5.5 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä toteutettavan tutkimuksen kohderyhmäksi otettiin Jamkiin kuuluvat hyvinvointi-, liiketoiminta- ja teknologiayksiköt. Alempia ammattikorkeakoulututkintoja järjestetään 7 eri alalla; ICT-, kulttuuri-, liiketalous-, tekniikka-, luonnonvara- sekä matkailu- ja ravitsemisala (Hae opiskelemaan n.d). Tässä opinnäytetyössä toteutettavan tutkimuksen avulla on mahdollista saada moniulotteista ja poikkitieteellistä tietoa Jamkin opiskelijoiden kokemuksista sen suhteen, miten Jamk voisi edistää kestävyttä ja vastuullisuutta sekä parantaa opiskelijoiden opiskeluhyvinvointia. Lisäksi tietoa voidaan saada siitä, miten Jamk voisi kehittyä näiden tavoitteiden toteuttamisessa ja tehdä toiminnastaan yhä kestävämpää ja vastuullisempaa. Tutkimuksessa haluttiin saada mahdollisimman konkreettisia ja monipuolisia näkemyksiä eri yksiköissä opiskelevien opiskelijoiden näkökulmista. Oli tärkeää välttää liian yksipuoleisia tuloksia ja sitä, että vastauksia saataisiin vain muutamista yksiköistä. Lisäksi oli tärkeää huomioida myös kansainväliset opiskelijat. Lopullinen haastateltavien määrä määräytyi kuitenkin sen mukaisesti, missä vaiheessa tutkimuskysymyksiin oli saatu riittävästi vastauksia asian selvittämiseksi ja jo aikaisemmin esille tulleet asiat alkoivat toistumaan haastateltavien vastauksissa (Hirsjärvi & Hurme 2011, 58, 60).

Jotta saatiin mahdollisimman tarkka kuva kaikkien opiskelijoiden näkökulmista, oli tarpeen saada tietoa tarpeeksi suurelta osuudelta kohderyhmästä. Teemahaastatteluilla voitiin saada spesifiä tietoa opiskelijoiden näkökulmista. Toisaalta teemahaastattelumenetelmän tulokset saattavat jäädä määrältään liian suppeiksi, jolloin tulosten tulkinnan luotettavuus voi kärsiä. Tämän vuoksi eräänlainen hybridimalli tutkimusmenetelmistä olisi voinut olla tutkimustulosten luotettavuuden lisäämiseksi paikallaan. Tutkimuskyselyn ja teemahaastattelun yhdistämisen avulla olisi voitu saada tietoa suuremman otannan mielipiteistä ja myös tarkempaa tietoa konkreettisista ideoista kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden kehittämistyössä. (Kananen 2019, 30.) Toimeksiantajan toiveena kuitenkin oli, että aineistoa ei kerättäisi tutkimuskyselyn muodossa, koska se saattaisi muodostaa vääristyneitä tuloksia tutkimukselle. Jamkissa kyselytutkimuksia oli toteutettu jo aikai-

semmin ja niiden osalta oli käynyt niin, että niihin vastasivat kestävyys- ja vastuullisteemoihin erityisesti perehtyneet ja niistä erityisesti kiinnostuneet opiskelijat, jolloin koko opiskelijakuntaa edustavia tuloksia oli haastavaa saada esille.

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa menetelmänä käytettiin teemahaastatteluja. Haastattelujen pohjaksi rakennettiin tutkimuskyselyä muistuttava kyselyn runko Microsoft Forms -ohjelman avulla. Haastateltaviksi henkilöiksi pyrittiin valikoimaan mahdollisimman laajalta spektriltä Jamkissa ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevia. Tavoitteena oli saada tietoa opiskelijoilta, jotka eivät olleet välttämättä perehtyneet ja syventyneet kestävä kehityksen ja vastuullisuuden teemoihin. Tarkoituksena oli selvittää, millaisena Jamkin toiminta näyttäytyi mahdollisimman monen opiskelijan näkökulmasta rajaamatta mitään opiskelijaryhmää pois. Kuitenkin tavoitteena oli saada näkökulmia niiltä opiskelijoilta, joiden opintojen sisällöt eivät lähtökohtaisesti keskity erityisen tarkasti käsiteltäviin teemoihin. Toimeksiantajan näkökulmasta oli tärkeää saada tietoa erityisesti liiketoiminta-, teknologia- ja hyvinvointiyksikön opiskelijoiden mielipiteistä ja näkemyksistä. Tutkimusmenetelmän tiedonhaku oli primääristä, koska tieto oli uutta ja sitä haettiin juuri tätä opinnäytetyötä varten (Kananen 2019, 29–31). Tietoa kerättiin teemahaastattelun keinoin.

Tutkimuksen reliabiliteettiin eli pysyvyyteen vaikutti olennaisesti se, että jokaisella opiskelijalla on oma subjektiivinen näkemyksensä siitä, miten Jamk toteuttaa kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita. Vaikka tietyt faktat säilyvät eivätkä kaikki asiat ole mielipiteeseen sidottuja, voivat eri opiskelijat tulkita asioita eri tavoin. Avointen teemahaastattelukysymysten kohdalla oli erityisen selvää, että eri opiskelijat antoivat hyvin erilaisia vastauksia niiden laadun ja laajuuden osalta. (Kananen 2019, 31.)

Teemahaastattelun kysymyksiä laadittaessa oli tärkeää huomioida tutkimuksen validiteetti eli se, että tutkitaan oikeita asioita tutkimusongelman näkökulmasta. Kysymysten sisältö voi vaikuttaa merkittävästi tutkimustulosten validiteettiin, joten oli tärkeää käyttää mahdollisimman selkeitä ja yksitulkintaisia ilmaisuja, jotta vastaajien huomio kiinnittyi tutkimuksen kannalta oikeanlaisiin näkökulmiin. (Kananen 2019, 31.) Tärkeintä ei ollut siis selvittää, onko Jamk tehnyt tarpeeksi toimia sen eteen, että opiskelijat voisivat olla tietoisempia Jamkin kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämisen tasosta, koska silloin tutkimusongelma olisi ollut erilainen.

Tutkimusongelman kannalta oli oleellista selvittää, mitä lisätoimia Jamkin on tarpeen tehdä kestävä kehityksen ja vastuullisuuden saralla opiskelijoiden mielestä. Tällöin tuloksena olisi voinut olla, että opiskelijat olisivat ehdottaneet kehittämistoimenpiteiksi asioita, joita Jamk jo toteuttaa. Toisaalta tällöin potentiaalinen tulos olisi saattanut olla se, että opiskelija olisi tarkentanut kyseistä näkökantaansa. Tämän myötä opiskelija olisikin voinut luoda jonkun uuden idean, jonka avulla Jamk olisi voinut tarkentaa ja laajentaa jo olemassa olevaa toimintamenetelmäänsä. Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelun etuna oli se, että haastateltavan oli mahdollista pyytää haastattelijalta tarkennuksia esitettyjen kysymysten sisällöstä, jolloin voitiin välttyä tulkintavirheiltä.

Toimeksiantajan intressi oli saada mahdollisimman kattavaa ja monialaista tietoa opiskelijoiden näkökulmista opinnäytetyön teemoihin liittyen. Teemahaastattelut soveltuivat tutkimusmenetelmäksi, jotta voitiin saada tarkkaa ja jatkosoveltamisen kannalta kattavaa tietoa opiskelijoiden näkemyksistä. Monialaisten ja kansainvälisten opiskelijahaastattelujen saavuttamiseksi päädyttiin toimeksiantajan kanssa ratkaisuun, jossa teemahaastatteluja pyrittiin tavoittamaan Jamkin opiskelija-alajärjestöjen hallitusten joukossa olevilta opiskelijajäseniltä. Mikäli haastateltavia olisi tavoitettu jokaisesta alajärjestöstä, olisi voitu saavuttaa laaja otanta eri alojen opiskelijoiden joukosta ja varmistua siitä, että tulokset eivät olisi jääneet liian yksipuoleisiksi.

5.6 Teemahaastattelu

Teemahaastattelua voidaan nimittää myös puolistrukturoiduksi haastatteluksi, jonka haastattelija muodostaa tutustumalla ensin teemoihin, joihin haastattelu tulee perustumaan. Keräämänsä tiedon pohjalta haastattelija muodostaa haastattelurungon. Haastateltaviksi valikoidaan henkilöitä, jotka ovat kosketuksissa teeman kanssa ja ovat saaneet omakohtaista kokemusta teeman sisällöistä. Puolistrukturoidussa haastattelussa oleellista on se, että haastattelun teemat ovat vakiot, mutta kysymysten rakenteen osalta on enemmän joustoa kuin täysin strukturoidussa haastattelussa, joka voidaan toteuttaa kyselylomakkeiden avulla. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.)

Tutkimusmenetelmän valinnan jälkeen toteutettiin teemahaastattelun prosessikonaisuutta, jossa ensin tutustuttiin ammattikorkeakoulujen kestävyys- ja vastuullisuusosaamisen teoriatietoon ja sen pohjalta rakennettiin teemahaastattelun runkoa. Tarkoituksena oli haastatella niitä Jamkin opiskelijoita, joilla voisi olla myös omakohtaista kokemusta Jamkin toteuttamasta kestävyys- ja

vastuullisuustoiminnasta. Ei ollut kuitenkaan välttämätöntä, että haastateltavilla oli omakohtaista kokemusta tai osaamista kestävyys- ja vastuullisuustoiminnan sisällöistä.

Toimeksiantajan intressien perusteella teemahaastattelut kohdistettiin eri ainejärjestöjen aktiiveille. Tämän perusteella teemahaastattelumenetelmä olisi voitu kategorisoida myös surveytyypiksi tutkimukseksi, jossa opiskelijoiden suuresta joukosta valitaan tietty ryhmä haastateltavaksi, jonka tulkitaan edustavan koko tutkittavaa perusjoukkoa. Tyypillisesti laadullisen tutkimuksen haastatteluissa haastateltavia on noin 15. Teemahaastattelua voi edeltää haastateltaviksi valikoidun henkilöiden kanssa keskusteleminen teeman aiheista, jonka perusteella voidaan vielä suunnata haastattelukysymyksiä ja mahdollisesti valikoida myös haastateltavia vielä tarkemmin. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 58–59.)

Lumipalloefektiä hyödyntämällä olisi voitu saada alkuperäisten haastateltavien kautta lisää haastateltavia heidän ehdottaessaan haastateltaviksi henkilöitä, joilla voisi olla näkemyksiä ja kokemuksia teemaan liittyen. Tämä olisi voinut opinnäytetyön toimeksiannon kannalta haasteellista, koska toimeksiantajan tavoitteena oli saada opinnäytetyön kautta tietoa myös sellaisilta haastateltavilta, jotka eivät olleet erityisen valveutuneita ja tietoisia teeman sisällöistä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 59–60.)

5.7 Teemahaastattelun kysymykset

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteet ovat osa Jamkin kestävän kehityksen työkartan sisältöä. Tämän opinnäytetyön teemahaastattelulla pyrittiin selvittämään, miten Jamk voisi kehittää ja edistää kestävän kehityksen sekä vastuullisuuden agendoja omassa toiminnassaan. Oli tärkeää, että teemahaastattelun kysymykset testattiin ja sen kautta selvitettiin, olivatko ne helposti ymmärrettävissä (Vilka 2007). Tämän opinnäytetyön teemahaastattelukysymykset käytiin läpi opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa, joka vei haastattelukysymykset arvioitavaksi koko kestävän kehityksen työryhmälle.

Haastattelukysymysten ideointiprosessissa hyödynnettiin Microsoftin tekoälysovellusta Copilotia. Copilotille esiteltiin ensin käsiteltävä aihe; ” Kestävä kehitys ja vastuullisuus ammattikorkeakouluissa ”. Seuraavaksi Copilot ehdotti kysymykseksi; ”miten opiskelijat voivat osallistua vastuulli-

suustyöhön?”. Copilot antoi vastaukseksi, että opiskelijat voivat osallistua vastuullisuustyöhön esimerkiksi erilaisilla kursseilla (Vastuullisuuden tekijät: Helsingin yliopisto tuottaa ratkaisuja koko yhteiskunnan ja maailman parhaaksi 2021), projekteissa (Laine 2021) ja TKI-toiminnassa (Jääskeläinen 2023). Lisäksi opiskelijoiden on mahdollista osallistua kursseille, joissa opastetaan kestävän kehityksen mukaisten toimintatapojen toteuttamiseen yritysmaailmassa (Vastuullisuus yrityksen arjessa -verkkokoulutus 2023). Teemahaastattelussa kysyttiin, millaisessa toiminnassa opiskelijat haluaisivat olla mukana kehittämässä kestävää kehitystä ja vastuullisuutta Jamkin kautta tai Jamkissa. Vastausvaihtoehtoja olivat erilaiset kurssit, projektit, TKI-toiminta sekä yrityselämässä tarvittavan kestävän kehityksen osaamisen edistäminen, mutta lopulliset vastausvaihtoehdot työstettiin loppuun kestävän kehityksen työryhmän kanssa. Copilotin antamista vastauksista saatiin selville lähdeaineistoa, jota voitiin hyödyntää teemahaastattelukysymysten luomisessa. (Copilot n.d.)

Tekoälyn hyödyntämisessä tuli huomioida, että tietojen luotettavuus tulee aina itse varmistaa alkuperäislähteistä. Itse Copilotille esitettyihin kysymyksiin nousi lähdeaineistoksi ammattikorkeakoulujen verkkosivuja, joten ne olivat luotettavia lähteitä. Kuitenkin tekoälyn käyttäjän tulee käydä jokainen lähdeaineisto läpi ja varmistua siitä, että tekoälyn ilmoittamat faktat ovat oikeita ja oikeanlaisissa asiayhteyksissä tekoälyn luomaa viitekehystä vasten. Tekoälyn käyttö tuli ilmoittaa selkeästi ja erottuvasti osana opinnäytetyöprosessia, jotta opinnäytetyön ei annettu harhaanjohtavia tietoja lähteiden alkuperästä. (Tekoälyn käyttö oppimistehtävissä ja opinnäytetyössä n.d.) Copilotin kautta saatuja vastausvaihtoehtoja kysymykseen ”Millaisessa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämisen toiminnassa haluaisit olla mukana? Kerro, millaisesta toiminnasta/sisällöistä olisit kiinnostunut” käytettiin lopulta ainoastaan ideoinnin pohjana. Opinnäytetyön toimeksiantaja antoi omat näkemyksensä sille, mitä vastausvaihtoehtoja valittaisiin lopulliseen haastatteluun.

Haastattelun sisällöistä rajattiin pois hiilineutraaliusteema, koska opiskelijoiden olisi ollut vaikeaa vastata siihen, miten Jamk voisi toimia hiilineutraaliustavoitteen edistämiseksi. Alun perin teemahaastatteluun rakennettiin aihetta käsittelevä kysymys, mutta toimeksiantajan näkökulmasta kysymyksellä ei todennäköisesti olisi saavutettu riittävän vaikuttavaa tietoa, koska hiilineutraaliustoitien konkreettista toteutumista on haastavaa arvioida. Haastattelukysymyksistä rajattiin pois ruokapalvelut ja jätteiden lajittelu, koska niitä on käsitelty jo aikaisemmissa Jamkin kyselyissä opis-

kelijoille ja henkilöstölle. Jätteiden lajittelua edistäviä toimenpiteitä on jo toteutettu opiskelijakyselyn tulosten perusteella. Myös ruokapalvelut on kilpailutettu. Kilpailutuksessa kiinnitettiin lisähuomiota esimerkiksi lähi- ja vegaaniruuan lisäämiseen. (Alppisara 2021; Knuutila 2021a.) Historiallisen ja taloudellisen kestävyuden teemat rajautuivat myös pois haastattelun sisällöistä, koska haastattelusta olisi tullut liian laaja, mikäli kyseiset teemat olisi otettu mukaan haastattelukysymyksiin. Teemahaastattelun kysymyksiä ja niiden vastausvaihtoehtoja pohdittiin sekä mainittujen lähteiden, opinnäytetyön ohjaajan ja toimeksiantajan kanssa tehdyssä yhteistyössä.

5.8 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön toteuttamisessa opiskelijakyselyn ja teoriatieto-osuudessa tuli huomioida asianmukainen lähdeviittaustapa, oikea lähteiden merkintätapa sekä itse tuotetun tekstin erottaminen lähteisiin viitatuista. Haastatelluilta opiskelijoilta ei pyydetty mitään tunnistetietoja, jotka olisivat olleet tutkimuksen tulosten kannalta epäolennaisia.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti vastaajien määrä ja se, miten huomioitiin esimerkiksi vieraskieliset opiskelijat. Oli tärkeää varmistua tutkimuksen edustavasta otannasta ja sen myötä luotettavuudesta siinä, että Jamkin opiskelijakunta tuli huomioiduksi mahdollisimman laajasti. Eri alojen opiskelijat opiskelijaryhmät tuli huomioida, jotta tutkimus olisi mahdollisimman luotettava.

Tutkimuksen tarkoituksena oli koostaa mahdollisimman laajaa perusjoukkoa kuvaava otanta opiskelijoista. Opiskelijoita kutsuttiin haastatteluun eri aloilta ja siten, että heidän henkilökohtainen kiinnostuksensa aihetta kohtaan ei ollut määrittävä tekijä haastateltavaksi valitsemiselle. Tutkimushaastattelu toteutettiin kansainvälisille opiskelijoille englanniksi. Tavoitteena oli haastatella noin 10–30 opiskelijaa.

Haastattelututkimuksen otanta oli suhteellisen pieni, mutta haastattelujen toteuttaminen suuremmalle joukolle ei olisi ollut realistinen tavoite opinnäytetyömittakaavassa. Aineistonhallintasuunnitelmaan kirjattiin, miten haastatteluaineistoa käsiteltiin vastuullisesti ja eettisesti. Erityisesti video- ja äänitallenteiden käsitteleminen ja tuhoaminen oli todella tärkeää salassapidon ja yksityisyyden suojan kannalta. Tämän opinnäytetyön aineiston litteroinnissa päädyttiin kirjaamaan haastateltavien vastaukset suoraan Word-tiedostoon ilman haastattelun videointia tai äänittämistä. Lisäksi

suunnitelmaan kirjattiin, miten aineisto hävitetään. Jamkin opiskelijakyselyä varten tuli tehdä tutkimuslupamenettely. Salassa pidettäviä tietoja kuten opiskelijoiden sähköpostiosoitteita ei liitetty eteenpäin. Aineistonhallintasuunnitelma liitettiin opinnäytetyösuunnitelmaan.

Haastatteluun osallistuminen oli haastateltaville vapaaehtoista. Haastatteluun osallistuvilla oli oikeus olla vastaamatta myös yksittäisiin kysymyksiin. Vastaukset käsiteltiin anonyymisti ja luottamuksellisesti tarkoittaen myös sitä, että vastaajien henkilöllisyyttä ei liitetty vastauksiin. Aineistoa säilytettiin opinnäytetyön tekemisen ajan ja opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitettiin täysin tietoturvallisesti. Kaikki haastattelua varten kerätty data säilytettiin Jamkin OneDrive -pilvitallennustilassa, joten niiden säilyttäminen ja hävittäminen tapahtui täysin tietoturvallisesti. Työn tavoite oli valmistua viimeistään helmikuussa 2025, jonka jälkeen opinnäytetyö oli luettavissa Theseus-julkaisuarkistossa.

Haastattelut toteutettiin Teams-yhteydellä pidettyinä videohaastatteluina. Haastattelukysymykset lähetettiin mahdollisuuksien mukaan haastateltaville tarkasteltavaksi ennen haastattelun toteuttamista. Haastattelun aikana kokouksessa jaettiin tietokoneen näyttö, jotta haastateltava näki haastattelukysymykset. Samanaikaisesti kirjattiin eli litteroitiin haastateltavan vastaukset Word-dokumenttiin. Haastattelun jälkeen haastatteluvastaukset lähetettiin sähköpostitse haastateltaville, jotta he pystyivät käymään vastauksensa läpi. Mikäli haastateltava halusi, että joitakin vastauksia korjattaisiin, tehtiin pyydetyt korjaukset ja varmistettiin, että vastaukset ovat haastateltavan näkökulmasta todenmukaiset. Tämän menettelyn avulla voitiin varmistua siitä, että litterointi tapahtui eettisesti eli haastateltavan mielestä totuudenmukaisesti, eikä erillistä videointia ja videomateriaalin läpikäyntiä tarvittu. Tämän jälkeen vastaukset kirjattiin Microsoft Formsissa olevaan teema-haastattelunpohjaan.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta haasteena kansainvälisten opiskelijoiden haastattelujen litteroinnissa ja analysoinnissa oli vastausten sisältöjen kääntäminen englannista suomeksi siten, että vastausten merkitys ei oleellisesti muuttunut. Joidenkin asioiden kääntämisessä oli riski sille, että asioita saatettiin tulkita eri tavoin, jolloin pienetkin nyanssierot saattoivat vaikuttaa asiasisällön merkitykseen. Oli kuitenkin todennäköistä, että haastateltavien vastauksia käännettäessä haastateltavien ajatukset eivät päässeet kääntämisestä huolimatta oleellisesti muuttumaan, koska vastausten litteroinnit annettiin haastateltaville tarkastettaviksi.

6 Aineiston analysointimenetelmät

Aineiston analyysimenetelmänä hyödynnettiin sisällönanalyysia, jonka mukaisesti saatua tutkimustietoa tarkasteltiin tutustumalla siihen tarkasti ja syvällisesti. Tulokset tiivistettiin tärkeimpiin näkökohtiin, jonka jälkeen tuloksista tehtiin analyysia. (Puusa 2020, 149.) Suuri osa tutkimuksesta oli laadullista tutkimusta, koska haastattelu sisälsi paljon avoimia kysymyksiä. Haastattelusta saatiin toisaalta myös paljon numeerista dataa, koska vastaajat arvottivat eri vastausvaihtoehtoja Likert-asteikoilla nimetyillä vastausvaihtoehdoilla merkityksettömiä – erittäin tärkeitä sekä erittäin huonosti – erittäin hyvin (Lindholm 2016). Osassa vastauksia voitiin vastata myös ”en osaa sanoa”. Numeerista dataa saadaan valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävistä kysymyksistä myös sen osalta, kuinka moni vastaajista valitsi tietyn vastausvaihtoehdon.

Juutin ja Puusan (2020) mukaan aineiston analysoinnissa on tärkeää jakaa vastaukset teemoihin ja ryhmitellä aineistoa. Aineiston läpikäyminen useaan kertaan on myös tärkeä osa analyysin tekemistä. Vastausten sisältöä on tärkeää yhdistää myös teoretietoa sisältävään aineistoon. (Juuti & Puusa 2020.) Tämän opinnäytetyön tekemisessä toteutettiin edellä mainittuja menetelmiä. Tutkimuksen tuloksia jaoteltiin teemahaastattelun rungossa esiintyvien kategorisointien ja teemoittelujen mukaisesti. Aineistoa käytiin läpi useaan kertaan. Ensin aineisto kerättiin haastattelun yhteydessä ja lähetettiin vastaajille tarkistettavaksi. Tämän jälkeen aineisto kerättiin Forms-vastauspohjaan ja siirrettiin Exceliin, johon Forms-ohjelma siirtää tiedot automaattisesti. Aineiston analysointia tehtiin Exceliin kerätyn aineiston ja Formsin koostamien kuvaajien ja vastauskoontien avulla.

Ennen tulosten analysointia vastausten sisältö tarkistettiin. Forms-vastauspohjaan kirjattiin vastaajien antamat vastaukset, jotka kirjattiin haastattelun aikana erilliselle Word-pohjalle. Erityisen tärkeää oli tarkistaa, että monta alakysymystä sisältävien kysymysten vastaukset oli merkitty oikein Forms-pohjaan, koska niiden merkitseminen vaati tarkkuutta, jotta ei epähuomiossa merkitty vastausvaihtoehtoja väärin kohtiin. Aineiston analysoinnissa tuli huomioida myös se, miten tutkimuksen tulokset vastasivat tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin.

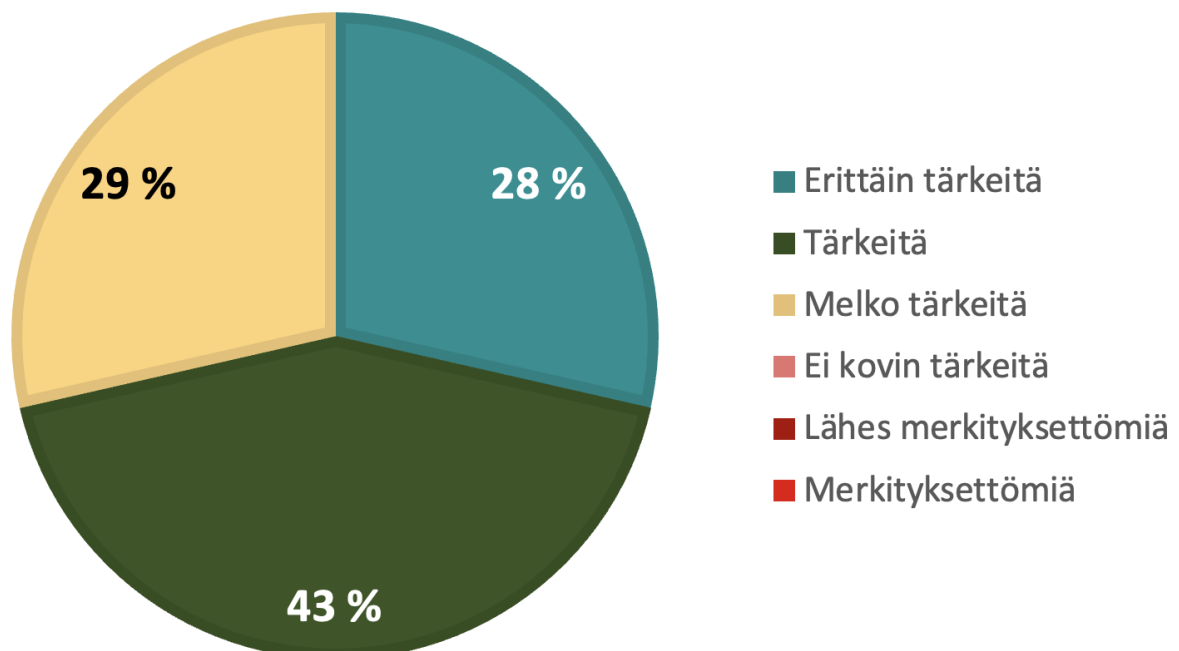
7 Tutkimuksen tulokset

Opinnäytetyössä toteutettuun haastatteluun saatiin yhteensä seitsemän vastaajaa, jolloin vastaus-
ten määrä voidaan ilmoittaa n=7. Vastaajia olivat kolme insinööriopiskelijaa, kolme matkailu- ja
ravitsemusalan opiskelijaa sekä yksi tradenomiopiskelija. Vastaajista kuusi eli 86 prosenttia opiskeli
pääkampuksella ja yksi opiskelija Lutakon kampuksella. Suurin osa kampusympäristöjä koskevista
vastauksista liittyi siis pääkampukseen.

7.1 Ympäristöasioiden tärkeys

Ympäristöasiat olivat kaikille opiskelijoille vähintään melko tärkeitä. 28 prosenttia vastaajista näki
ympäristöasiat melko tärkeiksi, 43 prosenttia tärkeiksi ja 29 prosenttia erittäin tärkeiksi. Voidaan
siis todeta, että suurin osa vastaajista näki ympäristöasiat tärkeiksi.

KUINKA TÄRKEITÄ YMPÄRISTÖASIAT OVAT SINULLE?

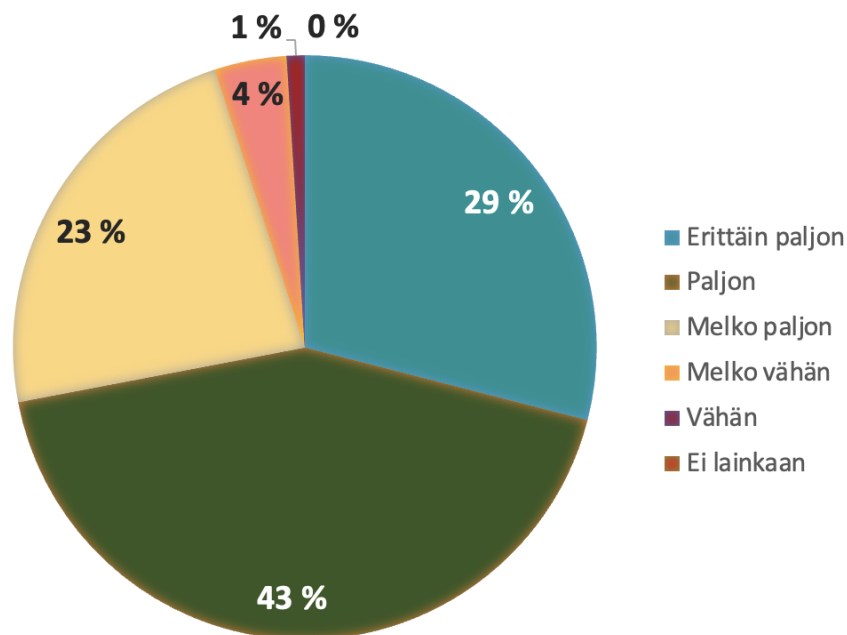
Kuvio 2 Ympäristöasioiden tärkeys, vastaajien määrä on n=7

Ympäristön tila ja se, mitä ympäristölle tapahtuu, nähtiin huolestuttavana. Ympäristöasioiden tärkeys oli vaikuttanut myös vastaajien opiskelualan valintaan. Vastaajien opiskelualoilla erityisesti restonomi- ja ympäristö- ja energiatekniikan opintokokonaisuuksiin sisältyy ympäristönäkökulmia. Vastauksista kävi ilmi, etteivät kaikki koe ympäristöasioita kovin tärkeiksi eivätkä kiinnitä niihin suurta huomiota, koska Suomessa asiat ovat ympäristön kannalta hyvällä tasolla verrattuna muihin maihin. Toisaalta suurin osa vastaajista kertoi välittävänsä ympäristöasioista paljonkin ja osa halusi olla mukana vaikuttamassa ympäristölle positiivisella tavalla oman alavalintansa myötä. Erään vastaajan mielestä mitä enemmän ympäristöasioista saa lisätietoa, sitä merkitykselliseksi ne tulevat. Vastauksista nousi esille, että tietoa ympäristöasioista on jo paljon, mutta lisäksi koettiin, että on paljon asioita, joista ei ole vielä tarpeeksi paljon tietoa ja osaamista.

Opiskelijoille aikaisemmin tehty kysely (Alppisara & Knuutila 2020, 19) sisälsi hyvin samanlaisen kysymyksen, kuin opinnäytetyössä esitetty kysymys ympäristöasioiden tärkeyteen liittyen. Vuonna 2020 toteutettuun kyselyyn (Alppisara & Knuutila 2020, 19) vastasi 168 opiskelijaa, joista 29 prosenttia vastasi ”erittäin paljon” kysymykseen ”kuinka paljon ympäristöasiat merkitsevät sinulle?”. Tämä tulos on lähes samansuuruinen, kuin opinnäytetyön tutkimuksen tulos 28 prosenttia. Ympäristöasiat merkitsivät vastaajista 43 prosentille paljon, kun opinnäytetyön tutkimuksessa ympäristöasiat kokivat tärkeäksi myös 43 prosenttia. Ympäristöasiat merkitsivät melko paljon 23 prosentille vastaajista vuonna 2020, kun opinnäytetyön tutkimuksessa 29 prosenttia koki ne melko tärkeiksi. (Alppisara & Knuutila 2020, 19.)

Vuonna 2020 neljälle prosentille vastaajista ympäristöasiat merkitsivät melko vähän, mutta vuoden 2024 tutkimuksessa kukaan vastaajista ei kokenut ympäristöasioita ”ei kovin tärkeiksi”. Vuonna 2020 yksi prosentti vastaajista koki ympäristöasioiden merkitsevän vain vähän, vuonna 2024 kukaan vastaajista ei kokenut ympäristöasioiden olevan lähes merkityksettömiä. Tämän opinnäytetyötutkimuksen ja vuoden 2020 tutkimuksen tulokset ovat siis hyvin saman tasoisia, mutta vuonna 2024 ympäristöasioiden tärkeyden voidaan katsoa kasvaneen, koska kukaan vastaajista ei kokenut ympäristöasioita ”ei kovin tärkeiksi” tai ”lähes merkityksettömiksi”. Toisaalta opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen ja vuoden 2020 opiskelijakyselyn tulosten vertailussa tulee huomioida vastaajamäärien suuri eroavaisuus; vuoden 2020 kyselyyn vastasi 168 opiskelijaa, kun opinnäytetyön haastatteluun vastasi seitsemän opiskelijaa. (Alppisara & Knuutila 2020, 19.)

KUINKA PALJON YMPÄRISTÖASIAT MERKITSEVÄT SINULLE?
(ALPPISARA & KNUUTTILA 2020, 19, MUOKATTU)

Kuvio 3 Ympäristöasioiden merkitys opiskelijoille (Alppisara & Knuuttila 2020, 19, muokattu), n=168 vastaajaa

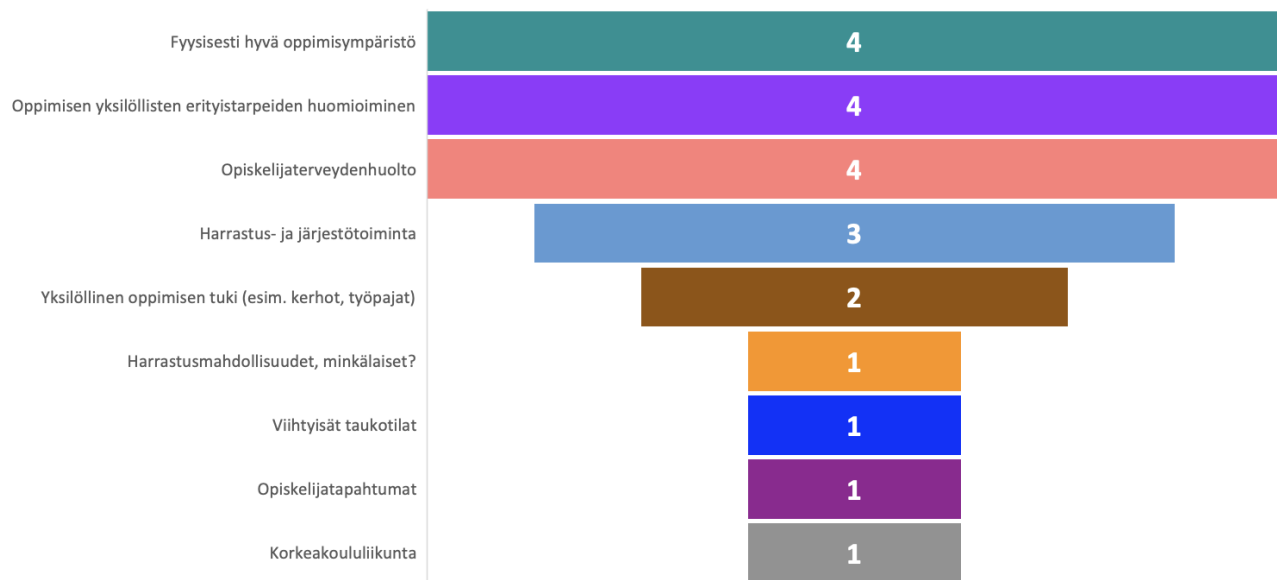
7.2 Sosiaalinen kestävyys

Ensimmäinen kysymys sosiaalisesti kestävästä toiminnasta Jamkissa oli: ”Minkälainen toiminta edistää mielestäsi parhaiten opiskelijoiden hyvinvointia? Valitse mielestäsi 1–3 tärkeintä”. Kysymyksessä rajattiin vastaajien valitsemien vaihtoehtojen määrä, jotta saatiin tietoa siitä, mitkä asiat olivat opiskelijoille kaikkein tärkeimpiä ja miten opiskelijat arvottavat Jamkissa toteutettavaa sosiaalisen kestävyuden edistämistyötä. Opiskelijat saivat myös avoimessa vastauksessaan avata tarkemmin, miksi he valitsivat tietyt vaihtoehdot tärkeimmiksi.

Jokainen vastausvaihtoehto tuli vastaajien vastauksissa valituksi 1–3 tärkeimmän vaihtoehdon joukkoon ainakin kerran. Useimmin mainittiin oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen, opiskelijaterveydenhuolto sekä fyysisesti hyvän oppimisympäristö tarkoittaen luokka- ja itsenäisen opiskelun tiloja. Harrastus- ja järjestötoiminta nähtiin tärkeimmäksi 14 prosentissa vastauksia ja yksilöllinen oppimisen tuki, esimerkiksi kerhot ja työpajat, 9,5 prosentissa vastauksia.

Korkeakoululiikunta, viihtyisät taukotilat, opiskelijatapahtumat sekä harrastusmahdollisuudet koettiin vähiten tärkeiksi. Kuitenkin yksi vastaajista totesi, että ”liikunta ja oppiminen kulkevat käsi kädessä”.

**MINKÄLAINEN TOIMINTA EDISTÄÄ MIELESTÄSI PARHAITEN OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTIA?
VALITSE MIELESTÄSI 1-3 TÄRKEINTÄ.**

Kuvio 4 Opiskelijoiden hyvinvointia edistävä toiminta, vastaajien määrä on n=7

Vastaajien mielestä fyysisesti hyvä oppimisympäristöllä on siis merkittävä rooli opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta. Hendrix (2024) viittaa tutkimukseen, jonka tuloksena todetaan oppimismenestyksen korreloivan sellaisen oppimisympäristön kanssa, jossa opiskelija voi kokea olonsa mukavaksi (Hendrix 2024). Vaikka menestys opinnoissa ei ole synonyymi opiskelijahyvinvoinnin kanssa, voidaan todeta, että hyvinvointi luo hyviä tuloksia ja toisaalta myös hyvä menestys opinnoissa lisää opiskelijoiden hyvinvointia. Tätä näkemystä tukee myös se, että vastaajat nostivat usein esille asioita, jotka edistävät oppimista, vaikka kysymyksellä ei pyritty selvittämään opintoja suoranaisesti edistäviä tekijöitä, vaan opiskelijoiden hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppimista edistäviksi tekijöiksi nostettiin esille myös liikunta ja opiskelijoiden välinen verkostoituminen, joka edistää ryhmätyöskentelyä ja sen myötä opinnoissa etenemistä.

Erään vastaajan näkemys fyysisesti hyvän oppimisympäristön vaikutuksesta opiskelumotivaatiota lisäävänä tekijänä on samassa linjassa Hendrixin (2024) esille nostamien huomioiden kanssa. Henkisesti hyvä oppimisympäristö nähtiin vastauksissa tärkeänä oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioimisen yhteydessä; oppimisympäristön tulisi olla sellainen, joka saa opiskelijoiden olon rentoutuneeksi. Vastauksissa nostettiin esille myös oppimisympäristön hiljaisuuden tärkeys keskittymistä vaativien opintojen kannalta. Fyysisen oppimistilan mukavuus esimerkiksi tuolien ja sisäilman osalta koettiin merkitykselliseksi. Kaiuttimista soitettavaa linnunlaulua ehdotettiin erilliseen rauhoittumiseen tarkoitettuun tilaan tai WC-tiloihin. Tämä idea voisi vastaajan mielestä edistää fyysisen oppimis- ja kampusympäristön viihtyisyyttä ja rauhoittavuutta. Sosiaalisen kestävyuden ja fyysisen oppimisympäristön kehittämisen kannalta tärkeäksi huomioksi nousi myös erään opiskelijan ehdotus pääkampuksen pääsisäänkäynnin somistamisesta kotoisammaksi, josta voisi huokua myös luonnonläheisyyttä yliopistomaisen kolkon yleisilmeen sijaan.

Vastauksissa tuli esille tyytyväisyys opiskelijaterveydenhuoltoon, jonka nähtiin madaltavan kynnystä terveydenhuollon palveluihin hakeutumiselle julkiseen terveydenhuoltoon verrattuna. Opiskelijaterveydenhuolto nähtiin tärkeänä mielenterveyden tukemisen kannalta. Myös hammashoito nähtiin suosittuna opiskelijaterveyshuoltopalveluna. Liikunta-, harrastus- ja järjestötoiminta nousivat tärkeiksi hyvinvointia lisääviksi tekijöiksi. Harrastus- ja järjestötoiminta sekä opiskelijatapahtumat koettiin merkityksellisiksi verkostoitumisen kannalta, vaikka kaikki vastaajat eivät kokeneet löytäneensä nykyisestä tarjonnasta itseään kiinnostavaa toimintaa. Oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen koettiin tärkeäksi asiaksi opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta. Esimerkiksi fysiikan opiskelua tukevaa kerho- ja työpajatoimintaa kaivattiin enemmän. Esille nostettiin myös kansainvälisten opiskelijoiden tuen tarpeeseen vastaamisen tärkeys opettajien toimesta.

7.3 Opetuksen toteuttamismuodot

Opiskelijat asettivat erilaiset opetuksen toteuttamismuodot tärkeysjärjestykseen sen mukaisesti, mikä opetusmuodoista tuki heidän hyvinvointiaan ja jaksamistaan opinnoissa. Kontaktiopetus luokassa ja 80 prosentin läsnäolosuositus insinööri- ja agrologiopiskelijoiden päivätoteutuksissa nähtiin hyvänä asiana, koska sen nähtiin tuovan rytmiä ja sosiaalisia verkostoja elämään. Tämä nähtiin myös työelämään valmistavana asiana. Kontaktiopetuksen luokassa koettiin lisäävän opiskelumotivaatiota sekä interaktiivisuutta opiskelijoiden ja opettajan kesken etäopetukseen verrattuna. Kon-

taktiopetus luokassa koettiin myös tehokkaana. Muihin ihmisiin saatava kontakti koettiin virkistävä. Toisaalta vastauksissa kävi ilmi myös se, että opetuksen laatu vaikuttaa siihen, saako luokassa toteutettavasta lähiopetuksesta verkossa tapahtuvaa kontaktiopetusta enempää irti. Hyvänä asiana nähtiin kuitenkin myös se, että kontaktiopetuksen rinnalla on tarjolla myös mahdollisuus osallistua luennoille etäyhteyksillä.

Hybridiopetus eli opetuksen järjestäminen samanaikaisesti verkossa ja luokkatilassa koettiin osittain sekavampana verkossa toteutettavaan kontaktiopetukseen verrattuna. Hybridiopetuksen haittapuoleksi nostettiin sosiaalisen kanssakäymisen aleneminen, mikäli vain osa opiskelijoista on luokassa ja osa opiskelee etänä. Hybridiopetuksen hyödyksi nähtiin mahdollisuus valita, osallistuuko opetukseen etänä vai paikan päällä luokassa. Mahdollisuus osallistua etäopetukseen kriittisissä tilanteissa koettiin hyvänä asiana, mutta haasteelliseksi koettiin se, miten voidaan objektiivisesti määrittellä kriittiset tilanteet, joka voi tarkoittaa eri opiskelijoille eri asioita. Kontaktiopetus verkossa koettiin useamman vastaajan mielestä passivoivana, jolloin myös keskittyminen opetettavaan asiaan heikkeni.

Itsenäisen verkko-opiskelun haasteena nähtiin se, että kurseja saatetaan suorittaa pintapuolisesti ainoastaan kurssien läpäisemiseksi ja opintopisteiden kerryttämiseksi, jolloin kurseista ei jää välttämättä niin paljoa käteen. Ajateltiin, että opiskelijat voisivat mahdollisesti suoriutua kurseista paremmin, jos niitä ei suoritettaisi itsenäisesti etäopintoina ilman opettajalta saatavaa tukea tarvittaessa nopeallakin aikataululla.

Ryhmätyöskentely koettiin toimivaksi joillakin opiskelijoilla ja erityisesti heillä, jotka ottavat vastuuta ryhmätyöskentelyn etenemisestä. Ryhmätyöskentelyn haasteena nähtiin myös se, että asioiden oppiminen jää sille tasolle, millä tasolla ryhmä opiskelee, koska opettaja ei ole vastaamassa opiskeltavaan asiaan liittyviin kysymyksiin. Myös ”vapaamatkustajat” ryhmätyöskentelyssä nähtiin kuormittavana asiana. Kuitenkin yksi vastaajista koki myös niin, että ryhmätyöskentely sai hänet opiskelemaan asioita ahkerammin yksinopiskeluun verrattuna.

Muuna opetuksen toteuttamismuotona mainittiin aikaisemmin saadun osaamisen opinnollistamista osaksi opintosuorituksia. Tästä vastaajalla ei ollut omakohtaista kokemusta. Vastaaja oli kui-

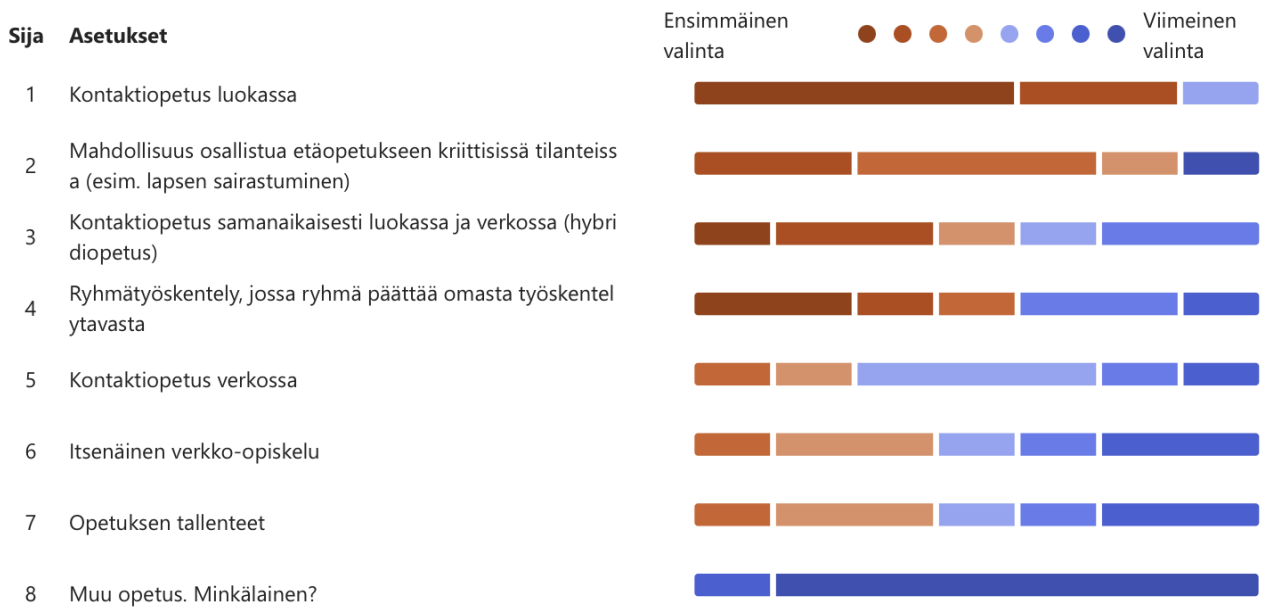
tenkin kuullut menettelyn olleen jonkun kohdalla toimiva ratkaisu, mutta toisaalta sen nähtiin lisäävän opettajan työtä opiskelijan osaamisen arvioinnin osalta. Lisäksi tuotiin esille ajatus siitä, että tällä hetkellä opetuksessa painotetaan sitä, että pyritään ikään kuin ainoastaan saamaan asiat hoidettua. Vastaja nostikin esille toiveen siitä, että asiantuntevat opettajat voisivat olla interaktiivisempia ja luovempia opetuksessaan. Interaktiivisuus lisäisi vastaajan mielestä myös opettajien näkemyksiä siitä, ketkä opiskelijat tarvitsivat lisätukea opintoihinsa.

Taulukko 1 Opetuksen toteuttamismuodot suosituimmuusjärjestyksessä

1.	Kontaktiopetus luokassa
2.	Mahdollisuus osallistua etäopetukseen kriittisissä tilanteissa (esim. lapsen sairastuminen)
3.	Kontaktiopetus samanaikaisesti luokassa ja verkossa (hybridiopetus)
4.	Ryhmätyöskentely, jossa ryhmä päättää omasta työskentelytavasta
5.	Kontaktiopetus verkossa
6.	Itsenäinen verkko-opiskelu
7.	Opetuksen tallenteet
8.	Muu opetus. Minkälainen? Muualla hankitun osaamisen hyödyntäminen opinnoissa Luokkatilassa tapahtuva muu opetusmenetelmä

Kuviossa 3 vastausvaihtoehdot on asetettu suosituimmuusjärjestykseen vastaajien antamien vastausten perusteella. Kuviossa olevat värisävyt indikoivat sitä, kuinka suosittu vastausvaihtoehto oli vastaajien mielestä eli kuinka usein vastausvaihtoehto valittiin suosituksi tai ei-suosituksi. Ruskea indikoi suosituimmaksi valittuja vaihtoehtoja ja sininen vähiten suosituksi valittuja vaihtoehtoja.

7 Vastaukset

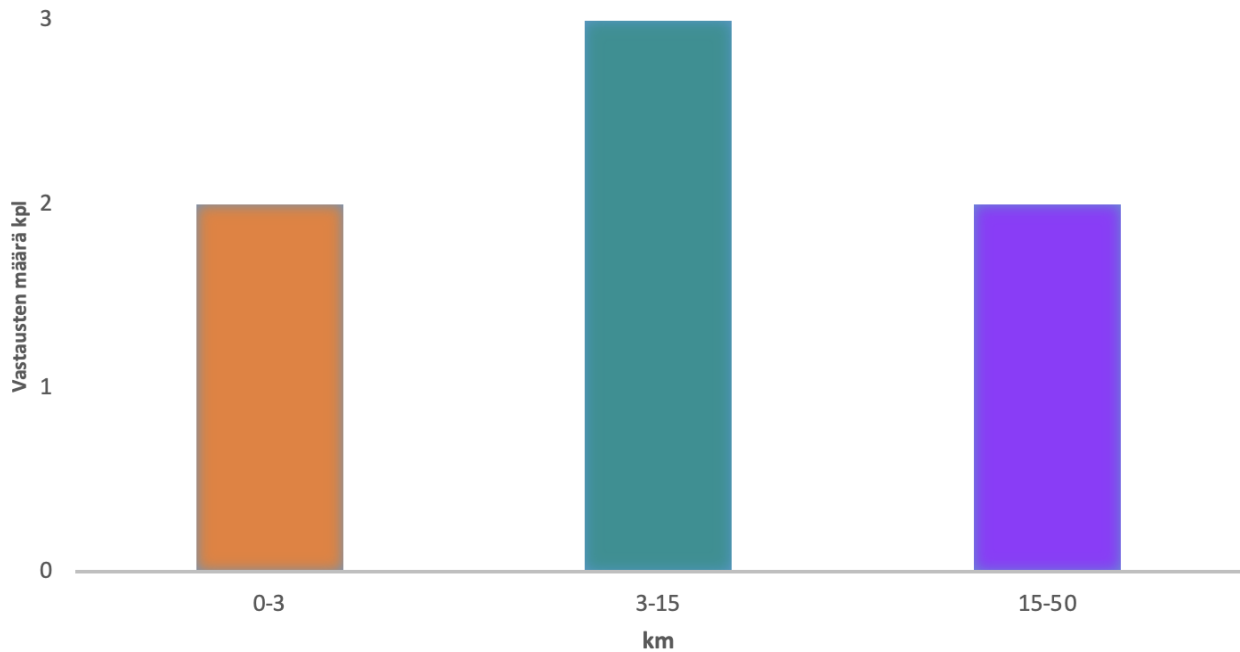

Kuvio 5 Opetusmenetelmien suosituimmuusjärjestys, vastaajien määrä n=7

7.4 Kulkeminen kampukselle

Haastattelussa kysyttiin, mikä on vastaajien kodin ja kampuksen välinen välimatka. Kampuksen ja opiskelijoiden kodin välistä etäisyydellä on merkitystä sen kannalta, onko myös kaukaisempien kulkuyhteyksien päästä kulkevien opiskelijoiden mahdollisuus kulkea kestävästi kampukselle. Kaikki haastatteluun vastanneet kertoivat kuitenkin asuvansa 15 kilometrin päässä kampuksesta tai lähempänä.

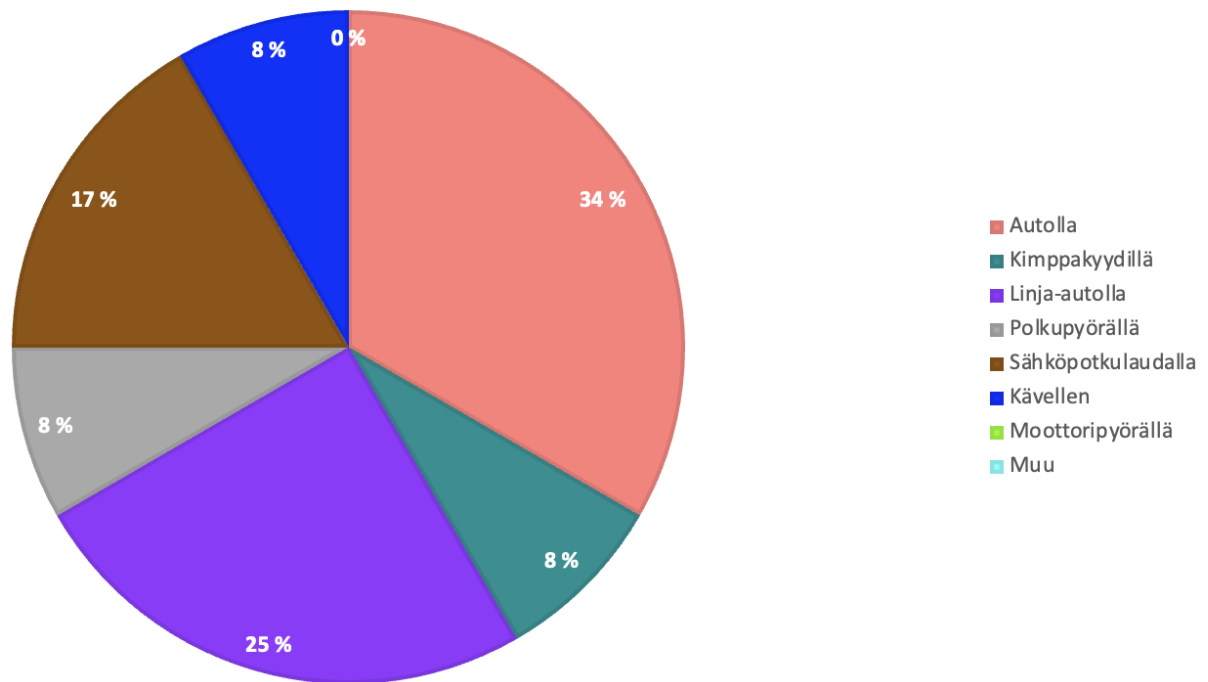
MIKÄ ON KOTISI JA KAMPUKSEN VÄLINEN ETÄISYYS?

Kuvio 6 Vastaajien kodin ja kampuksen välinen etäisyys, vastaajien määrä n=7

Haastatteluissa kävi tästä huolimatta ilmi, että suurin osa kokee mielekkäimpänä tapana kulkea kampukselle autolla, kun on kyse heidän oman hyvinvointinsa edistämisestä. Moni koki mielekkäänä kulkutapana myös kestävätkulkutavat, mutta liikunnallista hyvinvointia edistävät kulkutavat eli pyöräily tai kävely valittiin vain 16 prosentissa vastauksista.

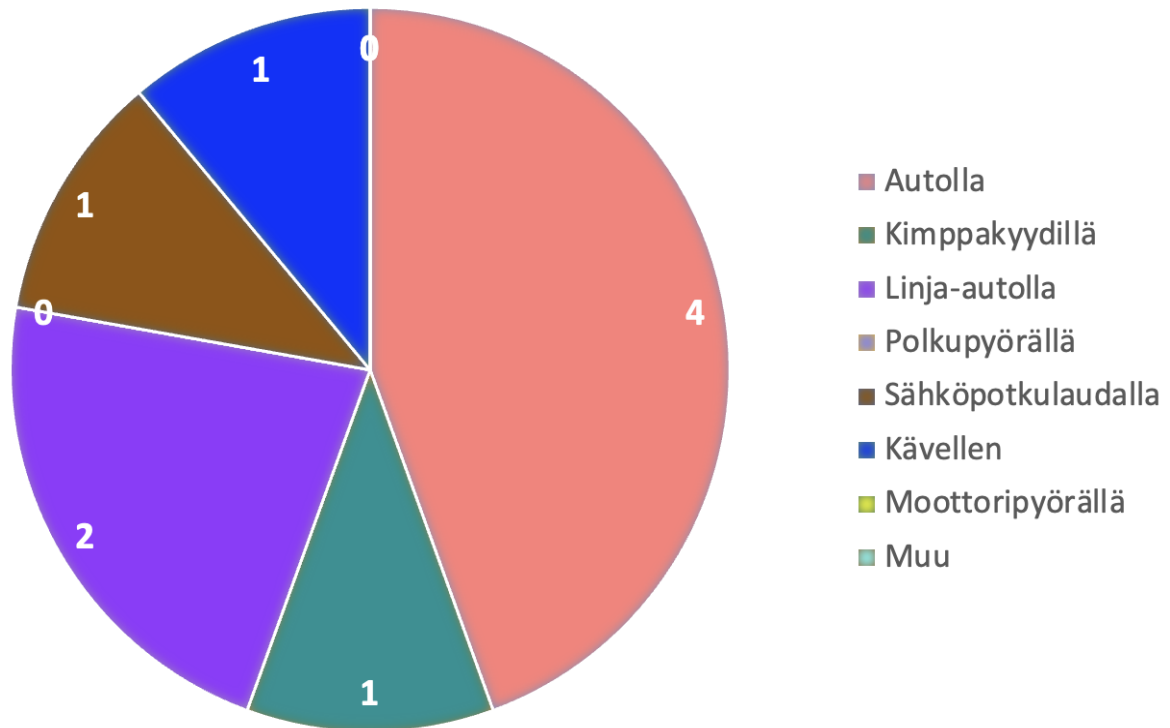
MITKÄ 1-3 SEURAAVISTA KOET ITSELLESI MIELEKKÄIMMIKSI TAVOIKSI SAAPUA
KAMPUKSELLE
OMAN HYVINVOINTISI EDISTÄMISEN KANNALTA?

Kuvio 7 Hyvinvoinnin edistämisen kannalta mielekkäimmiksi koetut 1-3 kulkutapaa, vastaajien määrä n=7, vastausten määrä 12

Kysyttäessä sitä, millä tavalla vastaajat kulkivat kampukselle edelliset kaksi tai kolme kertaa, useimmin eli 44 prosentissa vastauksista vastattiin, että kampukselle oli kuljettu autolla. 44 prosenttia vastauksista vastaa neljää kulkemiskertaa kampukselle. Muut kulkutavat olivat kestäviä vaihtoehtoja, mutta vain 11 prosentissa vastauksista eli yhdessä vastauksessa nousi esille liikunnallista hyvinvointia edistävä kulkutapa. Kulkutavan valintaan vaikutti usein kulkutavan nopeus ja helppous. Myös sääolosuhteet vaikuttivat siihen, mikä kulkutapa koettiin mielekkäimpänä. Arjen muiden aikataulujen, työelämässä mukanaolo sekä muiden velvoitteiden yhdistyminen kampukselle kuljettuun matkaan vaikuttivat siihen, mikä kulkutapa valittiin kätevyyden ja ajanhallinnan näkökulmista. Vaikka esimerkiksi pyöräilyn myönteiset terveysvaikutukset tunnistettiin, koettiin se myös kuormittavana. Vastauksista kävi ilmi, että mikäli elämäntilanne olisi erilainen, sääolosuhteet hyvät ja välimatkat lyhyempiä, valittaisiin pyöräily tai sähköpotkulautailu kulkutavaksi useammin. Vaikka huonojen bussiyhteyksien vuoksi linja-autolla kulkeminen ei ollut yhdelle vastaajista mahdollista, oli hän halunnut panostaa kestävään kulkemiseen valitsemalla sähköautolla kulkemisen.

MITEN SAAVUIT KAMPUKSELLE EDELLISET 2-3 KERTAA?

Kuvio 8 Kulkemistavat kampukselle edellisillä 2-3 kulkemiskerroilla, vastausten määrä 9, vastaajien määrä n=7

Sen osalta, miten Jamk on huomionnut erilaiset tavat saapua kampukselle, pyöräparkkien sijaintiin oltiin vähintään melko hyvin tyytyväisiä, suurin osa oli hyvin tyytyväisiä siihen. Pyöräparkkien riittävyys nähtiin melko hyvänä tai erittäin hyvänä, mutta suurin osa vastaajista ei osannut sanoa, oliko niitä riittävästi. Pyöräparkkien kehittämiseksi ehdotettiin sitä, että suurempi osa niistä olisi katoksella suojattuja.

Pukeutumis- ja peseytymistiloja koskien vastauksissa oli paljon hajontaa; 42,9 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, oliko tiloja riittävästi, kolmasosa vastaajista koki niitä olevan huonosti tai melko huonosti ja 28,6 prosenttia koki niitä olevan hyvin. Vaatteiden ja tavaroiden säilytystiloja koettiin kolmasosan mielestä olevan erittäin tai melko huonosti, noin kolmasosa vastaajista ei osannut sanoa niiden riittävydestä. Vastauksissa kävi myös ilmi, että kaikki eivät olleet tietoisia siitä, mistä säilytyslokerojen avaimia on mahdollista saada ja onko niissä mahdollisuutta säilyttää omia tavaroita pidemmän aikaa, esimerkiksi yön yli. Yksi kolmasosa vastaajista kuitenkin näki, että

säilytystiloja oli hyvin saatavilla, erityisesti naulakkotilojen osalta koettiin näin. Kehittämiskoh- teeksi nähtiin lukollisten säilytyslokeroiden lisääminen, jotta myös sähköpyörien akkuja voisi säilyt- tää niissä turvallisesti mukana kuljettamisen sijaan.

Yli puolet eli 57 prosenttia vastaajista näki Jamkin kannustaneen viestinnällään kestäväan kampuk- selle liikkumiseen huonosti tai erittäin huonosti, 28,6 prosentin mielestä melko huonosti. Myös muun kannustuksen kuin viestinnän nähtiin onnistuneen vähintään melko huonosti 85,7 prosentin mielestä. Eräs vastaajista ehdottikin toteutettavaksi jonkinlaista kampanjaa, joka kannustaisi liik- kumaan kestävästi kampukselle. Toinen vastaajista kertoi, että Jamk on aikaisemmin jakanut ilmai- sia bussilippuja opiskelijoille, mutta ei ollut varma siitä, onko käytäntö enää voimassa. Kehitystoi- menpiteeksi esitettiin kestäväan liikkumiseen kannustamista ja viestinnän lisäämistä aiheesta.

Kimppakyyteihin kannustusta ei ollut tehty osan vastaajista mielestä kovinkaan paljoa, mutta toi- saalta myös hieman alle kolmasosa vastaajista koki saaneensa kannustusta erittäin hyvin. Vastauk- sissa kävi ilmi, että ulkomailla tapahtuvaan opiskelijaharjoitteluun oli mahdollista saada taloudel- lista tukea, mikäli harjoitteluun kulki kestävästi lentämisen sijaan. Toisaalta yli puolet eli 57 prosenttia vastasi, että harjoitteluun kestäväällä tavalla kulkemiseen on kannustettu erittäin huo- nosti.

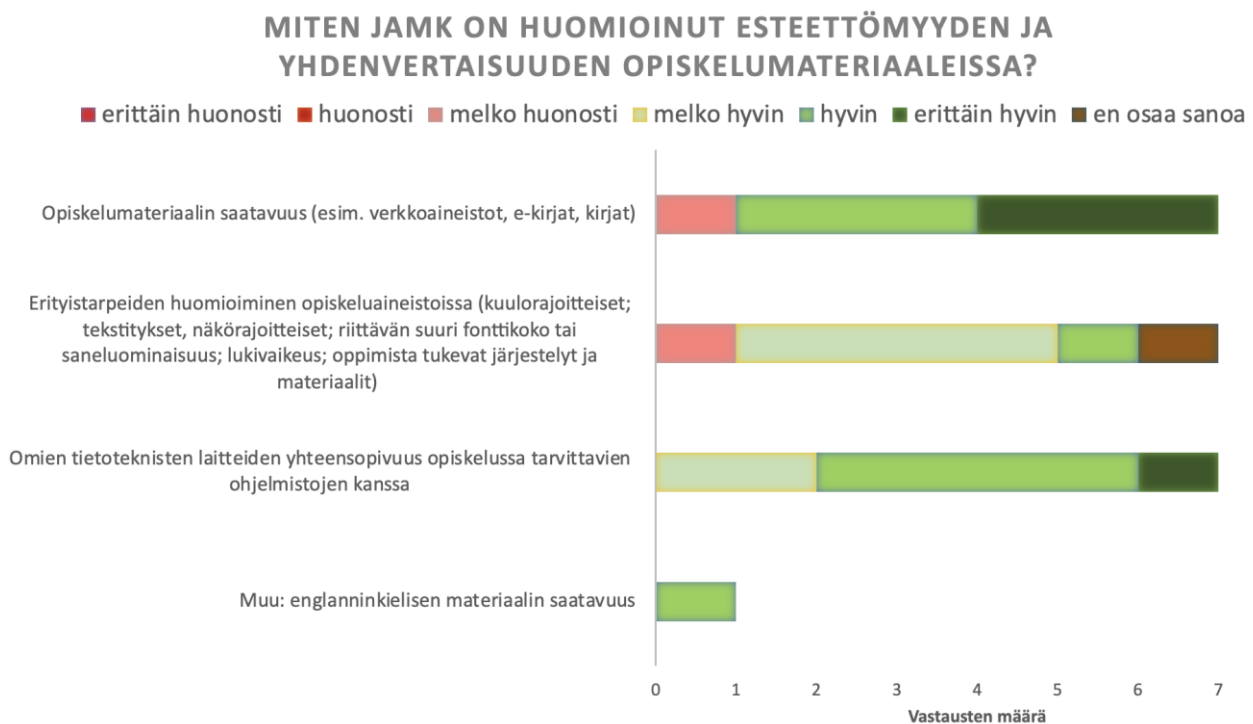
Sähköpotkulautoja nähtiin olevan erittäin hyvin saatavilla 28,6 prosentin mielestä, mutta kampuk- sen polkupyörien tiedettiin olevan ainoastaan Jamkin henkilöstön käytössä. 42,9 prosenttia vas- taajista oli sitä mieltä, että kaupunkipyöriä oli saatavilla erittäin huonosti, hieman alle kolmasosa ei osannut sanoa niiden saatavuudesta. Sähköpyörien ja omien sähköpotkulautojen turvalliset säily- tysmahdollisuudet oli 28,6 prosentin mielestä järjestetty vähintään melko huonosti. Myös sähkö- pyörien akkujen lataaminen oli 28,6 prosentin mielestä järjestetty huonosti, muut eivät osanneet sanoa asiasta.

Jamkin tekemät uudistukset saivat vastaajilta pääasiassa myönteistä palautetta. Myöhäisemmän päiväopiskelijoiden aloitustuntien alkamisajankohdan Saarijärven Biotalousinstituutissa näki hy- vänä tai erittäin hyvänä kehitystoimenpiteenä 71,4 prosenttia vastanneista, jotta Jyväskylästä eh- tisi kulkea kampukselle bussilla. Osa vastasi kysymykseen, ettei osannut sanoa asiasta, koska he eivät itse opiskelleet Biotalouskampuksella. E-parking nähtiin suurimman osan mielestä toimivana

ratkaisuna, vertailua tehtiin myös aikaisempaan pysäköintimenettelyyn, jossa maksullisen pysäköintiluvan saattoi voittaa palkinnoksi kilpailussa. Pysäköintipaikkojen määrää toivottiin kuitenkin lisättävän. Kampukselle kulkemisen tasavertaisuuteen liittyen ongelmalliseksi koettiin Jamkin teke-
mät suunnitelmat kampuksen siirtämisestä Hippoksen alueelle, joka voi olla haastava sijainti kul-
kuyhteyksien kannalta.

7.5 Esteettömyys ja yhdenvertaisuus

Esteettömyydestä ja yhdenvertaisuudesta kysyttiin opiskelijoilta opiskelumateriaalien, tilojen sekä työskentelyvälineiden osalta.

Kuvio 9 Esteettömyys ja yhdenvertaisuus opiskelumateriaaleissa, vastaajien määrä n=7

7.5.1 Opiskelumateriaalit

Opiskelumateriaalien osalta esteettömyys ja yhdenvertaisuus nähtiin yleisesti ottaen hyvänä, koska ”melko huonosti” -arviota huonompia näkemyksiä ei tullut vastauksissa esille. Osa koki verkkomateriaalit toimiviksi ja näki niitä olevan riittävästi tarjolla, mutta osa olisi halunnut saada enemmän materiaaleja käytettäväksi. Digiopastuksesta, Moodle-verkkoympäristöstä sekä Jamkin

intrasta oli koettu olevan apua esimerkiksi e-kirjojen ja eri laitteiden käytön suhteen. Yksi vastaajista nosti kuitenkin esille, että Moodlen käyttö ja selaaminen voi olla haastavaa erityisesti vastaopintonsa aloittaneille opiskelijoille.

Englanninkielisen materiaalin saatavuudessa ja suomesta englanniksi tehtyjen käännösten laadussa nähtiin jonkin verran puutteita. Kuitenkin yksi vastaaja halusi nostaa englanninkielisen materiaalin saatavuuden erilliseksi vastausvaihtoehdokseen, ja näki materiaalien saatavuuden hyvänä. Toinen vastaaja kertoi avoimessa vastauksessaan kokemuksiaan siitä, että esimerkiksi kaikki videomateriaalit eivät olleet englanniksi, vaikka kyseessä oli englannin kielellä toteutettava tutkinto. Suomenkielinen videomateriaali oli käännetty englanniksi tekstimuotoon, mutta vastaaja koki tämän menettelytavan epätasa-arvoisena menettelynä.

Erityistarpeiden huomioimista arvioitiin opiskeluaineistojen lisäksi myös opetusmetodien osalta. Esimerkiksi tulkkipalveluita ja oppaana toimivia opiskelijoita oli nähty tukevan joitakin erityistarpeisia opiskelijoita. Vastaaja ei kuitenkaan osannut sanoa, oliko tulkkipalvelu Jamkin toimesta järjestetty. Tekstitettyjä opiskeluvideoita mainittiin olevan vain vähän käytössä. Vastaajista osa oli tietoisia siitä, että lukihäiriöisille opiskelijoille on tarjolla lisäaikaa tenttien tekemiseen ja lisäksi tekstinkorjauksen käyttöön. Joidenkin verkkomateriaalien laatu nähtiin puutteellisena, koska tekstin fontti oli pientä tai epätarkkaa.

Vastaajat olivat tietoisia siitä, että opintojen alussa opiskelijoita informoidaan oman tietokoneen tarpeellisuudesta. Osa koki, että olisi tarpeen saada tarkempaa tietoa tutkintokohtaisista vaatimuksista tietokoneiden ominaisuuksien suhteen. Joidenkin ohjelmistojen käytössä oli kohdattu haasteita. Yksi esimerkki oli ominaisuus, joka esti tehtävien jatkamisen kotikoneella, mikäli ne oli aloitettu kampukselta lainatulla tietokoneella. Moni koki kuitenkin tutkinnoissaan riittäviksi perusominaisuudet sisältävän tietokoneen ja Microsoftin O365-ohjelmistot. Joidenkin laitteiden, esimerkiksi Apple-merkin osalta opiskelijat tarvitsevat erillisiä adaptoreita tai piuhoja eivätkä kaikki ohjelmistot toimi kyseisillä laitteilla.

7.5.2 Tilat ja työskentelyvälineet

Tiloja ja työskentelyvälineitä tarkasteltiin ergonomian ja turvallisuuden sekä esteettömyyden osalta, mutta kysymyksen asettelussa korostettiin nimenomaisesti ergonomiaa ja turvallisuutta.

Portaat koettiin 85,7 prosentin mielestä erittäin hyväksi tai hyväksi, 14,3 prosenttia antoi melko huonosti -arvion. Suurin osa kuitenkin kertoi, että portaiden kanssa ei ole ongelmia, kaiteet ja portaiden askelluskorkeus nähtiin hyvinä asioina, mutta erään kampuksen siivessä olevasta portaikosta oli saatu sisäilmaoireita. Portaita arvioitiin kuitenkin olevan pääkampuksella runsaasti ja se nähtiin haasteena liikuntaesteisten henkilöiden kannalta.

Hissien osalta 42,9 prosenttia arvioi ”melko huonosti”, mutta loput vastanneet arvioivat niiden suunnittelun ja toimivuuden onnistuneen vähintään melko hyvin. Lutakon kampuksella hissien arvioitiin olevan helppokäyttöisiä ja hyvin suunniteltuja, pääkampuksella hissien koettiin olevan hitaita ja olevan paljon käytössä. Vastauksista kävi myös ilmi, että hisseillä ei pääse kaikkialle pääkampuksella, joten esteettömyys ei toteutunut kaikissa kampuksen tiloissa. Kehitysehdotukseksi ehdotettiin rampien rakentamista niihin tiloihin pääsemiseksi, joihin ei ole pääsyä hissillä.

WC-tiloista vastaajat nostivat esille niiden siisteyteen, saatavuuteen ja ergonomiaan liittyviä asioita. 42,9 prosentin mielestä nämä asiat toteutuivat WC-tilojen osalta melko huonosti tai huonosti. Lutakon kampuksella WC-tilojen saatavuudesta tai ergonomiasta ei ollut huomautettavaa. Pääkampuksella kehitettävää nähtiin hygieniatasossa, ergonomiassa sekä esteettömyydessä, WC-tiloja nähtiin olevan myös liian vähäinen määrä. Toisaalta yksi vastaaja näki, että WC-tiloja inva-WC-tilat mukaan lukien on kuitenkin riittävästi.

Luokkatiloista nostettiin esille kehittämistarpeita tuolien mukavuuden ja kalusteiden ergonomian suhteen. Luokkatiloihin kaivattiin myös enemmän viihtyisyyttä. Tietoteknisten laitteiden hyvä laatu nostettiin esille. Pääkampuksella koettiin osan luokkatiloista olevan lämpötilaltaan alhaisia ja sisäilma koettiin myös ongelmalliseksi. Eräs vastaaja nosti kuitenkin esille myös sen, että tilanne on nyt parempi verrattuna aikaisempaan. Luokkatilojen koettiin olevan myös tilavuudeltaan liian pieniä.

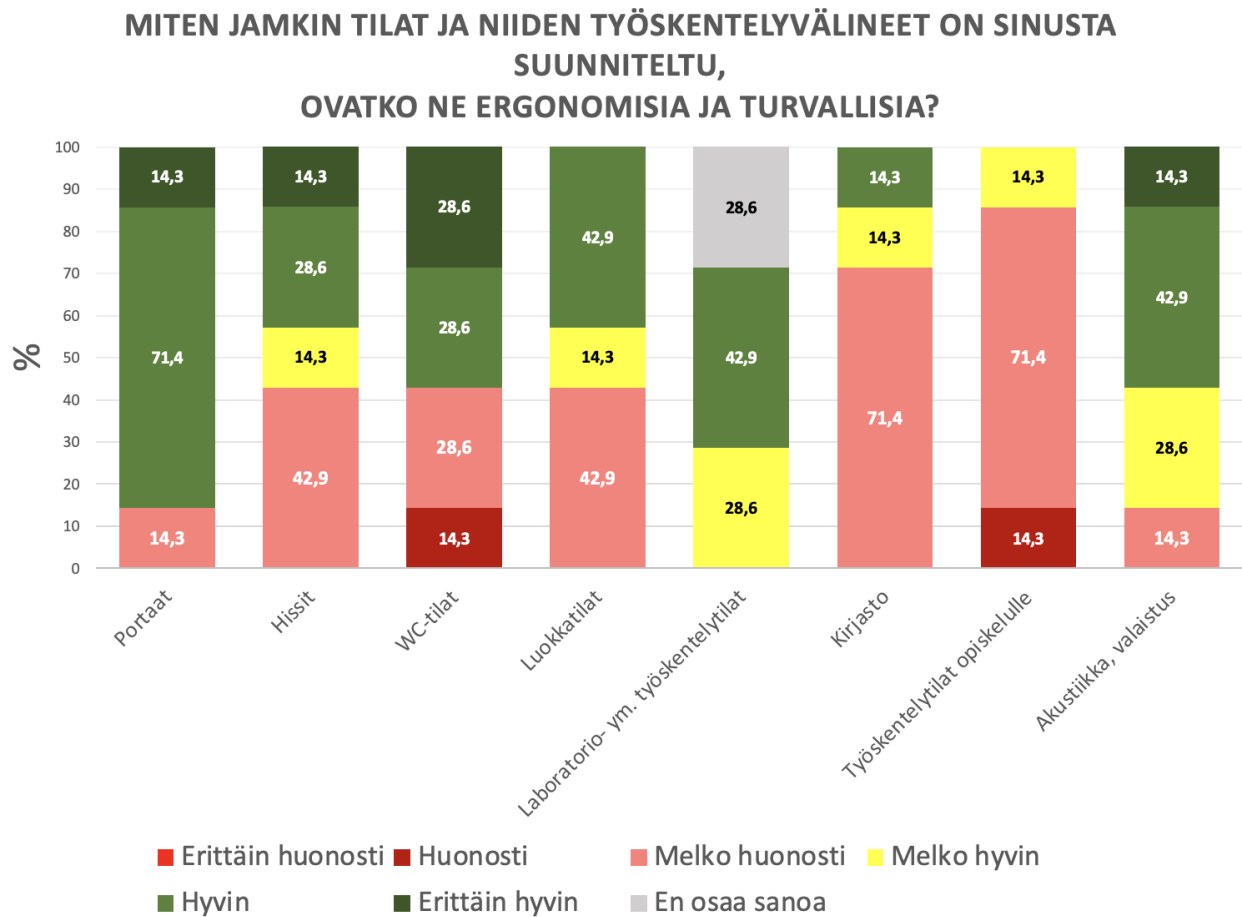
Laboratorio- ja muiden työskentelytilojen laitteistoja arvioitiin vanhoiksi, mutta todettiin myös se, ettei laitteiden laadun tarvitse olla kuitenkaan huippuluokkaa. Matkailu- ja ravitsemusalan opinnoissa käytettävä viinilaboratorio voisi erään vastaajan mielestä olla tilavampi ja työskentelypis-

teitä voisi olla enemmän. Kyseisen alan harjoitustöitä tehdään myös oikeassa työskentely-ympäristössä, mikä nähtiin hyvänä asiana. Muista työskentelytiloista mainittiin myös verkko-oppimisympäristö (virtual learning environment), jonka toimivuus oli koettu hyvänä.

Lutakon kampuksen kirjastosta nostettiin esille hyvinä asioina tilan valoisuus, tilavuus sekä siellä olevat sohvut ja nojatuolit. Työskentelytilaa kaivattaisiin kuitenkin lisää. Pääkampuksen kirjasto nähtiin osan mielestä toimivana, mutta siitä löydettiin myös paljon kehitettävää. Lämpötila koettiin kirjastotiloissa viileäksi. Työskentelytilaa nähtiin olevan liian vähän sekä hiljaisuutta vaatimaan opiskeluun että ryhmätyöskentelyyn. Yksi vastaaja nosti myös esille opiskelutoverinsa sisäilmaoireilun kirjaston tiloissa. Aikaisemmin kirjastossa oli saatavilla kannettavia tietokoneita, mikä oli vastaajan mielestä ollut hyvä asia.

Kaikki vastaajat kertoivat, että vaikka työskentelytiloja opiskelulle on, niitä kaivattaisiin lisää. 71,4 prosenttia arvioi työskentelytiloja olevan melko huonosti ja 14,3 prosenttia huonosti. Niitä arvioitiin olevan liian vähän suhteessa opiskelijoiden määrään. Erityisesti kaivattaisiin rauhallista työskentelyä mahdollistavia opiskelutiloja. Yksi vastaaja nosti esille, että haasteena ei ole niinkään tietokoneiden saatavuus vaan työskentelytilojen vähäisyys.

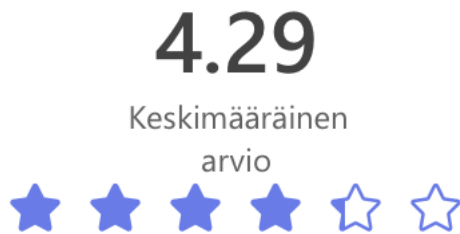
Akustiikka ja valaistus koettiin hyväksi 42,9 prosentissa vastauksista. Eräs vastaaja koki liiketunnistinvalot hyvänä asiana eikä ollut huomannut tiloissa kaikumista. Akustiikassa ja valaistuksessa nähtiin kuitenkin myös kehittämiskohteita. Yksi vastaajista koki pääkampuksella kirjaston edustalla olevan aulan äänekkääksi, koska sisäänkäynnit sijaittivat siellä. Lutakon kampuksella valaistus koettiin kirkkaaksi, mutta pääkampuksen osalta nostettiin esille valaistuksen lämmin sävy, joka aiheutti haasteita opiskelulle, jossa tarvittaisiin kirkkaampaa valaistusta.

Kuvio 10 Tilojen ja työskentelyvälineiden ergonomisuus ja turvallisuus, vastaajien määrä n=7

7.6 Kestävän kehityksen opinnot ja osaamisen kehittäminen

Opiskelijoilta kysyttiin, miten heidän mielestään kestävä kehitys ja vastuullisuuden näkökulmien sisältyminen Future Factory -projektiopinnoihin ja muuhun opetukseen toteutuu. Arviointias- teikko oli välillä 1=erittäin huonosti ja 6=erittäin hyvin. Opiskelijat antoivat keskimääräiseksi arvo- sanaksi 4,29, joka tarkoittaa hieman parempaa kuin melko hyvää tasoa.

Kuvio 11 Keskimääräinen arvio kestävän kehityksen ja vastuullisuusteemojen toteutumisesta opetuksessa, vastaajien määrä n=7

Yksi vastaajista kertoi, että joillakin kursseilla teemoja käsitellään, mutta oma ymmärrys aiheesta ja kestävän kehityksen ja vastuullisuusteemojen yhdistymisestä opiskeltavaan alaan oli jäänyt pinnalliselle tasolle. Toisen vastaajan mielestä teemoja käsitellään opettajien osalta jonkin verran, mutta aiheeseen ei pureuduta syvällisemmin. Palveluliiketoiminnan, matkailuopintojen sekä energia- ja ympäristötekniikan opintokokonaisuuksissa teemoja käsitellään monipuolisesti useilla kursseilla opiskeltavaan alaan peilaten. Osa koki, että kestävän kehityksen ja vastuullisuuden osa-alueet tulisi käsitellä erillisellä kurssilla ja että sisällytettäessä näitä osa-alueita useille kursseille kurssin pääasialliset aiheet jäävät kestävän kehityksen ja vastuullisuusteemojen varjoon.

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemoja ehdotettiin sisällytettäväksi kaikille tutkinto-opiskelijoille pakolliseen ”minä ammattikorkeakouluopiskelijana” -kurssikokonaisuuteen, jossa opiskelijoiden tehtävänä olisi kehittää ideoita kestävyys- ja vastuullisuusosaamisen edistämisestä. Tämän menettelyn kautta saataisiin tarkempaa tietoa opiskelijoiden tietotasosta ja siitä, millaisia muutoksia opiskelijat haluaisivat tehtävän kestävyys- ja vastuullisuusosaamisen kokonaisuuksiin. Myös ennen Future Factoryyn sisällytettyä kestävän kehityksen opintokokonaisuutta voitaisiin opiskelijoille avata aihetta muillakin kursseilla.

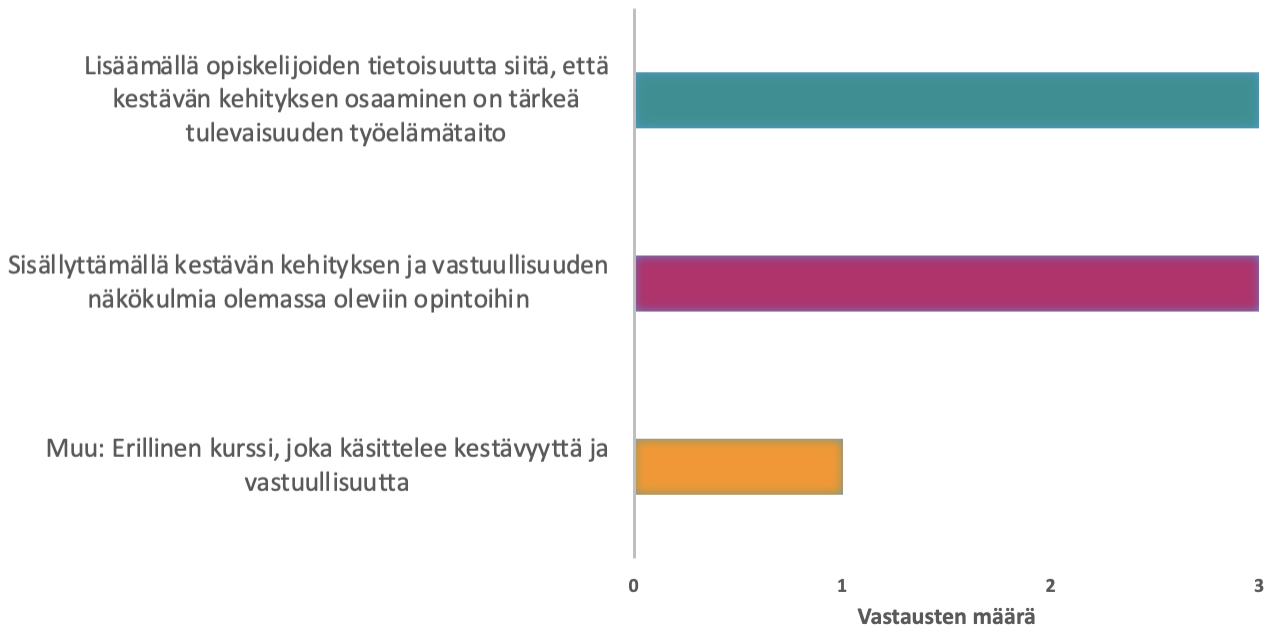
Opiskelijoilta kysyttiin myös, miten kestävän kehityksen ja vastuullisuusosaamisen valmiuksia voitaisiin parhaiten vahvistaa. Valmiita vastausvaihtoehtoja oli kahdeksan, joiden lisäksi vastaajat saivat nostaa esille jonkun muun vastausvaihtoehdon. Vastausvaihtoehdot olivat ”lisäämällä kestävän kehityksen opintojaksoja opetussuunnitelmiin”, ”sisällyttämällä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmia olemassa oleviin opintoihin”, lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta ja

osaamista kestävä kehityksen liiketoimintamahdollisuuksista”, ”osallistamalla opiskelijoita JAM-Kin kestävä kehityksen toimenpiteiden edistämiseen”, ”lisäämällä henkilökunnan kestävä kehityksen osaamista”, ”huomioimalla kestävä kehitys paremmin tapahtumien järjestämisessä”, ”tekemällä Jamkin toteuttamat kestävä kehityksen toimenpiteet näkyviksi” sekä ”lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta siitä, että kestävä kehityksen osaaminen on tärkeä työelämätaito”.

Ehdottomasti tärkeimmiksi keinoiksi vastaajat näkivät vaihtoehdot ”sisällyttämällä kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmia olemassa oleviin opintoihin” sekä ”lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta siitä, että kestävä kehityksen osaaminen on tärkeä tulevaisuuden työelämätaito”, muut vastausvaihtoehdot eivät saaneet yhtäkään valintaa. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille ”erillinen kurssi, joka käsittelee kestävyttä ja vastuullisuutta”.

Vastauksissa nostettiin esille, että olisi tärkeää että kestävyys- ja vastuullisuusteemat olisivat osa kurssin teemoja erillisenä tehtäväkokonaisuutenaan eivätkä vain pienenä osuutena tehtävissä. Toisaalta käytännöllisyys ja opiskelijoiden valmisteleminen tulevaisuutta varten koettiin tärkeämpänä kuin teorian tiedon sisällyttäminen kurssisisältöihin. Yksi variaatio vastauksissa oli myös erillinen kurssi teemoista, jonka päätteeksi tulisi kehittää joku käytännön sovellutus teemoista. Esille nostettiin myös se, että tietoisuus ja osaaminen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden liiketoimintamahdollisuuksista sekä siitä, että nämä teemat ovat tulevaisuuden tärkeä työelämätaito kulkevat käsi kädessä. Lisäksi nähtiin merkityksellisenä päästä soveltamaan saatua osaamista työelämässä. Useassa vastauksessa nostettiin esiin käytännön osaamisen edistäminen konkreettisen tekemisen kautta pelkän teorian tiedon lisäksi.

MITEN OPISKELIJOIDEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA VASTUULLISUUSOSAAMISEN VALMIUKSIA VOITAISIIIN MIELESTÄSI PARHAITEN VAHVISTAA?

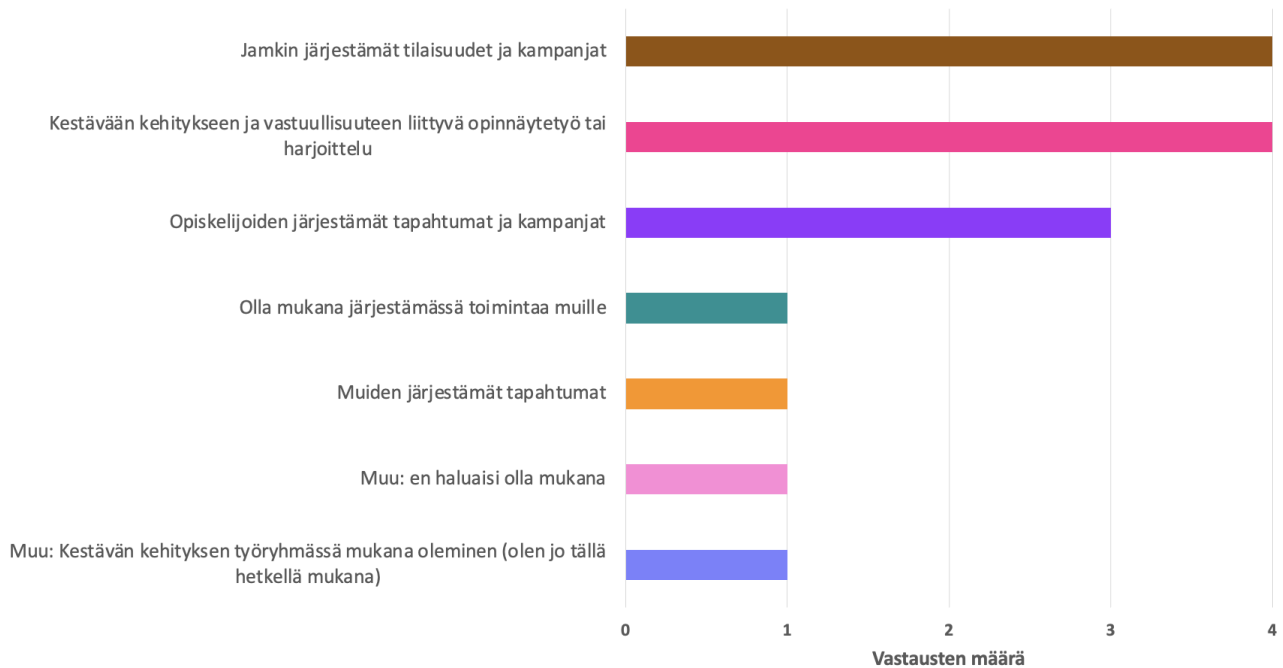
Kuvio 12 Kestävä kehitys ja vastuullisuusosaamisen valmiuksien vahvistaminen, vastaajien määrä n=7

Opiskelijoilta kysyttiin myös, millaiseen kestävä kehitys ja vastuullisuuden toimintaan he olisivat itse kiinnostuneita ottamaan osaa. Vastaajat saivat mainita useamman vastausvaihtoehdon. Kiinnostavimmiksi vaihtoehdoiksi nostettiin Jamkin järjestämiin tilaisuuksiin ja kampanjoihin osallistuminen sekä kestävä kehitys tai vastuullisuuteen liittyvä opinnäytetyö tai harjoittelu. Myös opiskelijoiden järjestämät tapahtumat ja kampanjat kiinnostivat suurta osaa vastaajista. Eräs vastaaja koki, että Jamkin järjestämät tapahtumat ovat opiskelijoiden järjestämiä tapahtumia tehokkaampi tapa toteuttaa tapahtumia. Käytännön tekemisessä mukanaolo nähtiin tuloksellisempaa tapana oppia kuin teorian opiskeleminen. Lisäksi sen nähtiin konkretisoivan asioita.

Osa vastaajista oli jo aikaisemmin ollut mukana toteuttamassa harjoittelua, opinnäytetyötä tai Jamkin tapahtumia kestävyys- ja vastuullisuusteemoihin liittyen. Osa oli myös mukana kestävä kehitys työryhmässä. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille myös, että toimintaan osallistuminen ei kiinnosta lainkaan, koska käytännön ymmärrystä kestävyys- ja vastuullisuusteemoista ei ole.

Eräs tapahtumien toteuttamiseen osallistuneista vastaajista oli kokenut ikävänä sen, että tapahtumista ja niiden tarkoituksesta ei ollut informoitu opiskelijoita kovin hyvin.

MILLAISESSA KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA VASTUULLISUUDEN EDISTÄMISEN TOIMINNASSA HALUAISIT OLLA MUKANA?

Kuvio 13 Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämistoiminnassa mukana oleminen, vastaajien määrä n=7

7.7 Luontoposiitivisuus

Suurimmalle osalle haastatelluista luontoposiitivisuus-termi oli entuudestaan tuntematon käsite. Opiskelijoilta kysyttiin keinoja ja uusia ideoita luontoposiitivisuuden edistämiseksi Jamkissa ja opiskelijoiden osallistamiseksi tähän toimintaan. Osa opiskelijoista nosti esille myös huomioita siitä, miten opiskelijoiden positiivista suhtautumista luontoon voitaisiin parantaa sekä miten luonto voitaisiin integroida kampusympäristöön.

Opiskelijoiden vastauksissa nousi esille kampusympäristön ulkoalueiden muuntaminen entistä luonnonläheisemmäksi. Yksi vastaajista oli huomannut esimerkiksi Jyväskylän yliopiston olevan vihreä kampusympäristö verrattuna Jamkin Lutakon kampukseen, jota ympäröivät asfaltti ja betoni. Nurmialueiden muuntaminen keto- tai niittyalueiksi nostettiin yhdeksi luontoposiitiviseksi

käytännön toimeksi. Yksi vastaaja ehdotti, että ulkoalueille voitaisiin lisätä oleskelualueita ja keinuja.

Yhden vastaajan mielestä Jamkin tulisi tuoda opiskelijoille enemmän tietoa luontopositiivisuudesta yleisesti ja ikään kuin valistaa opiskelijoita asiasta. Konkreettisia luontopositiivisuutta edistäviä toimenpiteitä, joihin opiskelijat voisivat osallistua, olivat esimerkiksi puiden tai muiden kasvien taimien istutusprojektit. Yksi vastaajista ehdotti toteutettavaksi jonkinlaista tapahtumaa tai kampanjaa, joka tekisi opiskelijat tietoisiksi luontoympäristön positiivisista vaikutuksista. Toisenlaisen toiminnan tai tiedottamisen teemaksi ehdotettiin luonnonsuojelullisten teemojen esille tuomista opiskelijoille. Yksi vastaajista ehdotti opiskelijoiden toteuttamaa kampanjaa, jolla voitaisiin edistää päästöjen kompensointia. Vaikka vastaaja totesi, että valtion rahoittamien toimijoiden ei ole lain mukaan luvallista toteuttaa päästöjen kompensointia, voisivat vastaajan mielestä opiskelijat toteuttaa tämänkaltaista toimintaa.

Sisätiloja koskettavista ratkaisuista nostettiin esille esimerkiksi luokka- ja oleskelutiloihin somistaminen verhoilla, joihin olisi painatettu luonnosta tai luontoympäristössä olevista ihmisistä otettuja valokuvia. Vastaajan totesi, että ”tällä tavoin voitaisiin tuoda luonto sisätiloihin”. Myös viherseinillä tai muilla ratkaisuilla voitaisiin tuoda kasveja sisätiloihin, jotka voisivat parantaa sisäilman laatua.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksista ei ollut tehty esiolettamuksia toimeksiantajan tai opinnäytetyön tekijän toimesta. Puusan ja Juutin (2020, 143) mukaan on kuitenkin niin, että tutkimuksen muodostamista ja tulosten tulkintaa ei voida tehdä ilman mitään ennakoasenteita tai odotuksia, vaan tietyt arvot ja oletukset ohjaavat tutkimuksen sisältöjen suunnittelua ja tutkimustulosten analysointia. Yleisesti voitiin olettaa, että ympäristöasiat, kestävän kehityksen sekä vastuullisuuden teemat ovat opiskelijoille tärkeitä. Näitä teemoja on nostettu viime vuosina niin paljon esille sekä poliittisessa että yhteiskunnallisessa keskustelussa, että harvemman ajattelutapa tuskin olisi se, että ympäristöä voitaisiin kohdella vastuuttomasti. Myös sosiaalinen kestävyys korostui tutkimuksen sisällöissä ja lähtökohtaisesti voitiin olettaa, että opiskelijat olisivat kiinnostuneita sekä omasta että muiden opiskelijoiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta opinnoissa.

Lindholmin (2016) mukaan haastattelukysymyksillä ei tule suoraan pyrkiä saamaan vastaajilta vastausta tutkimuskysymyksiin vaan luoda kysymyksiä, joiden avulla voidaan pyrkiä saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. On tärkeää tarkastella, vastasivatko tutkimuksen tulokset tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin. (Lindholm 2016.)

Tutkimuskysymyksiin ”miten Jamk vastaa strategiansa (kaikilla tavoin kestävästi ja vastuullisesti toimiminen v. 2030) tavoitteeseen kestävyiden ja vastuullisuuden osalta?” sekä ”miten opetushenkilöstön opetusmenetelmät ja opintojaksojen sisällöt vastaavat kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteiden edistämistä ja opiskelijoiden osaamisresurssien lisäämistä tulevaisuuden työelämässä?” opiskelijat antoivat keskimääräiseksi arvosanaksi 4,29. Opiskelijoiden mielestä kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmat toteutuvat Jamkin opetuksessa siis hieman paremmin kuin melko hyvin. Ehdottomasti tärkeimmiksi keinoiksi kestävä kehityksen ja vastuullisuusosaamisen vahvistamiseksi vastaajat näkivät kestävä kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmien sisällyttämisen olemassa oleviin opintoihin sekä opiskelijoiden tietoisuuden lisäämistä siitä, että kestävä kehityksen osaaminen on tärkeä tulevaisuuden työelämätaito. Muut kysymyksessä annetut vastausvaihtoehdot eivät saaneet yhtäkään valintaa. Yhdessä vastauksessa tärkeimmäksi keinoksi nostettiin esille ”erillinen kurssi, joka käsittelee kestävyttä ja vastuullisuutta”.

Kestävä kehityksen ja vastuullisuuden edistämistyössä mukana oleminen kiinnosti suurinta osaa opiskelijoista. Eniten kiinnostivat Jamkin tilaisuudet ja kampanjat sekä kestävään kehitykseen tai vastuullisuuteen liittyvä opinnäytetyö tai harjoittelu. Myös opiskelijoiden järjestämät tapahtumat ja kampanjat kiinnostivat suurta osaa vastaajista.

Tutkimuskysymystä ”miten kestävä on Jamkin infrastruktuuri ja materiaalien käyttö; mitä kehitettävää?” käsiteltiin siltä osin, miten Jamkin infrastruktuuri tukee opiskelijoiden kestävä liikkumista kampukselle sekä fyysistä kestävyttä ergonomian osalta. Infrastruktuurin kestävyttä tarkasteltiin myös siltä osin, miten se tukee opiskelijoiden hyvinvointia. Tärkeimmäksi kehityskohteeksi nousi itsenäiselle opiskelulle varattujen tilojen lisääminen.

Materiaalien käytön kestävyttä tarkasteltiin haastattelukysymyksissä yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden näkökulmista. Opiskelumateriaalien saatavuus nähtiin hyvänä, mutta englanninkielisen materiaalin laatuun kaivattiin jonkin verran kehittämistoimenpiteitä. Osa vastaajista oli tunnistanut lukihäiriöisille suunnattujen tukitoimien saatavuuden, mutta näkö- ja kuulorajoitteisille

suunnatuista tukipalveluista oli vain vähän tietoa. Kaikki opintomateriaaleissa olevat videot eivät olleet myöskään tekstitettyjä eikä kaikkien materiaalien fontin laatu ollut optimaalinen. Tietoteknisten laitteiden yhteensopivuuden opiskeluun tarvittavien ohjelmistojen kanssa nähtiin toimivan pääsääntöisesti hyvin, mutta joidenkin ohjelmistojen ja laitteiden yhteensopivuudessa oli kohdattu jonkin verran haasteita. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että tietokoneiden ja ohjelmistojen yhteiskäytettävyys oli vähintään melko hyvällä tasolla.

Tutkimuskysymykseen ”miten Jamkin toiminta tukee opiskelijoiden sosiaalista hyvinvointia; miten Jamkia voitaisiin vahvistaa hyvänä oppimisyhteisönä ja opintojen puolesta opiskelijoille?” saatiin vastaukseksi, että näitä tavoitteita voitaisiin opiskelijoiden mielestä vahvistaa edistämällä fyysistä oppimisympäristöä. Opiskelijaterveydenhuolto ja oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen nähtiin myös tärkeinä opiskelijoiden hyvinvointia mahdollistavina osa-alueina. Kontaktiopeutus luokassa nähtiin tärkeimpänä opetuksen toteuttamismuotona. Opiskeluolosuhteiden osalta suurimmaksi kehityskohteeksi nousi opiskeluun käytettävien työskentelytilojen vähäinen määrä. Myös kirjastoissa nähtiin kehitettävää esimerkiksi opiskelulle tarkoitettun tilan määrän osalta.

Alkuperäinen tutkimuskysymys oli, miten luontopositiivisuus näkyy Jamkin toiminnassa ja miten sitä voitaisiin edistää, mutta lopulta kysymys oli muotoa ”miten luontopositiivisuutta voitaisiin edistää?” Haastattelututkimuksessa pääpaino oli opiskelijoiden uusilla ideoilla ja sillä, miten opiskelijat voitaisiin ottaa mukaan luontopositiivisuuden edistämiseen. Opiskelijat toivat esille runsaasti toimenpide-ehdotuksia luontopositiivisesta toiminnasta, jonka toteuttamiseen opiskelijat voitaisiin ottaa mukaan. Lisäksi tuotiin esille näkökulmia luontomyönteisyyden edistämisestä sekä kampusympäristössä että opiskelijoiden arvomaailmassa.

Tutkimusongelmaan ”miten Jamkin tulisi edistää kestäväen kehityksen sekä sosiaalisen ja ekologisen kestävyden tavoitteita opiskelijoiden mielestä?” saatiin vastaukseksi, että sosiaalisen kestäväen kehityksen edistämiseksi tulisi Jamkin opiskelijoiden mielestä panostaa erityisesti fyysisesti hyvään oppimisympäristöön, opiskelijaterveydenhuolto sekä oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen nähtiin yhtä tärkeinä. Jamkin infrastruktuurin kestävyttä voidaan tarkastella myös siltä osin, miten fyysinen oppimisympäristö tukee opiskelijoiden hyvinvointia. Sosiaaliseen vastuullisuuteen kuuluvat myös opetuksen toteuttamismuodot, joista tärkeimpänä nähtiin kontaktiopeutus, joka toteutetaan fyysisesti luokassa.

Ekologisen kestävyuden osalta kestävään liikkumiseen rohkaisemisessa ja sille otollisempien kampusolosuhteiden luomisessa nähtiin tutkimuksen perusteella paljon kehitettävää. Erityisesti Jamkin toteuttamassa kestävään liikkumiseen kannustamisessa viestinnällisesti ja muilla tavoin nähtiin puutteita. Ratkaisuksi ehdotettiin esimerkiksi erilaisia kestävään liikkumiseen kannustavia kampanjoita. Myös kimpapakyyteihin kannustamista voitaisiin opiskelijoiden mielestä lisätä.

9 Pohdinta

Ammattikorkeakoulujen tavoitteena on edistää opiskelijoiden myönteisiä ympäristökäsityksiä, jotta opiskelijoiden ympäristölle myönteinen toiminta ja osaaminen voisi edistää ammattikorkeakoulujen positiivista kädenjälkeä ympäristölle (Knuutila & Laitinen 2021, 13). Vastausten perusteella ei voida täysin tietää, ovatko opiskelijoiden näkemykset ympäristön tärkeydestä muodostuneet opintojen myötä vai ovatko ympäristöasiat olleet merkityksellisessä asemassa opiskelijoiden ajattelussa jo ennen opintojen alkamista. Ympäristöasiat olivat vastaajille todennäköisesti tärkeitä mahdollisesti jo ennen opintojen aloittamista sen vuoksi, että he valitsivat tutkinnoikseen sellaiset tutkinnot, joissa ympäristöasiat korostuvat. Toisaalta voi olla myös niin, että ympäristöasiat muodustuivat tärkeämmiksi tutkintoon sisältyvien painotusten myötä.

9.1 Huomioita tuloksista

Opiskelijoiden hyvinvointia edistäviksi tekijöiksi koettiin kaikki haastattelussa annetut vastausvaihtoehdot. Kuitenkin fyysisesti hyvä oppimisympäristö, opiskelijaterveydenhuolto sekä oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen nostettiin esille useimmin. Vaikka etäopiskelua on lisätty ammattikorkeakouluopinnoissa korona-ajan jälkeen, olisi hyvä kiinnittää huomiota opiskelijoiden tarpeeseen saada opiskella rauhallisessa ja fyysisesti laadukkaassa kampusympäristössä. Opiskelijoiden kehitysehdotuksia tutkimusongelman näkökulmasta sosiaalisen kestävä kehityksen osalta (Miten Jamkin tulisi edistää sosiaalisen kestävyuden tavoitteita opiskelijoiden mielestä?) olivat esimerkiksi sisäilman laatuun panostaminen, viihtyisät tuolit, hiljaiset tilat keskittymistä vaativille opinnoille sekä esimerkiksi linnunlaulua sisältävien äänimaisemien lisääminen kampusympäristöön.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että opintojen sujuvuutta edistävät tekijät ovat tärkeitä eivät vain opintojen vaan myös opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta. Opiskelijat kaipaavat erityisesti rauhallisuutta, hiljaisuutta sekä henkisesti hyvää oppimisilmapiiriä. Monissa vastauksissa nousi esille myös se, että opintojen lisäksi huolehditaan perheestä sekä työelämän mukanaan tuomista velvoitteista, joten opintoihin keskittymistä edistävä kampusympäristö lienee senkin vuoksi paljon kaivattu elementti.

Opiskelijaliikunnan merkitys opiskelijahyvinvoinnin kannalta nousi esille ainoastaan yhdessä vastauksessa. Tämä voidaan nähdä melko huolestuttavana, koska liikunnan merkitys terveyden ja hyvinvoinnin kannalta on yleisesti nähty suurena erityisesti nuorten ihmisten keskuudessa. Liikunnan tärkeää roolia oppimistulosten edistäjänä on myös korostettu yhteiskunnallisessa keskustelussa. Mikäli opiskelijoita ei kannusteta liikkumaan opintojen aikana, voidaan olettaa, että tulevaisuuden työelämässä toimivien työntekijöiden fyysinen hyvinvointi ja kunto ei ole kovin hyvällä tasolla. Tämä saattaa vaikuttaa työssä jaksamiseen ja lisätä lopulta myös sairauspoissaoloja. Toisaalta voi olla, että opiskelijat kyllä liikkuvat ja näkevät liikunnan tärkeänä osana opiskelijahyvinvointia, mutta eivät välttämättä hyödynnä korkeakoulujen järjestämiä liikuntapalveluja.

Opiskelijat näkivät hyvinvointinsa ja opiskeluissa jaksamisensa kannalta tärkeimpänä opetuksen toteuttamismuotona kontaktiopetuksen luokassa. Tähän tarpeeseen on varmasti pystytty jo vastaamaan sillä, että agrologi- ja insinööriopintojen päivätoteutuksissa on 80 prosentin läsnäolosuositus. Toiseksi tärkeimpänä nähtiin mahdollisuus osallistua etäopetukseen, mikäli kriittinen tilanne sen vaatii. Ekologisen kestävyuden kannalta kontaktiopetus luokassa ei ole kuitenkaan parhain opetusmuoto. Tämä riippuu kuitenkin siitä, siirrytäänkö kampukselle vihreällä liikkumistavalla. Tämä kysymys liittyy olennaisesti sosiaalisen ja ekologisen kestävä kehityksen huomioimiseen; miten toteutuu opiskelijoiden sosiaalisen kestävyuden eli hyvinvoinnin kannalta tärkeä asia, eli kontaktiopetus luokassa siten, että myös ekologinen kestävä kehitys tulee huomioiduksi.

Opiskelijoiden näkemykset luokkatilassa tapahtuvan opetuksen tärkeydestä verrattuna etäopiskeluun opinnoissa menestymisen ja yleisen hyvinvoinnin kannalta ovat samassa linjassa tutkimuksessa (2024) esitettyjen näkemysten kanssa. Davidovitchin ja Eckhausin (2024, 12) mukaan akateemisissa oppilaitoksissa opiskelevien kokemukset kertovat siitä, että luokkatilassa tapahtuva opetus

edisti heidän oppimistaan, koska he olivat vuorovaikutuksessa opettajan kanssa. Luokkatilassa toteutettavassa opetuksessa saavutettiin myös etuja opiskelijoiden keskittymisen kannalta. Jamkin opiskelijoiden näkemykset eroavat Davidovitchin ja Eckhausin tutkimuksen tuloksista siinä, että Jamkin opiskelijat kokivat vuorovaikutussuhteet opiskelijoiden kanssa tärkeiksi, mutta Davidovitchin ja Eckhausin tutkimuksessa nousi esille se, että opiskelijoiden välisellä vuorovaikutuksella ei ollut suurta roolia oppimisen edistäjänä. (Davidovitch & Eckhaus, 2024, 12.)

Haastattelun tuloksista kävi ilmi, että vaikka vastaajat kertoivat asuvansa suhteellisen lähellä kampukselta, he kulkivat kampukselle mieluummin autolla kuin jollakin ympäristön kannalta kestävämmällä kulkutavalla. Haastattelukysymys oli aseteltu siten, että kysyttiin opiskelijoille mielekkäintä tapaa kulkea kampukselle oman hyvinvoinnin kannalta eikä ympäristön kannalta kestävimällä tavalla. Kysyttäessä sitä, millä kulkuvälineellä opiskelijat kulkisivat kampukselle, mikäli se olisi mahdollista, annettiin vastaajille mahdollisuus vastata kysymykseen myös siitä näkökulmasta, minkä kulkutavan he näkisivät hyvinvointinsa tai ympäristön kannalta kestävimmäksi vaihtoehdoksi.

Vastauksissa korostui opiskelijoiden ajatus siitä, että he toisaalta haluaisivat kulkea fyysistä hyvinvointia edistäväillä tai ympäristön kannalta kestäväillä tavoilla, mutta kokevat toisaalta mielekkäämmäksi kulkutavat, jotka ovat tehokkaimpia ajankäytön ja jaksamisen kannalta. Ahmad Nazrul, Borhan, Darus, Nor Aznirahani ja Ismail (2022) toteavat tutkimuksessaan, että asenteet vaikuttavat eniten siihen, valitsevatko opiskelijat pyöräilyn kulkutavakseen (Ahmad Nazrul ym. 2022).

Alppisaran ja Knuuttilan (2020, 39–40) kyselytutkimuksessa Jamkin opiskelijoille opiskelijat nostivat autoilun suurena päästöjen aiheuttajana Jamkissa. Tässä opinnäytetyössä tehdystä tutkimuksesta voidaan myös tehdä johtopäätös, että opiskelijoiden asenteet esimerkiksi ajanhallintaan ja sääoloihin liittyen vaikuttavat siihen, valitaanko pyöräily tai kävely kulkutavaksi siirryttäessä kampukselle. Vaikka Jamkin uudistettu E-parking-pysäköintipalvelu nähtiin opiskelijoiden mielestä hyvänä ratkaisuna, ei se osaltaan kannusta kulkemaan kampukselle kestäväällä tavalla, vaan päinvastoin kannustaa opiskelijoita liikkumaan enenevässä määrin yksityisautoilla. Tämä asia nousi esille myös Knuuttilan ja Alppisaran (2020, 40) Jamkin opiskelijoille tehdyssä kyselytutkimuksessa. Toisaalta on huomioitava se, että osa autoilijoista voi käyttää myös sähkö- tai tai hybridiajoneuvoa,

mikä parantaa autolla liikkumisen kestävyttä ympäristön kannalta. E-parking lisää myös yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kampuksella tapahtuvaan opetukseen niiden opiskelijoiden kohdalla, joiden asuinpaikasta ei kulje julkista liikennettä kampukselle.

Alppisaran ja Knuuttilan (2020, 52) Jamkin opiskelijoille suunnatussa kyselyssä opiskelijat nostivat esille ajatuksiaan vihreän liikkumisen edistämiseksi Jamkin kampuksilla. Tuolloin nostettiin esille ehdotuksia esimerkiksi kaupunkipyöräilyyn kannustamisesta, vaatteiden ja tavaroiden säilytyslokeroitten lisäämisestä, peseytymis- ja pukeutumistiloihin panostamisesta sekä polkupyöräparkkien sijainnin parantamisesta. Lisäksi nostettiin esille ehdotuksia joukkoliikenneyhteyksien parantamisesta ja kimpakyyteihin kannustamisesta. (Alppisara & Knuuttila 2020, 52.) Tämän opinnäytetyön tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yhden opiskelijan kohdalla joukkoliikenneyhteyksillä ei päässyt kulkemaan kampukselle. Pyöräparkkien sijainti ja riittävyys nähtiin keskimäärin parempina kuin vaatteiden ja tavaroiden säilytysmahdollisuudet sekä pukeutumis- ja peseytymistilojen saatavuus. Myös kimpakyyteihin kannustamisessa nähtiin parantamisen varaa. Tämän tutkimuksen perusteella voidaankin todeta, että opiskelijoiden vuoden 2020 tutkimuksessa esittämissä kehitysehdotuksissa olisi vielä kehitettävää.

Esteettömyyttä ja yhdenvertaisuutta on edistetty Jamkissa jo aikaisemmin vuosina 2007–2008 toteutetussa hankkeessa, jonka myötä opiskelijoiden esteettömyyttä opinnoissa on edistetty lisäämällä henkilöstön ymmärrystä oppimisen esteistä (Hirvonen 2010). Tässä opinnäytetyössä toteutettavassa haastattelututkimuksessa keskityttiin kaikkia opiskelijoita koskevaan saavutettavuuteen opiskelumateriaalien saatavuuden osalta, mutta myös erityistarpeisten opiskelijoiden osalta. Tietoteknisten laitteiden ja ohjelmistojen yhteensopivuudessa toteutuva yhdenvertaisuus voi myös koskettaa ketä tahansa opiskelijaa.

Esteettömyys ja yhdenvertaisuus opiskelumateriaalien saatavuudessa nähtiin suurimman osan eli 86 prosentin mielestä olevan hyvällä tai erittäin hyvällä tasolla. Erityistarpeiden huomioimisen opiskeluaineistoissa näki 57 prosenttia melko hyvänä. Kaikki vastaajat näkivät omien tietoteknisten laitteiden sopivan yhteen opiskelussa tarvittavien ohjelmistojen kanssa vähintään melko hyvällä tasolla, 57 prosentin mielestä taso oli hyvä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että esteettömyys ja yhdenvertaisuus toteutuvat opiskelijoiden mielestä hyvällä tasolla, mihin aikaisemman kehitystyön (Hirvonen 2010) voidaan olettaa vaikuttaneen.

Haastatteluun vastanneet opiskelijat kaipasivat syvempää ymmärrystä ja konkretiaa kestävyys- ja vastuullisuusosaamisesta. Käytännön toiminnassa mukana oleminen kiinnosti huomattavaa osaa vastaajista. Teoriatiedon tueksi kaivattiin käytännönläheistä kosketuspintaa käsiteltäviin teemoihin. Tämä tutkimuksessa esille noussut näkökulma on yhteneväinen Filhon, Trevisanin, Dinisin, Ulmerin, Paçon, Borsarin ja Salvian (2024) esille tuomien Albareda-Tianan, Vidal-Raméntolin ja Fernández-Morillan (2017) näkemysten kanssa korkeakouluopetuksessa toteutettavan palveluoppimisen (service learning) positiivisista vaikutuksista opiskelijoiden oppimiselle kestävyys- ja vastuullisuusteemoihin liittyen.

Opiskelijat toivat esille ideoitaan ja näkemyksiään konkreettisista teoista Jamkin luontoposiitiivisuutta edistävään toimintaan. Lisäksi nostettiin huomioita siitä, miten kampusympäristöä voitaisiin kehittää luonnonläheisemmäksi ja miten opiskelijoiden arvoja voitaisiin edistää luontoystävällisempään suuntaan. Termi oli suurimmalle osalle opiskelijoista uusi, joten viestintä aiheesta ja sen tärkeydestä Jamkin kestävän kehityksen tiekartan osana ei ollut tavoittanut opiskelijoita kovinkaan hyvin ainakaan tässä opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen perusteella.

9.2 Tulosten eettisyys ja luotettavuus

Tuloksista tehdyt tulkinnat vaikuttivat siihen, miten tulokset esitettiin. Tulosten luotettavuuteen vaikuttikin se, miten tuloksia tulkittiin tutkimuksen tekijän toimesta. Tuloksia pyrittiin tulkitsemaan mahdollisimman neutraalisti ja juuri siinä muodossa, kuin ne on vastaajilta saatu. Kaikkia haastatteluvastauksia ei kokonaan sisällytetty opinnäytetyöhön ja analyysiin, vaan vastauksista nostettiin esille usein esiintyneitä asioita. Vastauksista tehtiin myös synteesiä eli tehtiin tulkintaa vastausten muodostamista kokonaisuuksista ja yhteneväisyyskohdista. Joitakin yksittäisiä vastauksia nostettiin kuitenkin myös esille, mikäli niillä nähtiin olevan merkitystä tutkimuskysymyksiin vastausten saamisen kannalta. Mikäli jokin osa vastauksesta ei liittynyt kysymyksellä haettuun asiaan, ei sitä sisällytetty tulosten analysointiin. Tällä tavoin pystyttiin myös varmistamaan se, että opinnäytetyön tulokset pysyivät aiheajauksen sisällä mahdollisimman hyvin.

Tulosten luotettavuuteen ja yleistettävyyteen vaikutti merkittävästi se, että vastaajiksi saatiin vain kolmen eri alan opiskelijoita kahdelta eri kampukselta. Tutkimuksessa ei siis saavutettu sellaisia tuloksia, jotka voitaisiin yleistää koskettamaan Jamkin opiskelijakuntaa kovinkaan laajasti. Osa

haastateltavista oli ainejärjestöjen ja kestävän kehityksen työryhmän aktiivitoimijoita ja 28,5 prosenttia oli kansainvälisiä opiskelijoita. Tutkimustulosten tulkinnassa on huomioitava se, että osuudet prosentteina kuulostavat korkeilta, mutta vastaajien määrä ei vastaa todellisuudessa kovin suurta osuutta Jamkin opiskelijoista. Vaikka vastaajia saatiin vain seitsemän, kävi tutkimuksen tuloksien analysoinnissa ilmi, että monet näkökulmat ja kokemukset alkoivat toistua vastauksissa. Toisaalta pieni haastateltavien määrä sai aikaan sen, että joidenkin kysymysten kohdalla vastauksissa tuli suurempaa hajontaa, jolloin johtopäätösten tekeminen vaikeutui. Mahdollisesti ainoastaan avoimia kysymyksiä sisältävä haastattelututkimus olisi ollut parempi vaihtoehto pienen otannan tutkimuksessa, jotta tutkimusten tuloksista tehdyt päätelmät olisivat olleet selkeämpiä kuin valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävät kysymykset.

Kaksi haastattelua toteutettiin kokonaan englanniksi, jolloin jo vastausten kääntämiseen englannista suomeksi sisältyi vastausten tulkintaa. Tulkintaan vaikuttavat tutkijan käsitykset ja se, miten tutkija ymmärtää vastaajan näkökulmat. Joitakin ilmauksia voidaan tulkita ja kääntää englannista suomeksi eri tavoin, mikä sisältää aina riskin sille, että eri nyanssivalinnat vaikuttavat tulkinnan luotettavuuteen.

Tulosten tulkinnassa huomattiin, että luontoposiitivisuus-termi ymmärrettiin joiltakin osin virheellisesti. Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan ihmisen myönteistä vaikutusta ympäristölle, mutta moni vastaaja lähestyi teemaa myös siitä näkökulmasta, miten voitaisiin edistää ihmisten myönteistä suhtautumista luontoon ja lisätä luonnon positiivista vaikutusta ihmisille. Tämän vuoksi vastaajilta tuli hyviä näkökulmia siihen, miten opiskelijoiden hyvinvointia ja jaksamista sekä kampusten viihtyisyyttä voitaisiin edistää. Vastauksista saatiin siis tärkeää tietoa, vaikka vastaajilla oli selkeästi haasteita asian oikein ymmärtämisessä. Teeman sisältöä avattiin haastateltaville, mutta olisi varmasti ollut tarpeen muotoilla kysymystä tarkemmin tai antaa lisää esimerkkejä teeman sisällöstä. Kysymykseen saadut vastaukset osoittavat toisaalta myös sen, että luontoposiitivisuusteemaa olisi hyvä sisällyttää ainakin joillekin opintojaksoille kaikissa tutkinnoissa, mikäli luontoposiitivisuuden edistämiseen haluttaisiin ottaa mukaan opiskelijakuntaa laajalta alalta.

Aikaisempaa täysin vastaavaa tutkimusta ei ole tehty. Haastattelukysymykset luotiin yhdessä toimiksiantajan ja kestävän kehityksen työryhmän kanssa. Myös opettajille tehtyä tutkimuskyselyä hyödynnettiin kysymysten luomisessa. Opiskelijoille aikaisemmin tehdyn kyselyn (Alppisara 2021)

tuloksia ei voida suoraan hyödyntää tämän tutkimusten tulosten vertailussa, koska käsitellyt teemat eivät olleet samoja. Alppisaran (2021) tekemässä Jamkin opiskelijoille suunnatussa kyselyssä ja opinnäytetyössä lähdettiin liikkeelle siitä oletuksesta, että ympäristöasiat ovat opiskelijoille tärkeitä ja selvitettiin esimerkiksi, mitkä ympäristöteot ovat tärkeimpiä.

Vastausvaihtoehtojen rajaamisella pyrittiin saamaan tietoa siitä, mitkä asiat olivat kaikista tärkeimpiä opiskelijoiden näkökulmasta. Jälkikäteen ajateltuna kysymysten asettelussa olisi voitu avata haastateltaville selkeämmin sitä, että vastausvaihtoehtojen rajaamisella ei pyritä saamaan tietoa tärkeimmistä asioista sen vuoksi, että vähemmän tärkeistä vaihtoehdoista luovuttaisiin osana Jamkin toteuttamaa toimintaa.

9.3 Analyysi opinnäytetyön toteutuksesta

Opinnäytetyön tutkimuksesta tuli suhteellisen laaja, vaikka aihetta rajattiin useampaan kertaan ja tärkeitäkin asioita rajattiin tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Toisaalta sisällön laajuudesta voi olla hyötyä siltä osin, että se toimi informatiivisena työkaluna sekä haastatteluun osallistuneille että muille, jotka tulevat opinnäytetyön lukemaan. Esimerkiksi monille haastatteluun osallistuneista luontoposiitiivisuus-termi oli entuudestaan uusi. Rajausta oli tärkeää tehdä, jotta vastauksista saataisiin mahdollisimman monipuolisia; mikäli kysymyksiä ja aihealueita olisi ollut todella paljon, olisi vastaajilta ollut haastavampaa saada kattavia vastauksia jokaiseen kysymykseen.

Opinnäytetyössä tehtyä tutkimusta olisi voitu rajata vielä tiiviimmäksi kokonaisuudeksi, esimerkiksi ekologista kestävästä kehityksestä ja vastuullisuutta olisi voitu tutkia erillisessä työssä ja sosiaalista kestävästä kehityksestä ja vastuullisuutta erillisessä työssä. Myös kestävästä kehityksestä ja vastuullisuuden toteuttamisen kehittäminen opetussisällöissä ja muussa Jamkin toiminnassa olisi voitu rajata omaksi kokonaisuudekseen erilliseen tutkimukseen. Tällöin olisi voitu pyrkiä saamaan useampia vastaajia joko haastatteluna tai kyselynä toteutettavaan tutkimukseen. Myös kysymyksiä olisi voitu kysyä laajemmin, kun olisi liikuttu suppeammin rajatuissa teemoissa.

9.4 Lisätutkimuskohteet

Tämän opinnäytetyön sisällöistä rajattiin pois hiilineutraalius, joka olisi ehdottomasti tärkeää ottaa osaksi tulevia tutkimuksia esimerkiksi opinnäytetöiden osalta, koska hiilineutraaliustavoite on tärkeä Suomen ammattikorkeakoulujen päämäärissä. Lisäksi historiallista, kulttuurista ja taloudellista kestävää kehitystä ei tässä tutkimuksessa selvitetty, joten niidenkin tutkimustarvetta voisi olla hyvä jatkossa selvittää. Tämän opinnäytetyön aineisto hankittiin teemahaastatteluilla Teams-yhteydellä, mutta opiskelijoiden saavuttamiseksi voisi olla tehokkaampi keino tavoitella opiskelijoita kasvokkain kampuksilla sopien joko tulevista haastatteluajankohdista tai toteuttamalla lyhyempiä haastatteluja kasvokkain. Mahdollisesti tulevissa opinnäytetöissä voi olla tarpeen selvittää, miten ruokapalvelujen ja jätteiden lajittelun osalta on onnistuttu, koska edellinen tutkimus- ja kehitystyö toteutettiin näistä aiheista vuonna 2020 (Alppisara 2021).

Vastauksia tutkimukseen saatiin melko suppeasti vain kolmelta eri alalta ja ainoastaan kahdella eri kampuksella opiskelevilta, kun Jamkiin kuuluu yhteensä neljä eri kampusta. Jatkotutkimuksissa tulisi ehdottomasti pyrkiä saamaan vastauksia kaikilta kampuksilta ja useammalta eri alalta, jotta voitaisiin saada tarkempaa yleiskuvaa koko Jamkin opiskelijoista.

Tutkimuksessa käsitellyistä teemoista voitaisiin tehdä jatkotutkimusta, jotta nähtäisiin, miten Jamk on onnistunut kehittämään niitä asioita, mitä tutkimuksen tuloksissa nousi esille. Tutkimuksen eri osa-alueista voitaisiin tehdä myös itsenäisiä tutkimuksia, esimerkiksi kampukselle kulkemisen lisäksi opiskelijoiden valinnoista eri matkustustapojen ja niiden kestävyiden osalta. Jamk on tekemässä päivitystä saavutettavuussuunnitelmaansa vuosille 2025–2027 tekemällä kyselyn opiskelijoille ja henkilöstölle, jolla kartoitetaan esimerkiksi tilojen ja oppimisympäristöjen saavutettavuuden tasoa (Nakamura 2024).

9.5 Tutkimuksen merkitys ja jatkotoimenpiteet

Lindholmin (2016) mukaan taustatiedoilla on merkitystä myös tulosten analysoinnin kannalta, jotta tiedetään, keitä vastaajat ovat. Jamkin kannalta onkin merkityksellistä tietää, millaiset ja minkä alan opiskelijat ovat kyselyyn vastanneet. On myös tärkeää tietää, mitä kampuksia kehityskohteet koskevat. (Lindholm 2016.) Suurin osa kyselyyn vastanneista oli suuntautunut opintoihin,

jotka painottuivat kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden osaamiseen. Moni oli myös mukana Jamkin kestäväen kehityksen toiminnassa tai toteuttanut harjoitteluja tai opinnäytetyötä kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden teemoista. Opinnäytetyö antoikin enimmäkseen vastauksia niiden opiskelijoiden näkökulmista, jotka ovat mahdollisesti valveutuneempia ja tietoisempia kestävyys- ja vastuullisuusteemoista kuin kaikki Jamkin opiskelijat yleisesti.

Tutkimuksen tulosten myötä voidaan kehittää Jamkin kestäväen kehityksen tiekarttaa, Jamkissa toteutettavan kestäväen kehityksen opetusta sekä Jamkin luomia edellytyksiä opiskelijoiden kestävämmille valinnoille esimerkiksi liikkumisen osalta. Opiskelijoiden näkökohtien avulla Jamk voi edistää toimintaansa tutkimuksessa saadun tiedon perusteella vastuullisemmaksi ja kestävämmäksi. Tutkimuksessa saadulla tiedolla voi olla hyötyjä myös muiden korkeakoulujen toteuttaman kestävyys- ja vastuullisuusopetuksen sekä toiminnan kokonaisuuden kehittämässä.

Korkeakoululiikunnan arvostuksen alhainen taso nousi esille haastattelun tuloksissa. Tämä voisikin olla yksi kehitysalue, johon Jamk voisi panostaa ja ottaa opiskelijat mukaan korkeakoululiikunnan kehittämistyöhön. Opiskelijoiden fyysiseen hyvinvointiin voitaisiin panostaa myös lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta koulumatkaliikunnan tärkeydestä ja motivoida heitä siihen. Tällä voisi olla myönteisiä vaikutuksia työhyvinvoinnille siirryttäessä opintojen parista työelämään. Toisaalta Ahmad Nazrul, Borhan, Darus, Nor Aznirahani ja Ismail (2022) osoittavat tutkimuksessaan, että suurempi vaikutus on opiskelijan omilla päätöksillä ja asennoitumisella oppilaitoksesta tulevien ohjeistusten sijaan (Ahmad Nazrul ym. 2022).

Tutkimuksen tulokset ovat osa sitä kehitystyötä, joita ammattikorkeakouluissa on tärkeää toteuttaa. Ammattikorkeakoulujen on tärkeää ottaa myös opiskelijoita mukaan tähän kehittämistyöhön. Tässä opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen myötä opiskelijat ovat saaneet äänensä kuuluviin ja ovat päässeet tuomaan näkemyksiään esille Jamkin kestäväen kehityksen työryhmälle. (Knuutila & Mäkelä 2021, 20.) Kun tutkimuksessa saatuja tuloksia viedään kehitystoimenpiteiden asteelle, voidaan opiskelijoiden mielipiteiden todeta tulleen kuulluiksi ja johtaneen konkreettisiin kehittämistekeihin. Esimerkiksi luontopositiivisuuden ja luonnonläheisen ilmapiirin edistämiseksi kampusympäristössä opiskelijoilla oli paljon kehitysideoita, joita Jamk voi hyödyntää omassa kehitystyössään. Yksi vastaajista korosti haastattelussa läpikäytyjen teemojen olevan tärkeitä ja toivoi tutkimuksen

vaikuttavan siten, että asiat eivät jäisi vain ajatuksen tasolle, vaan saisivat aikaan positiivisia muutoksia Jamkin toiminnassa. Myös muut ammattikorkeakoulut voivat hyödyntää tutkimuksessa saatuja tuloksia omaan kehittämistyöhönsä kestävyden ja vastuullisuuden osa-alueilla.

Lähteet

About WRI & WBCSD. N.d. Tietoa World Resources Institutesta Greenhouse Gas Protocolin verkkosivustolla. Viitattu 13.10.2024. <https://ghgprotocol.org/about-wri-wbcd>.

Ahonen, V.L., Woszczek, A., Baumeister, S., Helimo, U.T., Jackson, A.K., Kopsakangas-Savolainen, M., Kääriä, J., Lehtonen, T., Luoranen, M., Pongrácz, E., Soukka, R., Vainio, V. & El Geneidy, S. 2024. Carbon neutral higher education institutions: A reality check, challenges and solutions. *International journal of sustainability in higher education*, 25, 9, 293-315. Julkaistu 2.7.2024. Viitattu 22.8.2024. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-11-2023-0515>, Emerald Insight.

Ahmad Nazrul, H. I., Borhan, M. N., Darus, N. S., Nor Aznirahani, M. Y., & Ismail, R. 2022. Understanding the willingness of students to use bicycles for sustainable commuting in a university setting: A structural equation modelling approach. *Mathematics*, 10, 6, 861. Viitattu 19.11.2024. <https://doi.org/10.3390/math10060861>, ProQuest Central.

Alanen, S. 2024. Insinöörien ja agrologien AMK-päivätoteutuksiin 1. ja 2. vuoden opintoihin 80 %:n läsnäolovelvoite. Uutinen Jyväskylän ammattikorkeakoulun intra-sivustolla. Julkaistu 20.8.2024. Viitattu 29.8.2024.

Alppisara, J. 2021. Kestävän kehityksen edistäminen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskelijoiden ympäristökyselyn pohjalta. AMK opinnäytetyö. Luonnonvara- ja ympäristöala. Agrologi (AMK), maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma. Viitattu 9.6.2024. <https://www.theseus.fi/handle/10024/493557>.

Alppisara, J. & Knuutila, K. 2020. Viitattu 9.6.2024. Kestävän kehityksen kysely Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/353281/JAMKJULKAISUJA2922020_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Copilot. N.d. Microsoftin tekoälysovellus Copilot. Viitattu 19.8.2024. <https://copilot.microsoft.com>.

Davidovitch, N., & Eckhaus, E. 2024. Who Needs Academic Campuses? Are There Advantages to Studying on an Academic Campus Considering the Experience of Online Teaching Five Years after COVID-19? *Sustainability*, 16, 15, 6324. Viitattu 18.11.2024. <https://doi.org/10.3390/su16156324>, ProQuest Central.

Filho, W. L., Trevisan, L. V., Dinis, M. A. P., Ulmer, N., Paço, A., Borsari, B., Salvia, A. 2024. Fostering students' participation in the implementation of the sustainable development goals at higher education institutions. Artikkelijulkaisussa *Discover sustainability*, 5, 1, 22–24. Viitattu 11.10.2024. <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00204-7>.

Friman, M. & Salminen, J. 2023. Kestävä kehitys suomalaisissa ammattikorkeakouluissa. Artikkelitiedepolitiikka-lehden julkaisussa Vol 47 Nro 4, 2022, 39–49: Kriisit ja kestävyys yhteiskunnan haasteina. Julkaistu 17.1.2023. Viitattu 9.6.2024. <https://journal.fi/tiedepolitiikka/article/view/119587/75983>, Tiedepolitiikka.

Hae opiskelemaan. N.d. Tietoa Jamkin tutkintotarjonnasta Jamkin verkkosivustolla. Viitattu 16.6.2024. <https://www.jamk.fi/fi/hae-opiskelemaan>.

Hakkarainen, M., Knuuttila, K., Liimatainen, L. & Tuomi, S. 2023. Vahva perusta kestävän kehityksen osaamiselle Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Julkaisussa Kestävän ammattikorkeakoulutuksen käsikirja, toim. Asikainen, E. & Kangastie, H. Pohjoisen tekijät - Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu. Viitattu 21.8.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/803224/17_2023_Kestavan_ammattikorkeakoulutuksen_kasikirja.pdf?sequence=1.

Hellström, E. & Parkkonen, P. 2022. Vastuullisuuden tulevaisuus. Miten vastuullisuus kohtaa kestävyden ja vaikuttavuuden? Sitran selvityksiä 214. PunaMusta Oy. Julkaistu 30.6.2022. Viitattu 16.10.2024. https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2022/06/sitra_vastuullisuuden_tulevaisuus_fin_0822.pdf.

Hendrix, E. 2024. How your surroundings affect the way you study. Blogiteksti UCASin verkkosivustolla. Julkaistu 11.7.2024. Viitattu 17.11.2024. <https://www.ucas.com/connect/blogs/how-your-surroundings-affect-way-you-study>.

Hiilineutraali. N.d. Hiilineutraali-termin selitys Sitran tulevaisuussanastossa Sitran verkkosivustolla. Viitattu 11.9.2024. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/hiilineutraali/>.

Hiilinieluista huolehtiminen. N.d. Artikkelit Ilmasto-opas.fi -verkkosivustolla. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 16.10.2024. <https://www.ilmasto-opas.fi/artikkelit/hiilinieluista-huolehtiminen>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tampere: Raamatutrukikoda.

Hirvonen, M. 2010. Esteettömyydellä osallisuuteen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun puheenvuoroja, 2. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.11.2024. https://janet.finna.fi/Record/theseus_jamk.10024_20580?sid=4871382906.

Hyvinvoiva Jamk. N.d. Tietoa Hyvinvoiva Jamk -henkilöstön kehittämisohjelmasta Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivustolla. Viitattu 27.10.2024. <https://www.jamk.fi/fi/jamk/toihin-jamkiin/hyvinvoiva-jamk>.

Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta. N.d. Tietoa Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartasta Jamkin verkkosivustolla Kestävä ja vastuullinen Jamk -osiossa. Viitattu 9.6.2024. <https://www.jamk.fi/fi/jamk/kestava-ja-vastuullinen-jamk>.

Jamkin korkeakouluuyhteisö lähtee tavoittelemaan Reilun kaupan korkeakoulu -arvonimeä. 2022. Uutinen Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivustolla. Viitattu 7.11.2024. <https://www.jamk.fi/fi/uutiset/2022/jamkin-korkeakouluuyhteiso-lahtee-tavoittelemaan-reilun-kaupan-korkeakoulu-arvonimea>.

Jamk luo kestävää tulevaisuutta vuonna 2020. 2020. Tietoa Jamkin vastuullis- ja kestävyystoiminnasta Jyväskylän ammattikorkeakoulun vuosikertomuksessa vuodelta 2020. Viitattu 10.11.2024. <https://www.jamk.fi/fi/jamk/ajankohtaista-jamkissa/vuosikertomus-2020/jamk-luo-kestavaa-tulevaisuutta-vuonna-2020>.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet. 2018. Opintoasioiden lautakunnan vahvistamat 11.12.2018. Viitattu 9.6.2024. <https://www.jamk.fi/fi/file/eettiset-periaatteet>.

Jääskeläinen, P. 2023. Opiskelijat mukaan vastuulliseen TKI-toimintaan. Artikkelijamkin verkkosivustolla. Julkaistu 28.8.2023. Viitattu 20.8.2024. <https://next.xamk.fi/vastuullisesti/opiskelijat-mukaan-vastuulliseen-tki-toimintaan/>.

Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. 2020. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n julkaisu. Viitattu 9.6.2024. <https://arene.fi/julkaisut/kestava-vastuullinen-ja-hiilineutraali-ammattikorkeakoulu-ammattikorkeakoulujen-kestavan-kehityksen-ja-vastuullisuuden-ohjelma/>.

Kestävä ja vastuullinen Jamk. N.d. Tietoa Jamkin kestävä kehityksen ohjelmasta Jamkin verkkosivustolla. Viitattu 9.6.2024. <https://www.jamk.fi/fi/jamk/kestava-ja-vastuullinen-jamk>.

Kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. N.d. Agenda2030 -toimintaohjelma Suomen kestävä kehityksen toimikunnan verkkosivustolla. Viitattu 9.6.2024. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>.

Kestävä kehityksen osaamisen tasot: Johtaminen ja osaava henkilöstö. 2023. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n julkaisu. Viitattu 9.6.2024. <https://arene.fi/ajankohtaista/ammattikorkeakoulujen-kestavan-kehityksen-kypsyystasokuvaukset/>.

Kestävä kehityksen perusteet - Basics of Sustainable Development. N.d. Opintojaksokuvaus Jamkin opintotarjonnassa. Viitattu 9.6. <https://opintohaku.jamk.fi/course?code=ZZ00CD13-3003>.

Kestävä kehityksen tavoitteet. N.d. Tietoa kestävä kehityksen tavoitteista Suomen YK-liiton verkkosivustolla. Viitattu 16.10.2024. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>.

Kestävän kehityksen työkalu. 2021. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu. Viitattu 30.6.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Kestävän kehityksen työryhmä. 2024. Kestävän kehityksen työryhmän haastattelu 12.9.2024.

Knuuttila, K. 2024. Kirsi Knuuttilan haastattelu 27.8.2024.

Knuuttila, K. 2021a. Mitä JAMKin henkilöstö ajattelee kestävästä kehityksestä? Blogiteksti Jamk2030 blogissa. Julkaistu 30.3.2021. Viitattu 9.6.2024. <https://blogit.jamk.fi/jamk2030/2021/03/30/mita-jamkin-henkilosto-ajattelee-kestavasta-kehityksesta/>.

Knuuttila, K. 2021b. Tiivistelmä. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 298. Viitattu 2.6.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Knuuttila, K. & Laitila, A. 2021. Ammattikorkeakoulut kohti hiilineutraaliutta 2030. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 298. Viitattu 17.11.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Knuuttila, K. & Mäkelä, J. 2021. Kestävän kehityksen työn organisointi ja seuranta. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 298. Viitattu 2.6.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Knuuttila, K., Laitinen, A. & Routaharju, L. 2021. Kestävä matkustaminen ja liikkuminen ammattikorkeakoulussa. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 298. Viitattu 2.6.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Kuorikoski, J. 2021. Tapahtumien järjestäminen kestävästi ammattikorkeakouluissa. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 298. Viitattu 22.6.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Laatikainen, O. & Lindell, H. 2021. Kestävät hankinnat ammattikorkeakouluissa. Julkaisussa Toimenpiteitä ammattikorkeakouluille kohti hiilineutraaliutta ja kestävyttä. Toim. K. Knuuttila. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 298. Viitattu 30.6.2024.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/472906/JAMKJULKAISUJA2982021_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Laine, A. 2021. Kestävän kehityksen opiskelijat vastuullisuuden jäljillä. Blogiteksti HAMKin matkailublogissa. Julkaistu 9.2.2021. Viitattu 20.8.2024. <https://blog.hamk.fi/matkailu/kestavan-kehityksen-opiskelijat-vastuullisuuden-jaljilla/>.

Lindholm, A. 2016. Hyvän tutkimuskyselyn laatiminen. Youtube -videomateriaali Humakin luennoista. Julkaistu 28.9.2016. Viitattu 17.11.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=GPC9smzfrVU&t=1348s>.

Luontoposiitivinen vaikutus. N.d. Luontoposiitivisuus-termin selitys Sitran tulevaisuussanastossa. Viitattu 21.8.2024. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/luontoposiitivinen-vaikutus/>.

Mitä on kestävä kehitys? N.d. Tietoa kestävästä kehityksestä Suomen kestävä kehityksen toimikunnan verkkosivustolla. Viitattu 21.8.2024. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys-ja-agenda2030>.

Mokski, E., Leal Filho, W., Sehnem, S. & Andrade Guerra, J.B.S.O.d. 2023. Education for sustainable development in higher education institutions: an approach for effective interdisciplinarity. Artikkelijulkaisussa International Journal of Sustainability in Higher Education, 24, 1, 96-117. Viitattu 16.10.2024. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ijshe-07-2021-0306/full/html>, Emerald Insight.

Nakamura, R. 2024. Saavutettavuuskysely Jamkin opiskelijoille ja henkilöstölle. Uutinen Jamkin intra-sivustolla. Julkaistu 19.11.2024. Viitattu 19.11.2024. <https://jamkstudent.sharepoint.com/sites/Jamkin-uutiset-Elmo/SitePages/Saavutettavuuskysely-2024.aspx>, vaatii sisäänkirjautumisen.

Niemelä, T. 2024. SDGs in master's theses: a study of a Finnish University of Applied Sciences. Artikkelijulkaisussa International Journal of Sustainability in Higher Education. Julkaistu 13.3.2024. Viitattu 9.6.2024. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSHE-05-2023-0211/full/pdf?title=sdgs-in-masters-theses-a-study-of-a-finnish-university-of-applied-sciences>.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun välinen sopimus kaudelle 2021–2024. 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. Julkaistu 21.12.2020. Viitattu 20.8.2024. <https://okm.fi/documents/1410845/3992291/Jyväskylän+ammattikorkeakoulu+sopimus+2021-2024.pdf/9b0c3cce-ce06-3f20-d048-923b668e3430/Jyväskylän+ammattikorkeakoulu+sopimus+2021-2024.pdf?version=1.1&t=1611924483924>.

Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030. N.d. Julkaisu Jamkin strategiasta Jamkin verkkosivustolla. Viitattu 20.8.2024. <https://www.jamk.fi/fi/media/34924/download?attachment=>.

Osaaminen kilpailukyvyksi – Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030 lyhyesti. N.d. Jamkin strategian lyhennetty versio Jamkin verkkosivustolla. Viitattu 20.8.2024. <https://www.jamk.fi/fi/media/34923/download?attachment=>.

Puurula, J., Konst, T., Friman, M., & Koivunen, T. 2022. Suomalaiset korkeakoulut kestävästä kehitystä edistämässä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23, 4, 34–47. Viitattu 9.6.2024. <https://doi.org/10.54329/akakk.113319>, *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*.

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Julkaisussa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Toim. A. Puusa & J. Juuti. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Puusa, A. & Juuti, J. 2020. *Laadullisen aineiston analysointi*. Julkaisussa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Toim. A. Puusa & J. Juuti. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Reilun kaupan korkeakoulut. N.d. Tietoa Reilun kaupan ammattikorkeakouluista Reilun kaupan verkkosivustolla. Viitattu 9.6.2024. <https://reilukauppa.fi/osallistu/reilun-kaupan-korkeakoulut/>.

Rissanen, R. Koski, A., Lähteenmäki-Smith, K., Niemi, J. & Saarilampi, M-J. 2019. Jyväskylän ammattikorkeakoulun auditointi. Toim. Janatuinen, T. *Karvin julkaisu 12:2019*. Viitattu 20.8.2024. <https://auditoinnit.karvi.fi/luvut/korkeakoulun-organisaatio-ja-strategia-2/>.

Robaina, M., Rodrigues, S. & Madaleno, M. 2024. Is there a trade-off between human well-being and ecological footprint in European countries? Artikkelijulkaisussa *Ecological Economics*, 224. Viitattu 11.10.2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800924001939>, Elsevier.

Saavutettavuus ohjauksen näkökulmasta. 2022. Tietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulun henkilökohtaisista opintojärjestelyistä. Julkaistu 15.9.2022. Viitattu 29.8.2024. https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.jamk.fi/fi/media/37086&ved=2ahUKEwjp6_uL6JmIAxXuHRAIHXSwo94QFnoECBEQAQ&usg=AOvVawOBD-hI81mJG_rqTqrMkpc.

Savolainen, J. 2024. Comparing guidelines for nature positive. Kandidaattitutkielma. Lappeenranta-Lahden teknillinen yliopisto LUT. Viitattu 21.8.2024. https://finna.fi/Record/lut-pub.10024_167360?sid=4775858543&imgid=1

Shavrovskaya, M., Pasha, A., & Nikolaeva, M. 2021. Development of university students ethical and sustainable thinking for the implementation of sustainable development goals. Artikkelijulkaisussa E3S Web of Conferences, 291, 5012. Viitattu 11.10.2024. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202129105012> .

Tekoälyn käyttö oppimistehtävissä ja opinnäytetyössä. N.d. Opinnäytetyön raportointiohje. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.8.2024. <https://help.jamk.fi/raportointiohje/fi/3-kirjoittamisprosessi/tekoalyn-kaytto-oppimistehtavissa-ja-opinnaytetyyossa/>.

Toimimme itse kuten opetamme. N.d. Tietoa Kestävä ja vastuullinen Jamk -toiminnasta Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivustolla. Viitattu 9.9.2024. <https://www.jamk.fi/fi/jamk/kestava-ja-vastuullinen-jamk>.

Vastuullisuus yrityksen arjessa -verkkokoulutus. 2023. Tietoa Vastuullisuus yrityksen arjessa verkkokoulutuksesta Jyväskylän yliopiston verkkosivustolla. Julkaistu 7.8.2024. Viitattu 20.8.2024. <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/wisdom/polkkukartta/polku-2-0-hanke/koulutukset/vastuullisuus-yrityksen-arjessa-verkkokoulutus>.

Vertainen, L. 2024. Laura Vertaisen haastattelu 4.9.2024.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 9.6.2024. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf;sequence=1.

Virtanen, A. 2022. Kestävä kehitys ja vastuullisuus osaksi ammattikorkeakoulujen laadunhallintaa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 10, 4, 31–41. Viitattu 9.6.2024. <https://journal.fi/akakk/article/view/114815>, Ammattikasvatuksen aikakauskirja.

What Is Service Learning? N.d. Blogiteksti Elmhurst Universityn verkkosivustolla. Viitattu 11.10.2024. <https://www.elmhurst.edu/blog/what-is-service-learning/>.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja syrjinnän seuranta. 2020. Policy Brief 3, Syrjintä Suomessa, 2020. Ajankohtaista tietoa syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta. Oikeusministeriön julkaisu. Viitattu 3.11.2024. <https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/11141214/Kestävä+kehitys+ja+syrjinnän+seuranta+Policy+brief.pdf/250c1cfd-003c-1bd1-43d1-4429d8fd7e27/Kestävä+kehitys+ja+syrjinnän+seuranta+Policy+brief.pdf?t=1591885009000>.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun kysymysrunko

Alkukartoituskysymykset

Mitä alaa opiskelet?

Millä kampuksella opiskelet eniten?

Kuinka tärkeitä ympäristöasiat ovat sinulle?

Sosiaalinen kestävyys Jamkin toiminnassa

Minkälainen toiminta edistää mielestäsi parhaiten opiskelijoiden hyvinvointia? Valitse mielestäsi 1–3 tärkeintä.

Opetuksen toteuttamismuodot

Minkä opetuksen toteuttamismuodon koet mielekkäimmäksi opinnoissa jaksamisen ja hyvinvointisi kannalta? Laita vaihtoehdot järjestykseen mielekkäimmästä vähiten mielekkääseen (1=mielekkäin, 8=vähiten mielekäs).

(Knuuttila & Mäkelä 2021, 22; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 26; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 27; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 30.)

Teemat: sosiaalinen vastuullisuus (asuinpaikka ei vaikuta opintoihin osallistumisen mahdollisuuksiin), ekologinen vastuullisuus ja kestävä kehitys (liikkumisen aiheuttamia päästöjä pyritään vähentämään). Kysymyksellä pyritään selvittämään, miten Jamk on toteuttanut opintojen järjestämisessä tasapuolisuutta ja esteettömyyttä, kannustanut opiskelijoita/henkilökuntaa liikkumaan kampukselle julkisilla kulkuneuvoilla/pyöräillen/kävellen sekä edistänyt sosiaalisen ja ekologisen vastuullisuuden sekä kestävä kehityksen periaatteita opinnoissa. Mitä tulisi kehittää? Perustele valintasi (vapaaehtoinen vaihtoehto). Tällä hetkellä 1 ja 2. vuoden opiskelijoille 80 % lähiopetus-suositus (agrologi- ja insinööriopintojen päivätoteutus) (Alainen 2024).

Kulkeminen kampukselle

Sosiaalinen vastuullisuus (asuinpaikka ei vaikuta opintoihin osallistumisen mahdollisuuksiin), ekologinen vastuullisuus ja kestävä kehitys (liikkumisen aiheuttamia päästöjä pyritään vähentämään);

Mikä on kotisi ja kampuksen välinen etäisyys? (Knuuttila 2024; haastattelu)

Miten saavuit kampukselle edelliset 2–3 kertaa (1–3 vastausvaihtoehtoa)? (Vapaaehtoinen perustelu). (Knuuttila 2024; haastattelu.)

Millä kulkuvälineellä haluaisit kulkea kampukselle, mikäli se ei ole tällä hetkellä mahdollista? Kerro, miksi se ei ole tällä hetkellä mahdollista.

Mitkä 1–3 seuraavista koet itsellesi mielekkäimmiksi tavoiksi saapua kampukselle oman hyvinvointisi edistämisen kannalta?

Perustele, miksi. (Vapaaehtoinen perustelu). (Knuuttila & Mäkelä 2021, 22; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 26; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 27; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 30). Mitä tulisi kehittää?

Miten Jamk on huomionnut erilaiset tavat saapua kampukselle? Miten näitä voitaisiin kehittää?

(Vapaaehtoinen perustelu). Knuuttila & Mäkelä 2021, 22; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 26; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 27; Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 30).

Huomioi, että Jamkin pysäköinti on juuri uudistunut; nyt opiskelijatkin voivat ottaa sähköisiä pysäköintipaikkoja saapumisjärjestyksessä samalla tavoin kuin henkilökunta. Tarvaalassa on nyt käynnissä kokeilu, jossa päiväryhmien opetus alkaakin 9.15, jolloin aamubussilla Jyväskylästä ehtii tunneille. (Vertainen 2024.)

Vastausvaihtoehdot:

Pyöräparkkien riittävyys

Pyöräparkkien sijainti

Pukeutumis- ja peseytymistilat

Vaatteiden ja tavaroiden säilytystilat

Kannustaminen kulkemaan kampukselle kävellen tai pyöräillen

Sähköauton latauspisteet suhteutettuna paikoituspaikkojen kokonaismäärään

Kannustaminen kulkemaan kampukselle tai opiskeluun kuuluvaan harjoitteluun joukkoliikennevälineillä

Sähköpyörien turvallinen säilytys ja lataaminen (Knuuttila 2024)

Sähköpyörien akkujen lataaminen (Knuuttila 2024)

Kaupunkipyörien saatavuus (Knuuttila 2024)

Sähköpotkulautojen saatavuus (Knuuttila 2024)

Omien sähköpotkulautojen turvallinen säilytys (Knuuttila 2024)

Kimppakyyteihin kannustaminen (Hokkanen & Knuuttila 2022)

E-parking sähköinen pysäköintipalvelu myös opiskelijoille (saapumisjärjestyksessä) Vertainen 2024)

Tarvaalassa päiväryhmien tunnit alkavat klo 9.15, jotta Jyväskylästä ehtii bussilla kampukselle (uusi kokeilu) (Vertainen 2024)

Millä tasolla Jamk tukee opiskelijoiden vähähiilisiä kulkemiskeinoja kampukselle (arvio 1–5): pyöräparkkien riittävyys ja sijainti, pukeutumis- ja peseytymistilojen sekä vaatteiden ja tavaroiden säilytystilojen saatavuus? (Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 26.)

Onko Jamk kannustanut opiskelijoita liikkumaan kävellen tai pyöräillen kampukselle (sosiaalinen ja ekologinen kestävyys) (Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 27.)

Onko Jamk tukenut riittävästi joukkoliikenteen hyödyntämistä kampuksille ja harjoitteluun liikkumisessa opiskelijoiden näkökulmasta? (Knuuttila, Laitinen & Routaharju 2021, 28.)

Esteettömyys ja yhdenvertaisuus

Miten Jamk on huomioinut esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden opiskelumateriaaleissa?

Mitä kehitettävää näet? Jos itselläsi ei ole ollut haasteita, tiedätkö jonkun opiskelijan, jolla on ollut vaikeuksia? Kerro, mitä? (Saavutettavuus ohjauksen näkökulmasta 2022.)

Miten Jamk on huomioinut esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden tilaratkaisuissa; mitkä tilat ja niiden työskentelyvälineet ovat sinusta hyvin suunniteltuja ja ergonomisia?

(Saavutettavuus ohjauksen näkökulmasta 2022.)

Kestävän kehityksen opinnot ja osaamisen kehittäminen

Kaikilla tutkinto-opiskelijoilla on 1 op kestävän kehityksen opinnot osana Future Factory -opintoja. Myös muihin opintoihin tulee sisältyä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmaa. Miten tämä mielestäsi toteutuu Jamkin opetuksessa?

(Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d.)

Miten koet JAMKin edistäneen omaa osaamistasi kestävän kehityksen ja vastuullisuuden saralla (Knuuttila & Mäkelä 2021, 20.)

Miten hyvin JAMK on sisällyttänyt kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemoja opetukseen?
(Knuuttila & Mäkelä 2021, 22.)

Miten opiskelijoiden kestävän kehityksen ja vastuullisuusosaamisen valmiuksia voitaisiin mielestäsi parhaiten vahvistaa? (Knuuttila 2021a.)

Millaisessa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämisen toiminnassa haluaisit olla mukana?
Kerro, millaisesta toiminnasta/sisällöistä olisit kiinnostunut.

Vastausvaihtoehtojen lähteet: Kestävän kehityksen työryhmä 2024.

Jamkin järjestämät tilaisuudet ja kampanjat

Opiskelijoiden järjestämät tapahtumat ja kampanjat

Muiden järjestämät tapahtumat. Kenen? Haluaisitko olla mukana yhteistyössä?

Olla mukana järjestämässä toimintaa muille

Osallistuminen kestävyys- ja vastuullisuusviestintään (esim. Jamkin SOME-lähettiläät)

Kestävään kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyvä opinnäytetyö tai harjoittelu

Luontoposiitivisuus

Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan ympäristöön myönteisesti vaikuttavaa ihmistoimintaa (Luontoposiitivinen vaikutus n.d). keinoja toteuttaa luontoposiitivisuutta on esimerkiksi pölyttäjien elinolojen turvaaminen erilaisin keinoin, kuten muuntamalla nurmialueita keto- ja niittyalueiksi (Savolainen 2024).

Luontoposiitivisuus on yksi Kestävän kehityksen tiekartan osa-alueista (Jamkin kestävä tulevaisuus -tiekartta n.d). Jamkissa halutaan osallistaa opiskelijoita edistämään luonnon hyvinvointia eri keinoin.

Miten Jamk voisi edistää luontoposiitivista toimintaa? Miten Jamk voisi osallistaa opiskelijoita edistämään sitä? Mainitse, mitä kampusta kehitysehdotuksesi koskee. Huomioi, että luontoposiitivisuutta voidaan edistää sekä sisä- että ulkotiloja koskettavilla ratkaisuilla.

Liite 2. Teemahaastattelun saatekirje suomeksi

Hyvä Jamkin opiskelija,

kutsun Sinut haastatteluun opinnäytetyötäni varten (agrologi AMK), jonka toimeksiantaja on Jamkin kestävän kehityksen työryhmä. Opinnäytetyön aiheena on

Opiskelijoiden näkemyksiä ammattikorkeakoulun kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta

jonka tarkoituksena on selvittää, miten Jamkin opiskelijat haluaisivat Jamkin edistävän kestävyyttä ja vastuullisuutta. Tuloksia hyödynnetään Jamkin kestävän kehityksen tiekartan toimenpiteiden suunnittelussa 2025–2026.

Nyt sinulla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten Jamk voi kehittyä vastuullisuus- ja kestävyystoiminnassaan!

Haastattelut toteutetaan Teamsissa yhdessä sovittuna ajankohtana. Aikaa haastattelulle on hyvä varata n. 1–1,5 tuntia. Haastattelu tallennetaan aineiston keräämistä varten Jamkin OneDrive -pilvitallennustilaan, mutta tallenne poistetaan täysin tietoturvallisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastattelun vastaukset annetaan sinulle nähtäväksi ennen niiden julkaisemista opinnäytetyössä.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastatteluun osallistuvilla on oikeus olla vastamatta myös yksittäisiin kysymyksiin. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti tarkoittaen myös sitä, että vastaajien henkilöllisyyttä ei liitetä vastauksiin. Aineistoa säilytetään puolen vuoden (6 kk) ajan ja opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään täysin tietoturvallisesti. Työn tavoite on valmistua viimeistään helmikuussa 2025, jonka jälkeen opinnäytetyö on luettavissa Theseus-julkaisuarkistossa.

Haastatteluun osallistuminen ei edellytä aikaisempaa kestävyysteemojen tuntemusta, vaan haastattelun tärkein pääpaino on haastateltavan omissa näkemyksissä ja kokemuksissa.

Mielipiteelläsi on merkitystä! Kiitos osallistumisestasi.

Ystävällisin terveisin,

Maria Karola

ac2202@student.jamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaaja

Laura Vertainen

Liite 3. Teemahaastattelun saatekirje englanniksi

Dear Student of JAMK University of Applied Sciences,

I'm a student at Jamk and my Degree is Bachelor of Natural Resources (agrologist).

I would like to invite you to take part in my thesis work which is titled as

Students' perspectives on sustainability and responsibility work performed at a University of Applied Sciences.

The purpose of this Thesis work is to acquire insights from the students of Jamk on how they would like to improve the actions which Jamk has already implemented in improving sustainability and responsibility and which aspects the students find to have been beneficial. The data acquired via this thesis work will be used to update Jamk's Sustainability Roadmap in 2025-2026.

The method of the thesis is to perform interviews to polytechnic students in different fields of studies. One aim is also to achieve perspectives from international students at Jamk. The interviews take place in Teams and will be recorded so that it would be possible to go through the answers in detail. The answers will be submitted to interviewees so that they can go through them once more to see if there is any need for alterations.

The interviews will take place during the Fall semester from September to November. The interview will take around 1-1.5 hours of your time. You will get access to the interview questions prior to the actual interview.

Taking part in this thesis work process does not require any prior or knowledge of sustainability and responsibility themes. The interview will be completely anonymous and voluntary. All the data from the interviews will be saved only in Jamk's OneDrive folder and will be destroyed after the thesis work has been published in Theseus library in February 2025.

This is a great opportunity for you to make a difference and be a part of sustainability and responsibility development at Jamk! Your opinions and insights are meaningful.

Best regards,

Maria Karola

ac2202@student.jamk.fi

Thesis supervisor

Laura Vertainen

Liite 4. Teemahaastattelun Forms-kyselypohja suomeksi

Opiskelijoiden näkemyksiä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta Jamkissa

Hyvä Jamkin opiskelija,

kutsun sinut haastatteluun opinnäytetyötäni varten (agrologi AMK), jonka toimeksiantaja on Jamkin kestävä kehityksen työryhmä. Tämän opinnäytetyön aiheena on

Opiskelijoiden näkemyksiä ammattikorkeakoulun kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta

jonka tarkoituksena on selvittää, miten Jamkin opiskelijat haluaisivat Jamkin edistävän kestävyttä ja vastuullisuutta. Tuloksia hyödynnetään Jamkin kestävä kehityksen tiekartan toimenpiteiden suunnittelussa 2025-2026.

Nyt sinulla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten Jamk voi kehittyä vastuullisuus- ja kestävyystoiminnassaan!

Haastattelut toteutetaan Teamsissa yhdessä sovittuna ajankohtana. Aikaa haastattelulle on hyvä varata n. 1–1,5 tuntia. Haastattelu tallennetaan aineiston keräämistä varten Jamkin OneDrive -pilvitallennustilaan, mutta tallenne poistetaan täysin tietoturvallisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastattelun vastaukset annetaan sinulle nähtäväksi ennen niiden julkaisemista opinnäytetyössä.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastatteluun osallistuvilla on oikeus olla vastaamatta myös yksittäisiin kysymyksiin. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti tarkoittaen myös sitä, että vastaajien henkilöllisyyttä ei liitetä vastauksiin. Aineistoa säilytetään puolen vuoden (6 kk) ajan ja opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään täysin tietoturvallisesti. Työn tavoite on valmistua viimeistään helmikuussa 2025, jonka jälkeen opinnäytetyö on luettavissa Theseus-julkaisuarkistossa.

Haastatteluun osallistuminen ei edellytä aikaisempaa kestävyysteemojen tuntemusta, vaan haastattelun tärkein pääpaino on haastateltavan omilla näkemyksillä ja kokemuksilla.

Mielipiteelläsi on merkitystä! Kiitos osallistumisestasi.

Ystävällisin terveisin,
Maria Karola
ac2202@student.jamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaaja
Laura Vertainen

Vastaajan esitiedot

1. Haastattelun ajankohta (klo ja pvm/muu tunniste), jonka avulla haastattelija erottaa vastaukset toisistaan siinä vaiheessa, kun vastaukset lähetetään haastateltavan nähtäväksi ja tarkastettavaksi?

Haastattelija täyttää lomakkeen haastateltavan puolesta haastattelutilanteessa.

Kirjoita vastaus

2. Mitä alaa opiskelet?

- Kulttuurialaa** (musiikkipedagogi)
- Sosiaali- ja terveysalaa** (sosionomi, kuntoutuksenohjaaja, sairaanhoitaja, kättilö, fysioterapeutti, toimintaterapeutti)
- Tradenomi** (tietojenkäsittely, tiimiakatemia, liiketalous)
- Matkailu- ja ravitsemisalaa** (restonomi)
- Luonnonvara-alaa** (agrologi)
- Insinööri** (konetekniikka, tieto- ja viestintätekniikka, sähkö- ja automaatiotekniikka, logistiikka, rakennus- ja yhdyskuntatekniikka, energia- ja ympäristötekniikka)
- Muu

3. Millä kampuksella opiskelet eniten?

- Pääkampus
- Lutakon kampus
- Suomalainen Musiikkikampus
- Biotalouskampus
- Muu

4. Kuinka tärkeitä ympäristöasiat ovat sinulle?

	Merkityksettömiä	Lähes merkityksettömiä	Ei kovin tärkeitä	Melko tärkeitä	Tärkeitä	Erittäin tärkeitä
Ympäristöasioiden tärkeys	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Kirjoita vastaus

Sosiaalinen kestävyys Jamkin toiminnassa

6. Minkälainen toiminta edistää mielestäsi parhaiten opiskelijoiden hyvinvointia? Valitse mielestäsi 1-3 tärkeintä.

- Oppimisen yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen
- Opiskelijaterveydenhuolto
- Korkeakoululiikunta
- Fyysisesti hyvä oppimisympäristö (luokka- ja itsenäisen opiskelun tilat)
- Viihtyisät taukotilat
- Opiskelijatapahtumat
- Harrastus- ja järjestötoiminta
- Yksilöllinen oppimisen tuki (esim. kerhot, työpajat)
- Harrastusmahdollisuudet, minkälaiset?
- Muu

7. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Kirjoita vastaus

Opetuksen toteuttamismuodot

8. Minkä opetuksen toteuttamismuodon koet mielekkäimmäksi opinnoissa jaksamisen ja hyvinvointisi kannalta? Laita vaihtoehdot järjestykseen mielekkäimmistä vähiten mielekkääseen (1=mielekkäin, 8=vähiten mielekäs). Voit perustella valintasi.

Tällä hetkellä 1 ja 2. vuoden opiskelijoille 80 % lähiopetussuositus (agrologi- ja insinööriopintojen päivätoteutus)

Kontaktiopetus luokassa
Kontaktiopetus verkossa
Kontaktiopetus samanaikaisesti luokassa ja verkossa (hybridiopetus)
Itsenäinen verkko-opiskelu
Opetuksen tallenteet
Mahdollisuus osallistua etäopetukseen kriittisissä tilanteissa (esim. lapsen sairastuminen)
Ryhmätyöskentely, jossa ryhmä päättää omasta työskentelytavasta
Muu opetus. Minkälainen?

9. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastauksiin ja/tai kohtaan muu opetus, minkälainen?

Kirjoita vastaus

Kulkeminen kampukselle

Sosiaalinen vastuullisuus (asuinpaikka ei vaikuta opintoihin osallistumisen mahdollisuuksiin), ekologinen vastuullisuus ja kestävä kehitys (liikkumisen aiheuttamia päästöjä pyritään vähentämään).

Kysymyksillä pyritään selvittämään, miten JAMK on toteuttanut opintojen järjestämisessä tasapuolisuutta ja esteettömyyttä sekä kannustanut opiskelijoita/henkilökuntaa liikkumaan kampukselle julkisilla kulkuneuvoilla/pyöräillen/kävelen sekä edistänyt sosiaalisen ja ekologisen vastuullisuuden sekä kestävä kehityksen periaatteita opinnoissa.

10. Mikä on kotisi ja kampuksen välinen etäisyys?

Valitse vastauksesi

11. Mitkä 1-3 seuraavista koet itsellesi mielekkäimmiksi tavoiksi saapua kampukselle oman hyvinvointisi edistämisen kannalta?

Autolla

Kimppakyydillä

Linja-autolla

Polkupyörällä

Sähköpotkulaudalla

Kävelen

Moottoripyörällä

Muu

12. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Kirjoita vastaus

13. Millä kulkuvälineellä haluaisit kulkea kampukselle, mikäli se ei ole tällä hetkellä mahdollista? Kerro, miksi se ei ole tällä hetkellä mahdollista.

Kirjoita vastaus

14. Miten saavuit kampukselle edelliset 2-3 kertaa?

Autolla

Kimppakyydillä

Linja-autolla

Polkupyörällä

Sähköpotkulaudalla

Kävelen

Moottoripyörällä

Muu

15. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Kirjoita vastaus

16. Miten Jamk on huomionnut erilaiset tavat saapua kampukselle?

Huomioi, että Jamkin pysäköinti on juuri uudistunut; nyt opiskelijatkin voivat ottaa sähköisiä pysäköintipaikkoja saapumisjärjestyksessä samalla tavoin kuin henkilökunta. Tarvaalassa on nyt käynnissä kokeilu, jossa päiväryhmien opetus alkaakin 9.15, jolloin aamubussilla Jyväskylästä ehtii tunneille.

	Erittäin huonosti	Huonosti	Melko huonosti	Melko hyvin	Hyvin	Erittäin hyvin	En osaa sanoa
Pyöräparkkien riittävyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pyöräparkkien sijainti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pukeutumis- ja peseytymistilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaatteiden ja tavaroiden säilytystilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laadukas viestintä, joka kannustaa kulkemaan kestävästi kampukselle (linja-autolla, kävellen tai pyörällä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu kannustus kulkemaan kestävästi kampukselle (linja-autolla, kävellen tai pyörällä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kannustaminen kulkemaan opiskeluihin kuuluvaan harjoitteluun kestävästi (linja-autolla, kävellen tai pyörällä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpyörien turvallinen säilytys	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpyörien akkujen lataaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunkipyörien saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpotkulautojen saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omien sähköpotkulautojen turvallinen säilytys	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kimppakyyteihin kannustaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E-parking sähköinen pysäköintipalvelu myös opiskelijoille (saapumisjärjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Biotalousinstituutissa oppituntien myöhäisempi aloituskellonaika päiväryhmillä (mahdollistaa aamubussilla kulkemisen kampukselle)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Vapaaehtoinen kehittämis ehdotus edelliseen kysymyksen.

Kirjoita vastaus

Esteettömyys ja yhdenvertaisuus

18. Miten Jamk on huomionnut esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden opiskelumateriaaleissa?

	Erittäin huonosti	Huonosti	Melko huonosti	Melko hyvin	Hyvin	Erittäin hyvin	En osaa sanoa
Opiskelumateriaalin saatavuus (esim. verkkoaineistot, e-kirjat, kirjat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erytistarpeiden huomioiminen opiskeluaineistoissa (kuulorajoitteiset; tekstitykset, näkörajoitteiset; riittävän suuri fonttikoko tai saneluominaisuus; lukivaikeus; oppimista tukevat järjestelyt ja materiaalit)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omien tietoteknisten laitteiden yhteensopivuus opiskelussa tarvittavien ohjelmistojen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu. Mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19. Mitä kehitettävää näet edellisen kysymyksen aiheesta?

Jos itselläsi ei ole ollut haasteita, tiedätkö jonkun opiskelijan, jolla on ollut vaikeuksia? Kerro, mitä?

Jos valitsit "muu, mikä?" -vaihtoehdon, avaa tähän, mikä asia oli kyseessä?

Kirjoita vastaus

20. Miten Jamkin tilat ja niiden työskentelyvälineet on sinusta suunniteltu, ovatko ne ergonomisia ja turvallisia (esimerkiksi sisäilman osalta)?

	Erittäin huonosti	Huonosti	Melko huonosti	Melko hyvin	Hyvin	Erittäin hyvin	En osaa sanoa
Portaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hissit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
WC -tilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luokkatilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laboratorio- ym. työskentelytilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjasto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työskentelytilat opiskelulle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Akustiikka, valaistus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu. Mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Mitä kehitettävää näet (edellinen kysymys)?

Jos valitsit "muu, mikä?" -vaihtoehdon, avaa tähän, mikä asia oli kyseessä?

Kirjoita vastaus

Osa 6

...

Kestävän kehityksen opinnot ja osaamisen kehittäminen

22. Kaikilla tutkinto-opiskelijoilla on 1 op kestävän kehityksen opinnot osana Future Factory - opintoja. Myös muihin opintoihin tulee sisältyä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmaa.

Miten tämä mielestäsi toteutuu Jamkin opetuksessa?

6=erittäin hyvin, 5=hyvin, 4=melko hyvin, 3=melko huonosti, 2=huonosti, 1=erittäin huonosti

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

23. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Kirjoita vastaus

24. Miten opiskelijoiden kestävän kehityksen ja vastuullisuusosaamisen valmiuksia voitaisiin mielestäsi parhaiten vahvistaa?

- Lisäämällä kestävän kehityksen opintojaksoja opetussuunnitelmiin
- Sisällyttämällä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmia olemassa oleviin opintoihin
- Lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta ja osaamista kestävän kehityksen liiketoimintamahdollisuuksista
- Osallistamalla opiskelijoita JAMKin kestävän kehityksen toimenpiteiden edistämiseen
- Lisäämällä henkilökunnan kestävän kehityksen osaamista
- Huomioimalla kestävä kehitys paremmin tapahtumien järjestämisessä
- Tekemällä Jamkin toteuttamat kestävän kehityksen toimenpiteet näkyviksi
- Lisäämällä opiskelijoiden tietoisuutta siitä, että kestävän kehityksen osaaminen on tärkeä tulevaisuuden työelämätaito
- Muu

25. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

26. Millaisessa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämisen toiminnassa haluaisit olla mukana? Kerro, millaisesta toiminnasta/sisällöistä olisit kiinnostunut.

- Jamkin järjestämät tilaisuudet ja kampanjat
- Opiskelijoiden järjestämät tapahtumat ja kampanjat
- Muiden järjestämät tapahtumat. Kenen? Haluaisitko olla mukana yhteistyössä?
- Olla mukana järjestämässä toimintaa muille
- Osallistuminen kestävyys- ja vastuullisuusviestintään (esim. Jamkin SOME-lähettiläät)
- Kestävään kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyvä opinnäytetyö tai harjoittelu
- Muu

27. Vapaaehtoinen perustelu edellisen kysymyksen vastaukseesi.

Tässä kohdassa voit myös kertoa mahdollisesta yhteistyökumppanista kohtaan "muiden järjestämät tapahtumat; kenen?"

Luontoposiitivisuus

Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan ympäristöön myönteisesti vaikuttavaa ihmistoimintaa. Keinoja toteuttaa luontoposiitivisuutta on esimerkiksi pölyttä-
jien elinolojen turvaaminen erilaisin keinoin, kuten muuntamalla nurmialueita keto- ja niittyalueiksi.

28. Luontoposiitivisuus on yksi Kestävän kehityksen tiekartan osa-alueista. Jatkossa halutaan osallistaa opiskelijoita edistämään luonnon hyvinvointia eri keinoin.

Miten Jamk voisi edistää luontoposiitivista toimintaa? Miten Jamk voisi osallistaa opiskelijoita edistämään sitä? Mainitse, mitä kampuksesi kehitysehdotuksesi koskee.

Huomioi, että luontoposiitivisuutta voidaan edistää sekä sisä- että ulkotiloja koskevilla ratkaisuilla.

Kirjoita vastaus

Lopuksi

29. Mitä muuta haluaisit sanoa aiheesta?

Kirjoita vastaus

Kiitos haastatteluun osallistumisesta!

Liite 5. Teemahaastattelun Forms-kyselypohja englanniksi

Students' perspectives on sustainability and responsibility work performed at Jamk

Dear Student of JAMK University of Applied Sciences,

I'm a student of Bachelor of Natural Resources (agrologist) at Jamk.
I would like to invite you to take part in my thesis work which is titled

Students' perspectives on sustainability and responsibility work performed at a University of Applied Sciences.

The purpose of this Thesis work is to acquire insights from the students of Jamk on how they would like to improve the actions which Jamk has already implemented in improving sustainability and responsibility and also which aspects the students find to have been beneficial. The data acquired via this thesis work will be used to improve Jamk's Sustainability Roadmap.

The method of the thesis is to perform interviews to polytechnic students in different fields of studies. One aim is also to achieve perspectives from international students at Jamk. The interviews take place in Teams and will be recorded so that it would be possible to go through the answers in detail. The answers will be submitted to interviewees so that they can go through them once more to see if there is any need for alterations.

The interviews will take place during the Fall semester from September to November. The interview will take around 1-1.5 hours of your time. You will get access to the interview questions prior to the actual interview.

Taking part in this thesis work process does not require any prior or particular knowledge of sustainability and responsibility themes. The interview will be completely anonymous and voluntary. All of the data from the interviews will be saved only in Jamk's OneDrive folder and will be destroyed after the thesis work has been published in Theseus library in February 2025.

This is a great opportunity for you to make a difference and be a part of sustainability and responsibility development at Jamk!

Best regards,
Maria Karola
ac2202@student.jamk.fi

Thesis supervisor
Laura Vertainen

Pre-information

1. The date and time of the interview/student number of some other identifier of the interviewee.

The interviewer will fill out the form on interviewees behalf.

Kirjoita vastaus

2. Which Bachelor's Degree are you studying?

- Bachelor of Health Care (Nursing)**
- Bachelor of Business Administration (BBA) (International Business, Game Production, Business Information Technology)**
- Bachelor of Hospitality Management (BHM)(Tourism Management)**
- Bachelor of Engineering (Information and Communication technology, Purchasing and Logistics engineering, Automation and Robotics)**
- Muu

3. At which Campus do you study the most?

- Main Campus
- Lutakko Campus
- Institute of Bioeconomy
- Finnish Music Campus
- Muu

4. How important are environmental issues to you?

	Insignificant	Almost insignificant	Not very important	Quite important	Important	Very important
The importance of environmental issues	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Optional explanation to the previous question.

Kirjoita vastaus

Social sustainability at Jamk

6. In your opinion, what kind of activities promote students' well-being the most? Choose 1-3 most important ones.

- Considering students' individual needs of learning
- Student health care services
- Sports activities
- Good learning environment related to indoor spaces (classrooms and individual studying spaces)
- Cozy break rooms
- Student events
- Freetime activities and student organizations
- Support for individual learning needs (e.g. workshops)
- Other free time activities. What kind?
-

7. Optional explanation to the previous question.

Teaching Methods

8. Which Teaching Methods do you find most beneficial regarding your well-being and overall coping with studies? Prioritize the following options 8 being the least favourable and 1 being the most favourable. You can give an explanation to your choices.

Take in consideration that at the moment first and second year students have the requirement to be present in 80 % of the lessons (students in engineering and natural resources).

Contact teaching in classroom

Contact teaching online

Contact teaching simultaneously in classroom and online (hybrid teaching)

Independent studies online

Recordings of the lectures

Possibility of studying remotely in critical situations (e.g if child comes down with an illness)

Group studies, in which the group decides the best studying method for them

Some other method

9. Optional explanation to the previous question.

What kind of study method was the one in question (if you answered "some other method")?

Kirjoita vastaus

Commuting to campus

Social responsibility (the place of residence does not effect on the possibility to take part in studies), ecological responsibility and sustainable development (the means to mitigate the emissions caused by commuting).

Throughout this segments questions it is tried to find out how Jamk has implemented equality and accessibility in organizing studies and encouraged students and the school staff to commute to campus with public transportation/bicycle/going by foot and promoted social and ecological responsibility and principles of sustainable development in their studies.

10. What's the distance between the place of your residence and the campus your mostly studying at?

Valitse vastauksesi

11. Which 1-3 of the following ways of transportation to campus do you find the most pleasant regarding the promotion of your well-being?

- By car
- Commuting with a carpool
- By bus
- By bicycle
- By scooter
- By foot
- By motorcycle
-

12. Optional explanation to the previous question.

Kirjoita vastaus

13. Which way of transportation would you choose if you had a free choice of doing so? Describe, why it may not be possible at the moment.

Kirjoita vastaus

14. How did you commute to the campus the previous 2-3 times?

- By car
- Commuting with a carpool
- By bus
- By Bicycle
- By scooter
- By foot
- By motorcycle
- Muu

15. Optional explanation to the previous question.

Kirjoita vastaus

19. Which areas need improving?

If you personally haven't had any challenges, do you know of some other student who has been struggling in some way? Describe the issues.

If you chose the alternative "some other option", please describe it here.

Kirjoita vastaus

20. How well have the spaces at Jamk and their working equipment been planned out; is their ergonomics quality good; are they safe (e.g. considering indoor air quality)?

	Very poor	Poor	Fair	Quite good	Good	Excellent	Undecided
Stairway	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elevator	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toilet facilities	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Classrooms	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laboratory and other working spaces	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Library	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facilities for personal studies	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Acoustics, lighting	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Some other option	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Optional explanation to the previous question.

Which areas need improving?

If you chose the alternative "some other option", please describe it here.

Kirjoita vastaus

Sustainable Development studies and competence improvement

22. All Bachelor's Degree Students have Sustainable Development Studies (1 ects) included in the Future Factory project studies. The viewpoints of sustainability and responsibility need to be included in other courses as well.

In your opinion, how has Jamk succeeded in implementing this?

6=excellent, 5=good, 4=quite good, 3=fair, 2=quite poor, 1=poor

23. Optional explanation to the previous question.

Kirjoita vastaus

24. In your opinion, which of the following would be the best way to improve students' abilities in sustainable development and responsibility?

- Adding more courses related to sustainable development in Curricula
- Including the viewpoints of sustainable development and responsibility in existing courses
- Improving students' awareness and know-how of the business opportunities related to sustainable development
- Including students in Jamk's actions regarding sustainable development
- Improving teachers' know-how on sustainable development
- Taking sustainable development more into consideration in event planning
- By making Jamk's sustainable development actions visible
- Making students aware that the knowledge of sustainable development is an important skill in the future of working life
- Muu

25. Optional explanation to the previous question.

Kirjoita vastaus

26. What kind of sustainable development and responsibility promotion would you like to take part in? Please tell, which of the following would interest you?

- Events and campaigns organised by Jamk
- Events and campaigns organised by students
- Events and campaigns organised by others? Do you have an organization in mind? Would you like to collaborate?
- Collaborating in organizing events towards others
- Collaborating in sustainability and responsibility communication (e.g Jamk's Social Media Ambassadors)
- Thesis work or practical training related to sustainable development and responsibility
- Muu

27. Optional explanation to the previous question.

Here you can mention the organization you had in mind regarding possible collaboration.

Kirjoita vastaus

Osa 7

Nature Positivity

Nature Positivity stands for people's positive measures towards the Nature (e.g improving pollunators living habitats by creating meadows).

28. Nature Positivity is a part of Sustainable Developments Roadmap. Jamk wants to encourage student to promote environmental well-being in different ways.

In your opinion, how could Jamk promote Nature Positivity? How could Jamk include students in these actions? Remember to mention the campus area you have in mind.

Please note, that Nature Positivity can be implemented in indoor or outdoor spaces.

Kirjoita vastaus

Osa 8

To conclude

29. Is there something else you'd like to point out about the subject?

Kirjoita vastaus

Thank you very much for taking part in this interview!